

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154

Septembrie 2023 (Anul XV) Nr. 175 (9/2023)

BOEM@

Septembrie 2023 (Anul XV) Nr. 9 (175) - 44 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida **A.S.P.R.A.**

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: Editura Boem@

9 / 2023

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău

Redactor-șef online: Mihail Gălățanu

Redactor-șef adjunct: Denisa Lepădatu

Redactori: Constantin Oancă, Tănase Dănăilă, A.G. Secară, Mihaela Vaida, Dan Ion Sanda, Grigore Grigore, Lucia Pătrașcu, Cristina Roșu

Grafică: Elena-Liliana Fluture

Tehnoredactare: Daniela Cașu

Colaboratori: Maria Timuc (București), Luca Cipolla (Italia), Lidia Grosu (Chișinău), Florin Logreșteanu (Craiova), Ana Opran (Vaslui), Melania Cuc (Bistrița), Carmen Racoviță (București)

X X X X X X X X X X X X X X X X

Revista literară BOEMA o puteți citi și pe site-ul

www.edituraboema.ro/boema/

www.boema.inforapart.ro

actualizat permanent de: *Editura Boema*

Email: boema@edituraboema.ro,

boema@inforapart.ro, petrerau@yahoo.com

Telefon: +40726 337376

ADRESA REDACȚIEI: Str.Regiment 11 Siret, Nr. 17, Bloc C20, Ap. 42, parter, Galați, 800331

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: 0726 337376

○ În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate.

○ Materialele trimise trebuie să fie în format electronic (Word, RTF, PDF) și să conțină diacritice.

○ Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică decât în mod excepțional texte apărute în alte publicații (inclusiv pe internet).

**Literatură
și
Artă**

DIN CUPRINS

Poezie: **Ana Opran** (p.5), **Cătălin Dumitrescu** (p.15), **Marin Rada** (p.17), **Maria Anastasiu** (p.22), **Ioan Romeo Roșianu** (p.31), **Gabriel Marin** (p.33), **Ioana Cristina Coddreanu** (p.39)

Proză: **Melania Cuc:** Fragment din romanul "Păcatele domnului Abell" (p.3), **Sasha Ivanov:** Turnurul (p.23), **Nicu Brezoianu:** Jurnalul unui om obișnuit (III) (p.34)

Cronică de carte: **Ionel Necula:** Cristian Marieta - La pas cu absolutul (p.6), **Vladimir Radu:** Urcând și coborând treptele de nisip ale poeziei (p.13), **Raul Babi:** Oare poeziile sunt calea dragostei? (p.20), **Raluca Rogoveanu:** Lirica morții pierdute printre ruinele vieții (p.20)

Note de lectură: **Ionel Necula:** Mihai Posada și arta dialogului / Aneta Țăru Ploară a descoperit piatra filosofală (p.7), **Ghiță Nazare:** O carte a vieții și a morții (p.19), **Lucia Pătrașcu:** Din lutul luncii, de Valeriu Găgiulescu (p.36) / Ion Creangă - magician al cuvântului (p.37), **Radu Botiș:** Regăsirea prin iubire (p.41), **Pr. Maxim Morariu:** Pr. Constantin Necula, Pr. Francisc Doboș, Împăcarea cu tine însuși. Conversații consemnate de Alexandru Panait (p.42)

Eseu: **Timur Chiș:** Între expresionismul lui Aron Cotruș, viziunilor lui Ion Barbu și baladescul lui Radu Stanca la poezii maramureșeni (p.26), **Petre Rău:** Dumnezeu în poezia lui Lucian Blaga (II) (p.27)

Interviu: **Cristian Mladin:** Interviu cu profesorul și dirijorul Dorin Frandeuș (p.9)

Catrene: **Omar Khayyam:** Rubaiate (p.12)

Cărți: **Redacția:** Cărți sosite la redacție (p.43)

Grafică:

Coperta I: Victor Molev - Flower

Coperta IV: Vladimir Kush - Bookmark

Interior: Grafică de Carmen Racovitză

www.edituraboema.ro/boema/, www.boema.inforapart.ro

Melania CUC

Fragment din romanul "Păcatele domnului Abell"

De data aceea, Catalina era foarte sigură că Abell Winzer, vestitul alchimist din partea dreaptă a Rinului, era Abell Vieru, fratele mătușii sale Emma Erden, cea care în urmă cu foarte mulți ani, spărsese lacătul unui cufăr cazon, și dintre toate lucrurile aflate acolo alesese o manta de ofițer SS, din care îi încropise ei, Catalinei, un paltonaș modest.

Se părea că nici Abell Winzer nu era chiar străin de tot ce se întâmplase în anii de după război. Știa multe, vorbea puțin, dar nu era defel ofensat că asistenta, pe care o adusese anume din Transilvania, adunase mărturie, se documenta pentru a scrie un fel de cronică de familie extinsă, și că el era acolo "cap de afiș" - sau, mai bine zis, era personajul-rău, oaia-neagră a unei familii cu tradiții, cutume și încredere în judecata lui Dumnezeu.

În mănăstire măicuțele extinseseră afacerea cu uleiuri volatile pe piața din Orientul Îndepărtat. Acum, în cinstea patronului lor, experimentau poțiunea care ar fi putut duce la o viață fără boală, fără moarte.

De fapt, nu doar în cercul lui Abell Winzer, în lumea savanților, se tot vorbea, se promitea că în următorii șapte ani, Omul va dobândi viața veșnică. Culturile și transplanturile de organe nu mai erau o utopie, nici anticipație.

Timpul și Spațiul se apropiau unul de altul. Ziua se derula ca o rolă, pe repede înainte. Toți se fereau de Moartea biologică, numai Abell Winzer susținea sus și tare că el reușise să se lepede de ispită. Catalina nu ar fi băgat defel mâna în foc pentru el.

Urma ziua lui de naștere, data la care împlinea un veac de viață cu moarte amestecată-n pahar, cum zicea uneori, și lăsa impresia că glumește. Dar nu era așa.

- Ce cadou i-aș putea face unui astfel de om? Nu-l mai surprinde, nu-l mai bucură nimic. Este fericit doar când privește stelele de pe cer.

Cum pe toate canalele de informații se vorbea doar despre Inteligența Artificială, despre Chat GPT etc., ca despre o izbândă fără precedent, Catalina nu rată ocazia, se informă și, într-un final, hotărî că era potrivit să-i cumpe o stea adevărată.

Nu, nu chiar steaua numită (deja) „Abell” - nici pe cea pe care el o căuta de o viață. Urma să îi achiziționeze o stea anonimă, una fără semnificație, dar de pe firmament.

Accesă situl companiei care făcea reclamă și susținea că te făcea „proprietar de stele”. Agentul de vânzări își cunoștea meseria, o convingea, deși nu era nevoie, pentru că ea, Catalina era gata hotărâtă.

Dacă ar mai fi trăit bunicul ei, Simon Erden, i-ar fi spus că negustorul de stele îi vindeau blana vulpii care încă se plimba prin pădure. Nu mai avea importanță ce gândea

bunicul, cândva. Nimic de atunci nu se mai potrivea la starea actuală a umanității.

Ideea în sine i se părea a fi cam romantică, dar cum nu implica o sumă exorbitantă, Catalina era hotărâtă și nu prea.

- Herr Abell se va distra, sau poate că nu. Se va înfuria? Va zice că este o prostie... Stelele nu sunt tinichele, nu pot fi de vânzare!

Apoi își asumă riscul. Optă pentru unul dintre cele trei pachete din ofertă. Cel de „lux” - pentru că șeful ei nu era fiștecine. Pachetul conținea și detalii despre una dintre cele mai strălucitoare stele din galaxie, plus harta stelară, plus certificatele... Și instrucțiuni, pentru a reuși să-ți identifice steaua de pe cer. Softul era bașca, încifrat pe un cip de ultimă generație. Erau acolo numai plusuri și niciun minus, încât Catalina se considera deja norocoasă.

Era ca într-o poveste, trăia emoția la maximum, prinse să se intereseze de preferințele astronomice ale lui Abell Winzer. Îl fascinau stele mari, precum Steaua Bethlehem, supernovele.

În săptămânile care au urmat, Catalina a intrat în posesia Stelei lui Abell, adică, primise actele de proprietate, prin curier special.

Catalina știa că nu avea voie să greșească. S-a consultat și cu călugărițele, tinere, deștepte și care se dedicaseră ideilor lui Abell Winzer. Acelea au spus că Da, făcuse o investiție foarte bună.

În alte dăți, credea că sărise *calul*, că își depășise atribuțiile de asistentă personală.

Catalina nu era filosof, nici poet, era o femeie practică, un fel de cercetător al unui segment din istoria care o interesase pentru a afla de unde venea, cine era, de aceea umblase prin arhive prăfuite, prin cotloanele cu amintirile marilor mutilați de război, dar și prin locuri pur-imaginare, pentru a găsi spațiul eredar ce-i aparținuse în ancestral familiei sale de sânge și nu numai.

*

Era la sfârșit de aprilie, dar ninsese, înghețase ușor peste noapte. Toți erau îngrijorați de cum va rezista vița de vie gerului târziu. Și totuși, în orice circumstanțe, trebuia sărbătorit patriarhul familiei Winzer. Catalina trimise câteva emailuri, invitații oficiale, apoi închise computerul.

În cameră era rece. Nici apa la duș nu era potrivită. Își uscă părul repede și se îmbracă fără să se mai uite în oglindă. Purta rochia pe care i-o dăruise Eva Evian pe vremea în care, ea era săracă și împlinea 18 de ani. Era o ținută mai potrivită pentru o seară petrecută la cabaret, decât pentru profiterol servit la cofetaria gestionată de Vera lui Gore, în piața mare a Orașului de sub Munte, unde Catalina își sărbătorise majoratul cu prietenii. De aceea, nu îmbrăcuse rochia de lurex niciodată, dar era sigură că își avea un rost al ei și o purtase în bagaje peste tot pe unde se mutase. O rochie ce fusese la modă în aniinebuni de dinainte de război. Cu timpul, luciul i se estompase.

Arăta destul de onorabil.

Astfel gătită, se fardă mecanic, accentuă linia

(continuare în pag. 4)

sprâncenelor, dar nu se atinse de ruj. Puse în spatele urechilor câte un strop din parfumul pe care îl primise demult, de la mătușa ei și sora lui Abell Winzer, frumoasa și nefericita Emma Erden. Nimicurile acelea erau amintirile, legătura ei cu trecutul.

Se răsuci pe călcâie, se sperie când, în oglindă, nu-și văzu propriul chip, ci fața fantomatică a Evei Evian. Știa că aceea murise, poate că sufletul ei băntuia pe la oamenii care o cunoscuseră, o iubiseră. Catalinei nu îi era frică de morți. Și apoi, Eva Evian care i se arătase, era așa de tristă, de plânsă! În rochia moartei fiind îmbrăcată, Catalina se simți ca un copil prins când șterpelește dulciuri din dulapul bucătăresei.

Ar fi vrut să-și schimbe ținuta, dar nu mai era vreme.

Petrecerea începuse. Se auzea acordeonul, instrument popular, vesel; și abia mai apoi, în întâmpinarea invitaților importanți, interveni pianistul, cu lieduri de Brahms.

Dacă ar fi lipsit muzica aceea, ai fi putut jura că este vorba de o cină comună, cu oamenii adunați într-o trapeză de mănăstire. Chelnerii erau sobri, scorțoși chiar. Oaspeții așteptau semnalul când ar fi putut bea pe gratis din cel mai scump vin care se afla pe piață la data aceea. Nimeni nu avea ochi pentru stucaturile renascentiste, care încadrau ferestrele-vitralii, acum, ascunse sub draperii greoaie.

Catalina se strecură pe sub candelabrele ce luminau cu zgârcenie. Ar fi trebuit să se așeze pe scuanul pe care nu știa cine i-l rezervase chiar de-a stânga sărbătoritului. Nu-i era totuna. Se simțea ridicolă cu rochia boemă, în contrast cu nevasta primarului, o nemțoaică între două vârste și cu ținută ca de înmormântare. Se opri nehotărâtă, la mijlocul drumului.

Abell se ridicase deja din jilțul capitonat cu piele de Cordoba. Ținea paharul plin cu vinul cel mai vechi din cramă.

Celebrul *vin de gheață*. Deși nu purta armură, părea un cavaler cruciat ce purta chiar Graalul.

După obiceiul locului, ar fi trebuit să toasteze, iar invitații să-l aprobe.

Se lăsase liniștea. Grea. Prevestitoare de moarte.

Catalina știa pe de rost programul serii aceleia, doar că lucrurile deja o luaseră razna. Devenea ușor euforică și nu știa exact ce i se întâmplă. Se rezemă de perete. De acolo îl putea privi mai bine pe Abell Winzer. Nu, nu era defel bătrânul care tocmai bătea pe muchie o sută de ani! Era ca fără vârstă, așa ca menechinele unui magazin de lux de dinainte de război.

Abell toastă fără trac, fără să-i tremure mâna când duse paharul la gură. Cristalul rece îi atinse buzele calde. Apăru aburul, volatil ca un duh pe care nu ai cum să-l ții închis în sticlă.

Abell Winzer așezase la loc paharul, pe masă, scoase o batistă de mătasă cu care își tamponă fruntea, deși nu transpirase. Era emoția, pe care o înlătura pentru că nu voia să se vadă că și el este om, are suflet.

- „Uite, batista dăruită de mine! Eram convinsă că a pierdut-o atunci, când am fugit amândoi din Odessa!” Cea care îi vorbea Catalinei, era Eva Evian în persoană. Nu era moartă, nu era bătrână, era femeia, singura femeie pe care o iubise în toată viața lui tumultuoasă Abell Winzer.

Imaginea Evei Evian, acolo, sfida legile știute și cele neștiute. Venise să îi fie alături bărbatului pentru care își trădase camarazii, riscase să fie împușcată. Sovieticii nu o iertaseră niciodată, dar cum aveau nevoie de ea, au plasat-o în mansarda micuță din casa Emmei și a lui George Erden. Apoi, au uitat-o. Cel puțin, așa credea ea.

Catalina nu știa dacă era în stare să-i facă jocul Evei Evian, să apară sub numele ei în fața lui Abell Winzer.

El recunoscuse imedia rochia, pe care acela o cumpăraseră, i-o dăruise tare demult, la Odessa. Trimisese deja majordomul, să o ia, să o conducă pe femeie la dânsul.

Catalina se pregătea să-l felicite, pentru că asta fac oamenii când vor să se ascundă după cuvinte. Deschise gura, dar nu mai avea voce.

Făcu o reverență de modă veche, gest ce se potrivea perfect în societatea și locul acela. Îi oferii darul ei, Steaua cumpărată cu acte, și care valora câteva sute de euro, monedă în circulație.

- Steaua se numește...

- Taci!! Te rog, taci!! Să fie secretul nostru, draga mea Eva Evian!, spuse Abell ușor sacadat. Nu mai era nici tânăr și nici bătrân, devenea adolescent, copilul care se născuse cu fix o sută de ani în urmă, în casa unor podgoreni români din Transilvania.

Catalina era derutată. Se îmbujorase, apoi deveni palidă ca o moartă. Zâmbi jalnic, își mușcă buzele și pentru prima dată de multă vreme, pricepu că jocul ei cu trecutul, da, fusese jocul-cu-focul.

Înviții ciocneau paharele, vorbeau despre inflația galopantă, criza energetică și „samsarii” de cereale din Ucraina.

Nimeni nu observa cum sărbătoritul se ridicase de la masă, părăsea încăperea pe peretele căreia se mai vedea încă simbolul *Sonnenrad*, soarele-negru.

Catalina își urmă patronul în tăcere. Nu știa ce ar fi trebuit să spună, să facă pentru ca seara aceea să se termine cu bine.

*

- Herr Abell, priviți acolo, în partea stângă! Acea să fie Steaua „Abell”?

Catalina puse întrebarea în timp ce arăta spre un loc nedefinit de pe Calea Lactee.

- Nu acolo. Mai departe și mai departe... în haos. Îmi pare tare rău că nu pot să te iau cu mine, Eva Evian. Îmi pare rău și pentru tine, Catalina Erden, că nu pricepi nimic, ești doar un asistent-surogat. Eu sunt încă un războinic.

Catalina nu își contrazicea niciodată patronul, îl ajută doar să se așeze în șezlong, un scaun mai sofisticat și pe care îl acoperi mai întâi cu capa ei de zibelină, cea primită în dar, odată cu rochia de lăux, de la Eva Evian.

Era o noapte ca sticla. Catalina nu știa ce să mai facă, hotărî că era bine să meargă în casă, de unde să ia un pled de lână și, sigur, și o cană cu ceai fierbinte pentru patronul ei, Abell Winzer.

Dinspre sala cu cei prezenți la petrecerea de aniversare a o sută de ani de viață a unui om ca toți

(continuare în pag. 5)

(urmare din pag. 4)

oamenii, izbucneau acorduri din „Eroica” lui Beethoven.

Catalina alerga fără să-și dea seama că era surescitată.

Când reveni pe terasă, ninsoarea se transformase în lapoviță.

Așezat, ca la manșa unei nave cosmice, în scaunul ergonomic al Telescopului sofisticat, Abell Winzer tocmai murise. Avea ochii deschiși, căutau steaua de care el își agățase destinul, și ea, steaua lui Abell, nu se născuse încă.

Cana cu ceai din ierburi miraculoase alunecă din mâna Catalinei. Se făcu țândări, pe dalele acoperite de omătul ce prindea să înghețe.

În rest, era liniște de se auzea fâlfâitul aripilor a două păsări ce ieșiseră direct din lentila telescopului și acum zburau spre și peste podgorie, către capela cu un horoborum încastrat în semnu-i heraldic.

În fosta sală de arme a războinicilor din epoci diferite, alămurile orchestrei amuțiseră. Vinul în pahare se prefăcuse în oțet și ei, invitații la centenar, priveau și nu se mirau că jilțul pe care a stat Abell Winzer cu doar o clipă înainte, luase foc din nimic, ardea fără flacăra, fără fum.

(din volumul “Păcatele domnului Abell”, editura Vatra veche, Târgu Mureș, 2023)

Ana OPRAN

Bizare metamorfoze

Nu știu ce-aș fi eu fără Tine
Cuvântule balsam
și ucigașă amăgire
orbit m-aș târî
pe pământ
ca un șarpe
flămând
care-a uitat
ce este el
în lanțul trofic hărăzit
de Preaputernicul stăpân.
Pierdut de orice lege-a viețuirii
îngHITE fără noimă

și os de om și carne și cucută
și-n zvâlciori se leapădă de piele
visând în scurte tresăriri
că din coconu-i de solzi și de mătăasă
fragile aripi de lumină
se revarsă
o zi, dar una fără seamăn de frumoasă
e lunga-i fericire

Nedumerire

(sonet)

Nevăzută povară m- apasă
Zadarnic vreau s-o pipăi. Sibiline,
Cărțile s-au zăvorât în Sine,
Umbră-mi, fuioare de-ntunerice varsă .

Și ochii orbi cerșesc ceruri senine
Iar gura de-ntrebări nepuse-l arsă.
Pe ce țărâm de sticlă pasu -mi lasă
De sânge urmele în dăre fine?

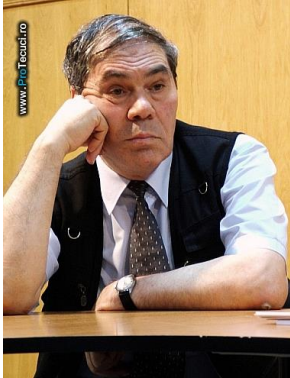
E dansul vechi, un rit misterios
Pe care-l port înscris dintotdeauna
Tremură și cântă-n fiecare os

Și-n ritmul său eu rănile-mi le cos
Le mângâi cu blândețe câte una
Și le descânt orfeic, de ne-ntors...

Cercul de lotus

Închipuim coloidale petale de lotus
cu degete lunecoase alb-sidefii
coloane de fum ne curg peste umeri
curgem și noi
tăcuți printre ele
inele
de iederă verde
rebele
încolăcite volute lăptoase de vise
așa ne rotim lunecând
pe cercul de carne de lotus
ne cheamă cu sete
liman neatins
iar golul veghează
neantul închis
rămâi pe orbită
mereu născut
și ucis...

Ionel NECULA

Cristian Marieta – La pas cu absolutul

Am mai scris despre poezia acestei autoare și n-aș zice că m-a entuziasmat. A intrat târziu în lumea poezilor, dar s-a dovedit așa de prezență, de prolifică și activă c-a reușit să recupereze relativ repede timpul pierdut. Numai în 2022 a publicat patru volume, ceea ce reprezintă o performanță și-ar putea să dea naștere la invidii printre confrăți. Le menționăm și noi ca pe niște repere în evoluția poetei din Teleorman:

- *La pas cu absolutul*, Editura Leviathan cu o prefață semnată de poeta Victoria Milescu

- *Foșnesc clepsidrele în noi*, Editura Inspirescu prefațată de George Terziu

- *În căutarea poeziei pierdute din noi*, cu o prefață destul de aplicată semnată de Nelu Barbu

- *L, automne bleu*, cu o prefață semnată de Ecaterina Stănculeanu Guillemin, tradusă în franceză de autoarea volumului.

Ce concluzii s-ar putea eztrage din această reconstituire bibliografică? În primul rând că imboldul interior și dorul de a se exprima în versuri este foarte activ și lucrează, izvodește și explorează teritorii destul de variate, pe care le aduce în condiție lirică. Pentru Marieta Cristian nu există teme sau subiecte prohibite poeziei, ci supune versificației orice gând fugar, orice peisaj, orice întâmplare.

Mai este ceva care trebuie, cu precădere, subliniat: este ușurința autoarei de a aduce în partitură lirică subiecte și fapte de viață, indiferent de statutul lor cronotopic (cronos-timp, topos-loc)

Iată, bunăoară, cum sună poezia **Acasă** - temă destul de actuală și încă insuficient procesată literar, când înstrăinarea, depărtarea de casă și de cei dragi a devenit fapt curent, generator de tristeți și nostalgii copleșitoare:

*Plecăm continuu
Rătăcitori prin alții și prin n oi
dorim să ne întoarcem
dar nu mai știm unde-i acasă
Visăm doar și-n cercăm
s-aflăm o cale
Șoptim ca Aladin: Sesam deschide-te
Din peștera întunecată
ca într-un joc de puzzle
se luminează câte-o piesă
și-ncepem*

*să reconstruim
ce credem noi
c-ar fi PARADISUL (pierdut).
Timpul-copil frisonând într-o bancă
scrijelând pătimaș bastonașe
ca niște firave,
stâlcite semne de întrebare.
Un univers se-nchide încifrat
pentru eternitate
în semnul pus retoric de-o-ntreagă omenire
în mintea de copil
Tunetul stins după ploaie gemând
ca un buciom bătrân
din ce în ce mai departe
mai departe și tot mai departe
Verdele crud izbucnind în potop
din mirosul de fân
proaspăt cosit
Veșnicia croită-n troiene siberiene
ce și-au făcut popasul de curând în noi*

Am reprodus în întregime această poezie pentru că poate fi considerată ca reprezentativă pentru maniera poetei și pentru felul cum concepe poezia. În locul unor metafore improvizate, poeta preferă ideea încheagată, preferă să caute sensul și esența faptului ontologic asumat liric.

Am creditat-o și-o creditez în continuare și aștept momentul când îmi va deveni colegă în breasla celor ce chinuiesc creionul și au oroare de albul colii de scris.

Ionel NECULA

Mihai Posada și arta dialogului

A trecut multă vreme de când volumul lui Mihai Posada, **Cartea convorbirilor, 2** (Editura Agora, Sibiu, 2021) își așteaptă rândul la lectură. Înțeleg că a mai existat un volum anterior, de care nu am cunoștință, împreună cu care, bănuiesc, realizează o adevărată radiografie a spiritului transilvan și amândouă se circumscriu exact peste deficitul meu de cunoaștere - un spațiu de cultură rafinat, despre care am ceva cunoștințe, dar pe care n-am reușit nici pe departe să-l acopăr atât cât mi-aș fi dorit.

De asta spun, regăsesc în această carte de interviuri și câteva nume cunoscute pe care, de multă vreme le țin în grații receptive și le prețuiesc sincer pentru contribuția lor sporitoare la rotunjirea culturii românești și la afirmarea ei în lume. Am o mare prețuire față de **Anca Sârghie** - neobosită cercetătoare a destinului nefericit îndurat de familia Cioran, prezență captivantă și tonică la simpozioanele **Cioran** organizate la Sibiu de Eugen Van Iltterbeg. Mi-ar fi plăcut, când am fost la Sibiu și m-a găzduit cu o grijă aproape paternă Nicolae Octavian, s-o întâlnesc și să articulăm împreună un proiect structurat tematic de cercetare a operei lui Cioran - așa cum îl propusesem și regretatului Constantin Frosin. Prins în prea multe probleme de viață, de familie (devenite prioritare) și-n cerințele activității universitare, cărora li se consacrase cu vocație de apostolat, regretatul francofon și-a declinat participarea la împlinirea lui, dar cred că Anca Sârghie, de-aș avut posibilitatea unei consultări, ar fi arătat o altă înțelegere. M-am întors de la Sibiu cu acest regret, dar câteva zile mai târziu Nicolae Octavian mi-a trimis o imagine cu cei trei cioranieni din Sibiu (Ica Cioran, Nicolae Octavian și Anca Sârghie) și cu regretul absenței mele din grup.

În mare parte, interviul este consacrat evocării scriitorului Radu Stanca - subiect tonic și robust, abordat de interviuată, cândva și ca teză doctorală, dar dincolo de efigia acestui patriarh al spiritului transilvănean regăsim traseul sinuos urmat Anca Sârghie în condițiile proletcultismului agresiv impus cu anasâna de noul regim comunist - instalat cu ajutor moscovit în exercițiul puterii.

La Facultate de Filologie din Cluj fusese colegă de grupă cu Ana Blandiana, cu care a rămas, în toți anii care au urmat, într-o neumbrită și statornică prietenie. *Ne depășea pe toți ceilalți*, mai precizează Anca Sârghie și mă plec în fața acestei mărturisiri altruiste, mai puțin obișnute între doamne.

O altă interviuată, de care mă leagă o lungă și prolifică prietenie, este **Simona Grazia Dima**, absolventă a Universității din Timișoara, care a dat de timpuriu semne de copil teribil debutând la vârsta de șapte ani și jumătate cu sceneta *Masca lui Lică*, premiată imediat și jucată la Teatrul de păpuși din Timișoara, dar și în Italia, la Madena. A intrat, așadar, în literatură devreme, la vârsta când copiii de vârsta ei încă mai cochetează cu păpușile, dar drumul afirmării literare a fost greu, trudnic și Simona Gra-zia Dima l-a parcurs cu dezinvoltură și cu o maturitate vrednică de laudă. A avut o inteligență nativă iar anii de instrucție n-au făcut decât să radicalizeze ceea ce

mediul intelectual din familie (amândoi părinții au fost cărturari rafinați) a cultivat cu firescul unei pedagogii îndelung verificate. *Arta*, spune poeta, *era pentru noi trei un mod ludic de a ne situa în lume*(p.240).

Prețuiesc de asemenea pe Mircea Petean pe care l-am cunoscut mai mult ca editor, cu ocazia Târgurilor de carte organizate cândva de Biblioteca județeană Galați, pe părintele Constantin Necula, care a conferențiat, cu o duhovnicie patristică, la Tecuci, și desigur pe Răzvan Codrescu, intelectual rafinat, cu verbul acid, dar bine fundamentat sub aspect conceptual.

Recunosc însă că toate interviurile sunt mustoase, pline de idei, de substanță, de conținut și toate la un loc alcătuiesc un fel de radiografie a ceea ce se pritocește peste munți. Le-am citit cu plăcere și cu interes, iar faptul că unii dintre interviuați îmi sunt necunoscuți, dă măsura deficitului meu de cunoaștere și de conectare la spațiul de cultură transilvănean. Îl felicit pe Mihai Posada pentru această ispravă literară și-l aștept și cu alte lucrări care să lărgească bibliografia viitoarelor istorii literare

Ionel NECULA

Aneta Țăru Pioară a descoperit piatra filosofală

De literatura d-nei Pioară am luat cunoștință târziu și nu ascund că am avut unele îndoieli. Prea adesea am auzit spunându-se, cu emfază și cu o convingere deșăn-țată, că viața lor este un roman, dar că nu are răgazul necsar ca să-l scrie. Asta mai rămânea. De unde Alecsandri ne încredințase că fiecare român are abilități poetice native mai rămânea ca românul însuși să ne încredințeze - singur și prin voie vegheată - că și ca prozator poate dovedi aptitudini apriorice, că Sadoveanu se poate multiplica în tot atâtea exemplare cât figurează în statistica națională..

Ce-i drept, unii chiar au reușit să dovedească abilități narative, deși așa-zisa literatură de penitencenar a compromis și restul ce scăpase necompromis de la proletcultismul ignobil și agresiv.

Cu d-na Pioară este altceva. N-a trecut nici ea prin Nietzsche și Heidegger, dar imboldul scrisului, dorința de a-și exprima gândurile și trăirile sub o formă literară rafinată a constituit o idee bine statornică a conștiinței sale încărcate și nefericite. Asemeni lui Creangă și a ltor scriitori din peisajul literar românesc face literatură din propria-i biografie, pe care o expune public și sincer, fără rezerve sau reticențe, o scoate la soare și vânt mizând pe sinceritatea mărturisirii și pe curățenia lumii cu care a conviețuit simbiotic.

Spunem adesea că fiecare om își are lumea lui, o lume distinctă și aferată, care subântinde, ca și autoarea același cerc strămt eminescian și care merită să fie cunoscută publicului. Chiar își avertizează cititorii: *în acest volum de proză veți găsi lumea mea. lumea oamenilor de la poale de munte, de la Dumitrești,*

(continuare în pag. 8)

localitate de pe valea Râmnicului, nu departe de muntele Furu, de unde izvorăște apa Râmnicului (p. 7)

Aceasta este de fapt și miza cărții: Specificul acestei așezări, cu oameni harnici și gospodari care își potrivește pasul după mersul Rariței de pe cer, știe să extragă pământului tot ceea ce are de trebuință, să respecte natura și să conviețuiască în deplină concrescență cu ea. Oamenii aceștia știu să citească în cartea naturii, se înfioară de fiecare renaștere primăvărată și știu să asculte ciripitul păsărelelor. Evident, scriitoarea aparține acestei lumi bucolice și felul în care ascultă și descrie cântecul privighetorii o apropie de paginile în care Odo-bescu descrie nefericirea *amărăței turturea. Și-a încleștat ghiarele pe creanga orizontală a alunului. s-a scuturat și s-a înfoiat ca o primadonă înainte de concert. Și-a făcut privirea roată, asigurându-se că perechea ei este în preajmă, sub tufa de alun și că nu sunt în primejdie. După câteva momente și-a căscat ciocul și-a umflat gușușița și a început să cânte, în timp ce coada și aripile îi vibrau ritmic ca și când ar ține isonul cântecului (p., 12).*

Evident, este vorba de lumea satului românesc de dinainte de a se revărsa peste el tăvălugul comunismului nefast - hotărât să ne facă fericiți cu forța, după indicațiile organizației de partid și ale unuia care le știa pe toate. Așa au fost șterse noime și cutume vechi, credințe și tradiții a căror rosturi fuseseră verificate milenar și constituise un adevărat îndreptar de viață pentru lumea satelor românești.

Conține, cum mărturisește chiar autoarea, *momente semnificative din viața mea, așa cum au fost ele, vesele sau triste, momente pe care le-am depășit cu durere ori cu bucurie...* (p.7). De fapt, este o monografie de familie ce poate fi încadrată în curentul literar denumit REALISM.(p. 9)

Înțelegem că este primul volum dintr-o serie care va continua și cu ceea ce a urmat anului 1980, unde se opresc mărturisirile acestei cărți.

Ce s-ar putea spune despre această carte - tulburătoare prin sinceritatea și prin grija pentru exactitatea faptelor povestite - atribute esențiale ale volumului? Că dincolo de atributele scriitoricești evidente, arătate de autoare. cititorul are toate motivele să îndrăgească personajul principal. A pus atâta perse-verență în visul său de a deveni învățătoare c-a făcut din această dorință o adevărată piatră filosofală, nici o stavilă, și-au fost destule, n-a putut s-o deturneze din acest proiect de viață pe care l-a urmărit cu insistență. Poate nu însemna mare lucru, dar pentru o fată de la țară, dintr-un sat uitat de lume și de Dumnezeu, unde problemele gospodărești erau prioritare, iar școala și știința de carte erau privite cu neîncredere, de nu cumva chiar dezavuate, era o performanță la care un pui de țaran putea să viseze fără a cădea în ridicol.

Istoria s-a devălmășit, vremurile s-au tulburat, lumea s-a primenit, dar idealul a rămas neschimbat, a căpătat proporții de destin și toată zbaterea eroinei s-a înscris în această direcție.

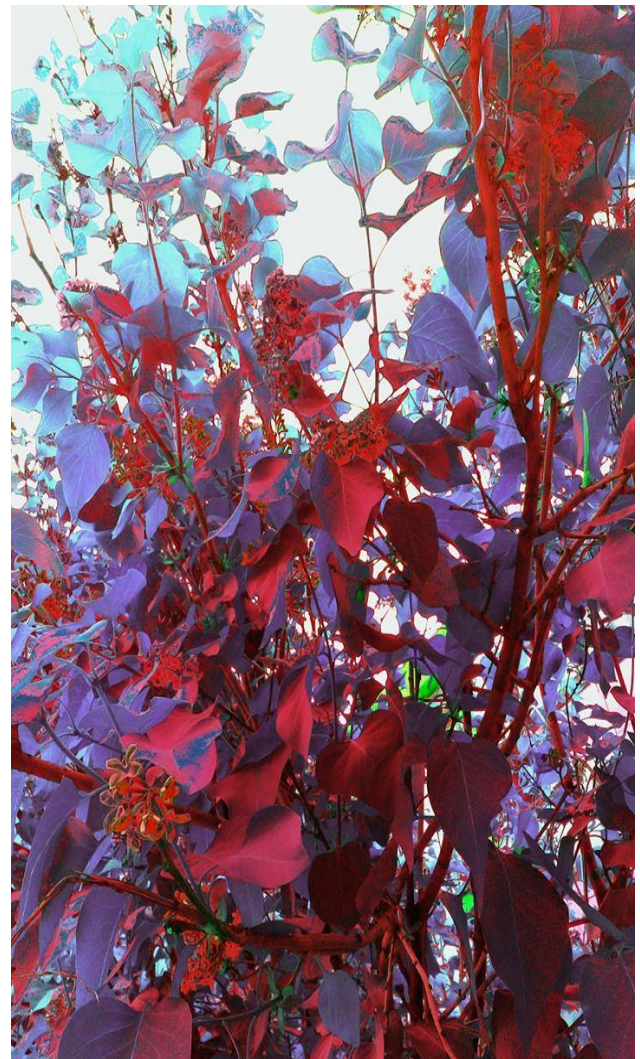
De regulă, într-un proiect narativ urmărim fisura din structura realului prin care autorul își poate strecura propria sa fantezie sub forma ficțiunii și fabulosului. Cum ideea cărții, asupra căreia ne-am aplecat în aceste rânduri, urmărește reconstituirea cât mai exactă a traseului

de viață urmat de autor, această problemă, a imaginației, devine prisoselnică.

Rămân însă alte distincții care validează calitățile sale scriitoricești, evidente, căci autoarea are tentația scriitorului total și se distribuie cu aceleași abilități în poezie și în dramaturgie.

Cum am descoperit piatra filosofală este, cum spuneam, un fel de cronică de familie, dar, de fapt, în paginile ei vuiesc, ca-ntr-un ghioc marin, talazurile unei epoci bezmetice care a destructurat tot ce cultivate strămoșii noștri cu sârguință și cu spirit gospodăresc. Sunt convins că volumul următor va rotunji această frescă desfășurată cu alte scene zgrunțuroase și nevolnice.

(Aneta ȚĂRU PIOARĂ, **Cum am descoperit piatra filosofală**, Editura AIUS, 2023)

Cristian MLADIN

Interviu cu profesorul și dirijorul Dorin Franțeș

Calea spre lumină cuprinde și umbre pe parcursul ei. Importantă e însă călătoria în sine, ce ne poate defini și contura ca trestii gânditoare. Se spune că la început a fost Cuvântul. Dar ce este cuvântul? Sunet și vibrație. El poate da viață unui limbaj ca formă de vorbire articulată. Poate da forță și mesaj muzicii. Avem bucuria de a discuta astăzi cu un om de cultură a cărui specialitate este muzica. Invitatul nostru de astăzi este dirijorul și profesorul Dorin Franțeș, fost director al Filarmonicii Arad timp de peste un deceniu.

Cristian Mladin: *Se spune că muzica reprezintă un limbaj universal. Ea este o vibrație și emite, la rândul ei, vibrații, ce se propagă asemeni undelor ce iau naștere în urma aruncării unei pietre într-un lac. Ce v-a determinat să alegeți muzica în detrimentul altor forme ale artei?*

Dorin Franțeș: Totul este vibrație și muzica și vorbirea și culoarea și temperatura și încă alte aspecte ale ambianței. Pentru foarte multă lume, muzica a devenit și este un limbaj în măsura în care membrii unei comunități sunt cât de cât obișnuiți/familiarizați/instruiți pentru a o percepe în acest fel. Același fragment dintr-un Concert brandenburgic de J.S.Bach are o anume semnificație pentru un locuitor dintr-o zonă a Europei față de cea pe care o percepe un aborigin australian, un membru al unui trib african sau un absolvent de studii muzicale dintr-o țară est-europeană. Sistemul actual de învățământ, coroborat cu politicile repertoriale ale majorității mijloacelor mass-mediei audiovizuale au „produs” imense decalaje de percepere chiar și între generațiile aceleiași comunități. Urmărind „evoluția” muzicii de entertainment în ultimii 50 de ani se poate observa cu ușurință deplasarea interesului de la muzica de dans de sorginte populară (horă, sârbă, vals, tango) la diverse mixaje realizate și impuse de felurile formații la modă (gamelan, mariachi, tarafuri sau trupe vocal instrumentale) care au impus atenției și gustului public de la „anticile” cântece de pahar la contemporanele manele.

Ca să poți alege trebuie să ai o paletă de oferte. Din cauza situației în care se aflau părinții mei în vremea copilăriei mele (mama lucra și tata avea repetiții dimineața și seara spectacole, făcând parte din orchestra Operei Române din Cluj (încă nu era Cluj-Napoca), în loc să mă joc pe străzile centrului orașului natal, stăteam zilnic ore întregi în întunericul imensei săli a Operei. Din când în când, în pauzele repetiției, pentru puțin timp, sala era mai luminată, îngăduind zăririi sclipitoarelor ornamente rococo împrăștiate peste tot pe pereții rândurilor de balcoane și în jurul monumentalului candelabru care era suspendat în cupola plafonului și care, împreună cu zecile de aplici din fiecare lojă, se aprindea și se stingea treptat, total diferit de toate luminile artificiale de care am avut parte până atunci. Eu eram scufundat într-unul din

Dirijorul Dorin Franțeș

impunătoarele fotolii capitonate cu pluș roșu și urmăream ciudatele situații care se desfășurau ba în tranșee în care era adăpostită orchestra, ba pe scena pe care se derulau tot feluri de acțiuni. Locuiam foarte aproape de Operă iar pe drum, tata mă ținea strâns de mână, căci aveam de traversat cele două axe rutiere hipercirculate care nu aveau la acea oră nici treceri de pietoni nici semafoare. Cu cealaltă mână ținea probabil la fel de grijuliu prețioasa vioară cu care câștiga necesarul traiului. De regulă, discuțiile se derulau fără referiri la ceea ce se va întâmpla în incinta somptuoasei clădiri care închidea piața Catedralei ortodoxe. Cu atât mai surprinzător și interesant mi se părea tot ceea ce se desfășura pe scenă după ridicarea cortinei. Uneori, într-o lumină neutră, veneau diferiți oameni îmbrăcați ca pe stradă, dar care nu vorbeau ci cântau diferite fraze. Iar dirijorul trebuia să îi urmărească cu întreaga orchestră, care însă trebuia strunită să cânte în așa fel încât cei 60 de instrumentiști să nu acopere vocea celui de pe scenă. Uneori, pe scenă erau mai multe persoane care vorbeau, se certau ba chiar se pupau, alteori era o înghesuială mai mare, căci veneau mult mai mulți, care fiecare cânta în felul lui, dar dirijorul îi coordona în așa fel încât după multe repetări totul suna frumos. Pe fundalul acesta mi se părea absolut natural ca și eu să fiu îndrumat să mă pregătesc să fac parte în vreun fel din această lume.

Așa că părinții mi-au cumpărat cu un mare efort financiar un pian și am început studiul la acel instrument. Am constatat mai apoi că modalitatea abordată la început a fost, ca să mă exprim în limbaj contemporan, cea de performanță. Era perioada de meritocrație în care, ca și în sport, totul trebuia să se petreacă într-un efort continuu și susținut. Mai târziu am constatat și alte motivații total diferite de cele artistice. Pe vremea aceea în care absolvenții de facultăți erau repartizați în te miri ce colț al țării, un artist bun, rămânea în oraș, și în timp ce oamenii în general primeau pașaport doar pentru țările socialiste, odată la 2-3 ani artiștii (și sportivii, dacă erau buni) puteau face turnee de concerte ceva mai des. Ocum priveai problema, intelectualii aveau un statut social preferențial. După 4-5 ani de muncă asiduă la pian (studiu zilnic de cel puțin 3-4 ore, fără vacanțe sau duminici) nici nu mi-am imaginat o altfel de continuare a pregătirii mele. Au trecut astfel cei 12 ani la școală și, după un cumplit examen de admitere la Conservatorul „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, am început perioada de studii superioare având parte ca profesori de

(continuare în pag. 10)

o elită a muzicienilor din țară. Deși am cochetat și cu tărâmul artelor vizuale, acestea mi-au rămas doar ca hobby.

Cristian Mladin: *Unii artiști, în încercarea lor de a se exprima și de a transmite cât mai plener mesajul lor, adoptă mai multe forme de artă în creația lor. Care este opinia dumneavoastră vis a vis de acest aspect? Ar trebui să continue pe linia plurivalenței sau ar fi mai bine să abordeze un singur aspect al artei, ca mod de exprimare?*

Dorin Frandeuș: Ca practicant al unei arte speciale, sunt din ce în ce mai conștient de dihotomia care s-a creat în muzică. Forma de exprimare sonoră, la fel ca și dansul sau poezia live este extrem de „fluidă”. În această modalitate sunt „ produse ” doar unicate irepetabile. În muzică sunt două nivele de practică, complementare și indispensabile una față de alta: creația/compoziția și interpretarea. Chiar dacă tehnica înregistrării sonore și a redării acesteia este din ce în ce mai utilizată, contactul live cu actul interpretativ este unic și irepetabil fiind, în realitate o „colaborare” între cele două părți în planul subtil al feedback-ului emoțional. Interpretul și rezultatul acțiunii lui este întotdeauna condiționat/determinat și influențat de reacția celui căruia i se adresează !

Fiecare artist, indiferent de arta pe care o dezvoltă și de care se slujește pentru a comunica cât mai elocvent cu semenii săi este stăpân pe toate tehnicile proprii acelei arte. Renașterea a fost o perioadă în care au existat personalități artistice care stăpâneau mijloace de exprimare în mai multe domenii. Michelangelo este considerat și azi în aceeași măsură un geniu al picturii, al sculpturii, al poeziei și chiar al muzicii. Și atunci de ce, pentru realizarea unei capodopere, vis a vis de o idee, sau de o persoană, el a recurs uneori la penel, alteori la daltă, la pensulă ori la sunete ? Există esteticieni care susțin că comunicarea este specifică artei în care a fost încifrată. Mesajul transmis de „Pieta” nu poate fi pictat sau cântat, autorul este meșter în toate domeniile enumerate, totuși a ales forma spațială. Mai nou, actul comunicațional-artistice este o noutate care de multe este în beneficiul atât al artistului sau colectivului de creatori, cât mai ales celor cărora li se adresează.

Cristian Mladin: *Timpul este o convenție umană, se spune. Dacă ați putea călători cu mașina timpului, unde ați alege să pătrundeți în spatele ușilor închise, în trecut sau în viitor și de ce?*

Dorin Frandeuș: Aș apela la o astfel de călătorie doar din curiozitate. Ar fi extrem de consumtivă din cauza regulii de neintervenție. Probabil, dacă ar fi voie să călătoresc de mai multe ori m-aș întoarce acolo și atunci în funcție de starea de spirit în care m-aș afla în momentul luării deciziei. Acum trăim într-o vreme în care, avem posibilitatea măcar parțial să „facem” călătorii temporale apelând la „consumul de cultură specifică”. Avem deja la dispoziție depozite gigantice de muzică, descifrată și sonorizată, „doar la un clic distanță”.

Cristian Mladin: *Omenirea progresează accelerat din punct de vedere al științei și tehnicii. Suntem contemporani inteligenței artificiale. O inteligență aflată în continuă expansiune. Multe domenii vor fi revoluționate prin intermediul IA, inclusiv în artă. Vedeți acest lucru ca pe o amenințare sau ca o posibilitate de perfecționare,*

asemeni unui implant artificial inserat unei structuri organice?

Dorin Frandeuș: Până la un anumit punct poate să fie de folos. Pericolul constă în faptul că „ produsele ” IA nu ar mai reprezenta o comunicare sinceră a unor sentimente umane autentice. S-ar simți artificialul (asta doar din partea celor obișnuiți să asculte muzica ca și o dublă confesiune, cea a autorului, pe de o parte, și a interpretului, pe de altă parte). Trăim însă vremuri în care muzica tinde să nu mai fie comunicare ci factor de mediu, parte a unei ambiante mobilizatoare, specific unor zone de entertainment, de petrecere a timpului liber sau ca interfață de „protecție” pentru urechile trăitorului în medii mari producătoare de zgomote.

Cristian Mladin: *Toți oamenii au har și talent. Unele talente sunt evidente, altele sunt descoperite târziu iar altele niciodată. Considerați că talentul nativ este superior exercițiului și repetițiilor? Sau, prin muncă asiduă și travaliu intens se poate ajunge la o formă superioară a exprimării artistice?*

Dorin Frandeuș: Nu cred că poate fi emis un verdict general valabil. Este constatat faptul că majoritatea copiilor au disponibilități practice pentru cele mai variate domenii, manualitate, fantezie, memorie muzicală, dotări native pentru crearea unor combinații de culori și forme, expresivitate în gestică și exprimare lingvistică etc. Ar fi ideal ca cei din preajma lor, în special părinții, să ajute la dezvoltarea acestor abilități. Din nefericire, foarte puțini dintre părinți constată prezența acestora, iar și mai puțini își fac probleme din felul în care ar putea contribui la dezvoltarea acestora. Actualmente poate fi observată o îngrijorătoare lipsă de pregătire a părinților în relația cu proprii copii. Ocuparea unei foarte importante părți ale timpului copilăriei propriilor copii este transferată, cu o inconștientă condamnabilă, atractivelor și prea accesibilelor terminale electronice: de la televizorul smart cu diagonala coplesitoare, la feluritele gadgeturi portabile, tablete sau telefoane. Copilul este abandonat în tovărășia acestora, iar părinții... Rolul educației artistice este rodul conlucrării dintre elev și mentor. Am absolvit o formă de învățământ vocațional, tatăl meu a fost cadru didactic într-un astfel de învățământ, fratele meu este produsul și mai apoi promotorul acestuia ca profesor inclusiv pentru perioada universitară a educației. Una dintre primele constatări conștientizate a fost aceea a faptului că în cazul învățământului artistic, profesorul conduce și stimulează evoluția celui mentorat absolut personalizat, în funcție de o multitudine de factori, dintre care nu lipsește adaptarea programelor la particularitățile psihice și fizice ale elevului sau implicarea în programarea vieții cotidiene a acestuia în cadrul comunității din care el face parte împreună cu familia. Rezultatele concrete apar doar în măsura în care eforturile pedagogului sunt puse în practică de binomul elev-părinți. Indiferent de la ce vârstă, dar este mai eficientă cea din preajma grădiniței, munca, studiul individual și ambiental (concerte, audii sau producții scenice etc.) sunt esențiale pentru a ajunge ca aptitudinile, talentul, să fie cultivat și valorificat.

(continuare în pag. 11)

Desigur, starea actuală a vieții muzicale în genere este dominată de componenta „distractivă”. În prim planul atenției, în special al tinerilor, sunt vedetele, fie ele maneliști, rockeri, Dj, etc., eventual formații din aceleași nișe ale muzicii. Ele sunt rodul unei politici nechibzuite ale mass-mediei și ale diverselor medii digitale, așa numitele rețele de socializare, care toate exaltă părți cu totul nesemnificative ale muzicii ca și artă.

Cristian Mladin: *Dacă la început ați studiat pianul la Liceul de Muzică din Cluj-Napoca, ați continuat apoi studiile în domeniul dirijoral, (domeniu care v-a și consacrat de altfel) în cadrul Conservatorului de muzică “Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, orașul dumneavoastră natal. Întrucât a compune, a crea, este diferit de interpretarea unei compoziții create anterior, cum apreciați posibilitatea de exprimare artistică în cele două domenii?*

Dorin Frandeuș: Muzica, în accepția generală, este un limbaj. Pentru a compune, trebuie să ai ceva de transmis și evident, competențe de a transpune mesajul ideatic într-unul sonor. Am asistat la un concurs de admitere la clasa de compoziție. Unul dintre maeștrii care făcea parte din juriu l-a întrebat pe cel aflat pe banca aspiranților. „De ce vrei să devii compozitor?” Tânărul nu a dat nici un răspuns. Maestrul i-a explicat cu blândețe că un compozitor se apucă să compună doar atunci când ceea ce „este în el și nu poate fi spus” nu îl mai lasă nici să doarmă nici să mănânce. Ca interpret, practic traduci și actualizezi un mesaj verificat și validat deja. Pentru aceasta este nevoie să descifrezi mesajul conținut de lucrarea interpretată și să „il traduci” nu doar din niște semne grafice în senzații sonore ci și în situații sonore, care, pentru mentalitățile contemporane să semnifice aproximativ același lucru care-l transmitea compozitorul pentru contemporanii săi. Acest tip de adevăr se referă nu doar la timp ci și la spațiile culturale în care circulă respectiva interpretare. În cursul anilor, am avut preocupări cu precădere în domeniul interpretativ, atât la un instrument -pian- cât și la colectivități de surse sonore, formații camerale, orchestre simfonice, formații corale mixte sau compuse din voci egale, ori colective gigantice, vocal-simfonice, corelate cu mijloacele tehnice cele mai sofisticate din diverse perioade ale dezvoltării aparaturilor de captat, transmis, toaletat, redat și înmagazinat sonorul.

Un alt domeniu pe care continui să-l aprofundez este cel apărut târziu în viață, odată cu descoperirea nevoii relației cu Creatorul. Apelul inevitabil la principala bibliografie a creștinului, Biblia, mi-a deschis un teren pe care nu conținesc să-l observ și să mă minunez de practic neabordarea lui în cadrul diverselor forme ale practicii creștinismului. Partea sonoră a Cărții Cărților este total neglijată, deși ea cuprinde o multitudine de referințe la sonor. De pildă, partea centrală, aflată la mijlocul celor 66 de cărți care formează Biblia, Psalmii, este constituită din texte de cântece, de la care nu ne-au rămas decât versurile. Iar Biblia este plină de astfel de cântece „fără melodie”, de la Cântecul lui Moise după trecerea Mării Roșii la cântecul Mariei după momentul Bunei vestiri, celebrul „Magnificat”. Dar acestea sunt doar sunetele organizate în cântece, Biblia este plină de sunete ale naturii, ale diferitelor personaje, sau ale altor ființe vii, pomenite pe fiecare cele peste 1200 de pagini a celei mai

traduse și tipărite surse de învățătură din toate timpurile.

Cristian Mladin: *Vremurile sunt tulburi, lumea e într-o continuă schimbare, progresul tehnic este accelerat, dar în aceeași măsură și stress-ul cotidian este tot mai accentuat și ne acaparează implacabil. Considerați că arta este un panaceu, un antidot ce se opune griului cotidian? Mai putem vorbi de o revoluție artistică? Sau, dimpotrivă, arta este o reminiscență a ceea ce a fost în Renaștere, de exemplu, și nu mai are un impact major în viața noastră, a tuturor?*

Dorin Frandeuș: Constat faptul că ceea ce numeam artă a devenit o parte din ce în ce mai nediferențiată a unui continuum cotidian. Muzica de orice fel a devenit excesiv de accesibilă datorită posibilității de a putea fi înmagazinată ca atare, reproducă de câte ori se dorește, fragmentată “îmbunătățită”, în orice situație, la orice oră din zi sau noapte în orice postură te-ai afla. Una dintre atracțiile muzicii era unicitatea contactului live cu o interpretare. Pentru astfel de “contacte”, de-a lungul timpurilor, s-au depus eforturi imense, de la cele arhitecturale, prin construirea unor spații speciale pentru accesul la opere de arte temporale (muzică, teatru, balet), până la sacrificii materiale (achiziționarea biletelor, a vestimentației adecvate participării, a transportul la puținele locații unde se petrecea actul artistic, etc). Contactul cu muzica, în alte vremuri, era incomparabil mai rar decât în prezent și făcea parte dintr-o situație aproape sincretică. La biserică, la horă sau șezătoare, la nunți, botezuri, înmormântări, la crâșmă, la chefuri, sau de prin secolul XIX, în săli special construite. Nu cred că se va vorbi de o revoluție artistică ci de una sociologică. Muzica era doar o mică parte a mediului sonor, una cu caracteristici distincte. Majoritatea contemporanilor noștri au intrat într-o adevărată nebunie a automodelării propriului abient sonor, în coplesitoarea majoritate a cazurilor, fără a avea nici tradiție ori educație, doar dar cu minuscule gadgeturi legate wi-fi de depozitele globale, sau de propriile lor “memorii externe”. Deziideratul tuturor este acela de a “umple” totul cu sunete comandate de ei care să le domine pe cele naturale, produse de alții, ori de tehnologie. În momentul de față suntem în situația în care ar fi nevoie de resetarea comportamentului începând de la primele luni de viață. Se neglijează faptul că viitorul făt reacționează la sunetele care se petrec în jurul mamei deja după primele cinci săptămâni de la concepție. De regulă, se începe cu constatarea unei zestre genetice. Ar trebui luată în seamă și ceva ce seamănă cu acea zestre dar care se referă la moștenirea unor situații sonore petrecute în preajma mamei. Nu după multă vreme de la începutul vieții aeriene, la o vârstă din ce în ce mai fragedă, noul om intră într-un adevărat malaxor de situații instituționalizate: familie, creșă, grădiniță, școală etc. Cei din jur sunt deja victime/beneficiari și manipulatori ai celor mai eficiente inventare/parcuri/depozite de surse sonore și de sunete singulare sau gata ordonate, diverse limbaje lingvistice ori muzicale, rod al civilizațiilor de pe întreg mapamondul și a cel puțin 200 de ani de schimbări de gusturi ale diverselor civilizații. Noii membrii ai oricăror colectivități intră și

(continuare în pag. 12)

vor trăi în acest vacuum sonor fără nici cea mai vagă pregătire sau protecție. Aria de accesibilitate voluntară sau involuntară a informării sonore a depășit chiar sistemul solar. Din nefericire ea nu poate fi stopată nici la nivel individual căci Dumnezeu nu ne-a creat pleoape la urechi ca să ne întrerupem voluntar relația sonoră cu mediul în care suntem imersați, nici la nivel comunitar, receptarea rețelelor radio și digitale nu pot fi limitate geografic. Doar o educație adecvată, ținută și asiduă ar putea re poziționa oamenii față de propria sonosferă.

Cristian Mladin: *Ați avut prilejul să descoperiți la pas caracteristicile artei la nivel local, național și internațional. Cum evaluați prezentul, raportat la realitatea artistică din urmă cu douăzeci-treizeci de ani, să spunem? Cum va fi apreciată și reprezentată arta în viitor, în opinia dumneavoastră?*

Dorin Frandeş: Total diferit. Imixtiunea, "ajutorul" IA va îndepărta și mai mult arta autentică de consumator. Publicul, potențialul adresant tradițional al artiștilor, tot mai puțin familiarizați și educați pentru a aprecia arta autentică, se vor deplasa în continuare cu precădere către zonele divertismentului, împinși de mass-media și rețelele de socializare, părăsiți practic de școală și părinții formați în aceleași tendințe. Tradițional, în situații tradiționale (în săli de concerte, cu comportament și vestimentație adecvată) muzica așa numită „cultă” va evolua tot ca o nișă și mai restrânsă. Autenticitatea și valoarea intrinsecă a artei va susține această situație care ar trebui dezvoltată nu neglijată, marginalizată ostentativ chiar.

Cristian Mladin: *Închei periplul nostru cultural cu o întrebare multiplă. Care sunt artiștii dumneavoastră preferați și cine sunt mentorii care v-au format și îndrumat pe parcursul dumneavoastră cultural? Ce proiecte artistice aveți în viitor?*

Dorin Frandeş: Este o întrebare extrem de dificilă cu privire la preferințele în domeniul creației și probabil și al interpretării, așa că doresc să trecem peste ea. Când privește mentorii aceștia se raportează la vârsta la care am avut șansa să am acces la ei. În privința studiului pianului au fost doar 4: d-na Tulogdy Sarolta, în perioada preșcolară, profesoarele de pian Szarvady Rozsa Iren și Georgia Graziela în timpul studiilor preuniversitare și maestrul Harald Enghiurliu la Conservatorul de muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca. Cu foarte mici excepții, toți profesorii din perioada studiilor universitare îi consider mentorii formatori în domeniul în care predau: Emil Simon - dirijat orchestră, Pop Dorin - dirijat cor, Vasile Herman - forme muzicale, Max Eisicovics – contrapunct palestrinian, Dan Voiculescu, Junger Erwin și Vermessy Peter - contrapunct baroc, Ioan R. Nicola și Traian Mârza la folclor, Gheorghe Buș - filozofie, dr. Celestin Cherebețiu și Hans Peter Turk - armonie, Gerda Turk-muzică de cameră, Wilhelm Demian - teoria instrumentelor și orchestrație și nu în ultimul rând cel care mi-a condus și studiile doctorale dr. Angi Stefan. Un loc special l-a constituit maestrul cu care am avut șansa să fac studiile de stilistică și compoziție: dr. Sigismund Toduță și dr. Cornel Țăranu. O importantă contribuție la formarea mea spirituală au avut-o cei cu care am lucrat în paralel și în domeniul artelor plastice, istoricii de artă Ditroi Thomas și Liviu Vătășianu, Dorina Crișan în domeniul

sculpturii și ceramicii, mai apoi Mariana Scherg în domeniul textile-arte decorative.

Pentru mai departe continuă preocuparea de a găsi metode cât mai eficiente de conștientizare în rândul tineretului, de la cele mai fragede vârste, cu privire la dimensiunea sonoră a realității în care trăiesc și se dezvoltă, precum și a dublei calități față de aceasta: cea de receptor fără puțință de a se decupla de realitatea sonoră și cea de contributor la formarea și structurarea mediului sonor.

O altă direcție de interes este cea a repunerii în atenția contemporanilor mei una dintre cele mai neglijate zone ale muzicii: cea sacră, complet neglijată în perioada comunistă iar acum fragmentată și neadecvată situațiilor actuale.

Cristian Mladin: *Vă mulțumesc pentru timpul acordat, pentru amabilitate și opinii constructive! Să fie Artă!*

Omar KHAYYAM

RUBAIATE

Am întrebat Savantul și-am întrebat și Sfântul
Sperând c-au să mă-nvețe suprema-nțelepciune.
Și, dup-atâta trudă, atât se poate spune:
Că am venit ca apa și că plecăm ca vântul.

În zori într-o tavernă s-a auzit un glas:
„O, voi nebuni de viața! Voi, tineri veseli! Vinul
Turnați-l iar în cupe, 'nainte ca destinul
Cu lacrimi să umple paharu-acestui ceas!”

Noi nu vom ști vreodată ce ne așteaptă mâine.
Tu bucură-te astăzi! Atâta îți rămâne.
Ia cupa și te-așază sub luna de cleștar,
Căci mâine poate luna te va căta-n zadar.

Grăbite ca și apa și repezi ca un vânt
Ce-aleargă prin pustiuri, fug zilele-mi puțin.
Și totuși, două zile indiferente-mi sunt:
Ziua de ieri și ziua care-o să vină mâine.

Ce este această goană de umbre colorate?
Fantastica lor fugă absurdă-i și sublimă.
Ea naște dintr-o mare ce astfel se exprimă
Și în aceeași mare se-ntorc pe urmă toate.

Bucata de argilă
Olarul implora:
- Ca tine-am fost, ai milă,
Nu mă brutaliza.

Aceste ornamente pe cupa delicată
Un băutor le-nscrie cu mâna-nfrigorată.
De dragul căror gene le-a vrut așa de fine?
Și-o să le sfarme, poate, îndurerat - de cine?

Vladimir RADU

URCÂND ȘI COBORÂND
TREPTELE DE NISIP ALE POEZIEI

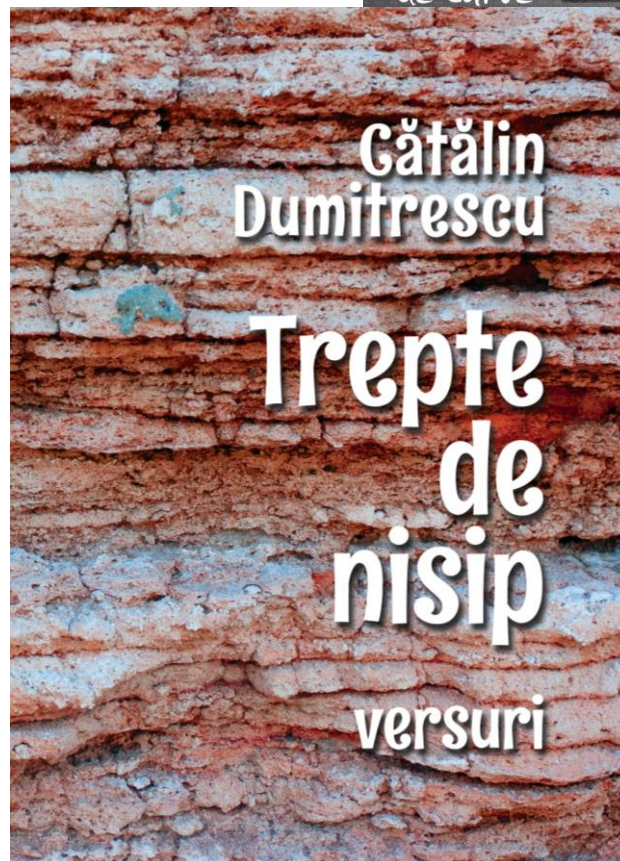
Îndrăzneala de a propune cititorilor un volum de poezie contemporană presupune asumarea unor riscuri de natură în primul rând estetică și abia mai apoi de conveniențe ce țin strict de literatură. Gusturile în artă în general și în poezie în mod special, pot fi diverse, de la elogieri până la atitudini rezervate. De aceea pornim demersul nostru de a ne apropia (așa cum au făcut-o mai înainte câțiva confrați de condei ai autorului Cătălin Dumitrescu în prefațarea volumelor anterioare) de esența ideatică și valențele este-tice ale creațiilor sale recente, cu intenția de a invita cititorul la o lectură atentă integrală a paginilor volumului de față intitulat sugestiv „TREPTE DE NISIP”.

O scurtă trecere în revistă a volumelor deja publicate se cuvine a fi făcută cu rigoarea unui cronicar atent la apariția, confirmarea și căile creației unui poet care aspiră la consacarea într-un spațiu cultural-artistic generos, așa cum este cel al Ținutului acesta sud-moldav al Tecuciului.

La anul debutului, 2017, volumul „*Clepsidra albastră*”, prin cele 77 de titluri sugestiv formulate, ne atrăgea atenția prin ineditul viziunii oarecum dictate de concepția disoluției, a acelui „vanitas vanitatum” trăit și rețrăit de generații întregi de filozofi și poeți, indiferent de epoca ori curentul literar căruia i s-a alăturat. *Orașul de nisip*, *Fluturi de nisip*, *La marginea nisipului*, *Stea pe cerul de nisip*, *Coral de nisip* ori *Clepsidra de piatră* sugerează aprioric o anumită propensiune a tânărului poet către ideea de neant în atingerea idealurilor, sentimentelor, împlinirilor din varii perspective.

Poemele din volumul „*Pajul de nisip*”, 2018 cu un număr aproape egal de pagini și poezii, continuă (e drept, la cu totul alte dimensiuni și cu o încărcătură mai atent do-zată de limbaj metaforic ori de ideatică factuală), în titluri la fel de explicit formulate: *Peron de nisip*, *Nuntă în nisip*, *Nisipurile de vest*, *Gară de nisip*, *Urme pe nisip*, *Pelerină de nisip* ș.a. La acestea se adaugă dezvoltarea unui motiv din aceeași arie lexicală cu impact asupra trecerii inexorabile a timpului, „clepsidra” (*Clepsidra mată*, *Locul clepsi-drei*, *Demiurgul clepsidrei*, *Pajul - „sunt pajul clepsidrei albastre”*). La o pagină aproape de final asistăm contrariat la o Întâlnire cu Timpul, în care versurile - sub aparența unei banale relatări cotidiene: „M-am întâlnit cu Timpul/ Într-o bună dimineață/ Făcea de gardă în gara/ Unde iubi-rea staționează doar un minut!”... Am rememorat involuntar structuri poetice din autorii cunoscuți de la Eminescu, prin Blaga, până spre Marin Sorescu.

Într-o similaritate conceptuală, al treilea volum de versuri intitulat „*Perdele de nisip*”, apărut în 2021 la aceeași generoasă editură InfoRapArt, sub îngrijirea și cu girul lui Petre Rău, oglindește convingător pasiunea autorului de a căuta împlinirea erotică devenind un adevărat „argonaut” din timpuri antice adaptat vremurilor noastre. Lectura/recitarea unor poezii din generoasa grupare a volumului, prin-tre care *Plaja goală*, *Flori de liliac*, *Suflet pierdut*, *Des-cântec*, *Pictură*, ilustrează pe deplin viziunea personală asupra structurilor prozodice

încărcate de o forță de suges-tie complementară ideaticului. Scena mută din “Perdele de nisip” atestă profunzimea sentimentului de efemeritate, a sentimentului nemărturisit al iubirii: „Ai mai pierdut un vis!... vom pierde o viață/ Din tăceri!” În întregul său areal inspirațional, autorul pare a privi fermecat o înșiruire ex-pozițională cu lucrări migălos înălțate la malul mării dintr-un nisip fin, lucrări artistice de mare impact, dar sortite ri-sipirii la primul val, la prima trecere a unui turist neatent și insensibil la valențele artistice și la strădania pe care le presupune modelarea unui castel, unui chip, unor aripi de păsări, a unor simboluri hărăzite din start efemerului.

Același sentiment ne va marca și după lectura prezen-tului volum, în care treptele sugerează deopotrivă urcușuri și coborâșuri ale Omului și ale Creatorului de „cuvinte po-trivite”. Să fie vorba despre o continuitate în viziunea poe-tică pe care, cu mult curaj și cu o sinceritate debordantă, ne-o oferă poetul Cătălin Dumitrescu? Vom descoperi un univers tematic redundant dar reinterpretat prin structuri și redimensionări lirice conceptuale și prozodice? Vă invit să optați pentru una sau alta dintre posibilități.

TREPTE DE NISIP include aproape 80 de titluri de poezie sinceră, curată lingvistic, curajoasă stilistic, bogată și diversă tematic. Un lector atent și lipsit de orice idee preconcepută poate savura în liniștea unui răgaz din zbu-ciumul zilnic al unei existențe trepidante sau obscure, ver-suri cu o încărcătură dulce-amăruie de sentimente și idei încredințate hârtiei de tânărul poet hărăzit cu talent și ima-ginație.

Dacă termenii „nisip” și „clepsidra” acaparaseră inven-tarul de motive în volumele anterioare, iată că nu mai apar acum obsesiv în nici măcar unul dintre titlurile înșiruite la Cuprins. Ele rămân însă o prezentă

(continuare în pag. 14)

(urmare din pag. 13)

activă și constant eloc-ventă în conținutul versurilor, semn al unei continuități imagistice de care autorul este conștient și mereu preocupat.

Lectura integrală a volumului, reluată cu un ochi avizat al celui care prețuiește poezia ca modalitate sintetică de exprimare a sentimentelor, gândurilor și conceptelor unui autor liric subiectiv, relevă că volumul acesta dispune de o bogăție tematică impresionantă. De la evocarea naturii prin anotimpuri și peisaje alcătuitoare, suport pentru cuplul erotic omniprezent, la evocarea unor portrete ori a unor scene din cotidian, de la predominanța cu fundare a poetului „cu dor de iluzii” la meditația filozofică asupra tentației onirice umane proiectate în eternitate „Pe celălalt tărâm visul omului e o lumină” (*Priveghi*).

Accidental sau conjunctural răzbat și ecouri ale contemporaneității cu problemele ei dramatice precum războiul de lângă noi ori tablouri umane din cotidianul imediat.

De la o arie tematică la alta, paleta imagistică se îmbogățește fără a abandona un anume fir călăuzitor, aproape de estetica „vetustă” - ar spune unii! - a romantismului. Un romantism mult întârziat și adecvat condiției actuale, ca răspuns la vestita întrebare retorică „Unde ne sunt visătorii?” Iată-i, trăiesc lângă noi, printre noi, cu noi laolaltă și nu avem totdeauna timp să-i ascultăm, să le înțelegem aspirațiile, nici pe cele morale, nici pe cele spirituale, nici pe cele sentimentale. Ne rezumăm adesea la dimensiunea materială a existenței noastre efemere...

A încerca oarece grupări de motive literare prezente în țesătura contextuală a versurilor constituie un demers a-proape imposibil, dată fiind diversitatea acestora de la o creație la alta. Perechea de îndrăgostiți, cu predominanța eului poetic în ipostază masculină deține de departe întâietatea în coordonatele intertextuale și lexicale. Iubirea cu avatarurile și meandrele ei se mărturisește cu greu într-un dialog imaginar voit transmis la modul direct, cu adresare la o persoană a doua, un „Tu” mereu absent, mereu fermecător prin detalii și elemente de portret fizic, vestimentar, cu gesturi tandre și atitudini dezinhibante: „Ești frumoasă/ Ca un zâmbet!”, comparația surprinzătoare cu „o toamnă franceză la Versailles”, detaliind: cu „pantofii tăi ruginii, gulerul cafeniu”, comparații diluându-se în metafore „zei-tate de nisip”, „străvezie cămașa ta albă” ș.a. Nu lipsesc din arsenalul eului liric îndrăgostit nebunește câteva detalii din estetica expresionistă: „Îți jur pe un inel”, vom urca pe munți de tăceri” (*Asfalt*), „Numele tău de pe inima mea/ Nu îl va șterge nimeni” (*Toamnă*). Uneori chiar în cuprinsul aceleiași poezii alternează iluzia cu realitatea, cei doi co-borând în arena iubirii precum „în corida noastră de iluzii, imagini și patimi” (*Vâslașul*). Din toate strofele dedicate iubirii necondiționate răzbate regretul, reproșul, deziluzia: „Mă amăgești cu daruri fără sens” rostind „pe de rost vorbe de-alint” (*Vizita*). Înstrăinarea, depărtarea, uitarea, amăgirea provoacă accente de revoltă, de neputință adesea, încât ființa respectată și iubită rămâne tot mai mult un mister” (*Capela*), destinul „căutat în ceașca de cafea și gândurile nu-i mai pot fi citite”, și de aceea mărturisirea zbuciumului sufletesc trezește forța masculină în dorința ei de împlinire: „Aș vrea să fiu Demiurgul/ Viselor tale” (*Zarvă*). Urcușul și coborâșul reiterează încercările omenești în versul „pașii mei coboară în trepte”, cu toate că titlul volumului și întreaga lui arhitectură prozodică și valorică

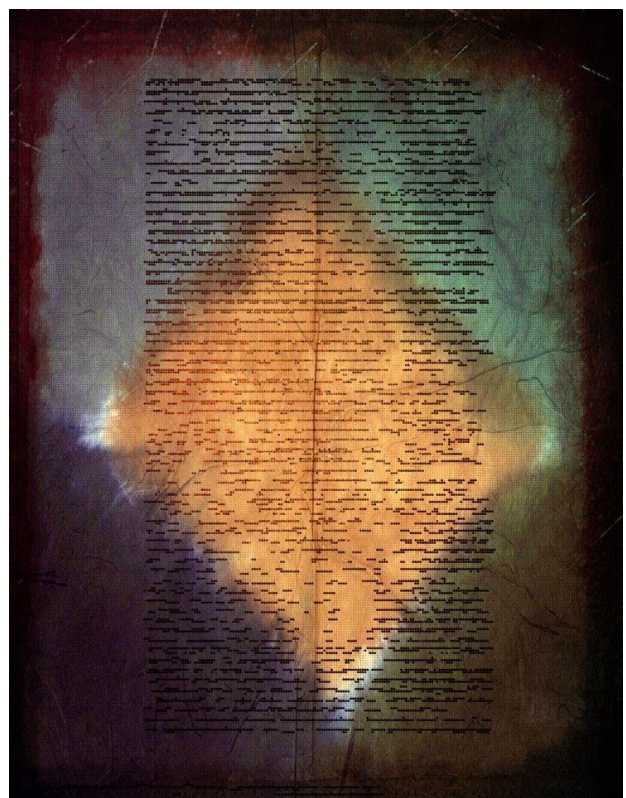
sugerează cu claritate treptele unui urcuș sisific, pe niște trepte de nisip, mereu încercat în ciuda tuturor piedicilor.

Reluarea laitmotivului „de nisip” se face într-un context mai larg subordonat ideii de Timp în poeme precum *Pe clipa mea*, *Trepte*, *Urme*, sau *Final* care plasează ca ultim vers „Aleg într-un final tăcerea!”

Dar nu putem eluda faptul că pe alocuri - ce-i drept cam difuz! - am descoperit și alte teme și motive de mare concentrare ideatică precum războiul de lângă noi, viața și moartea, asprimită vieții de zi cu zi, toate poemele apelând la o versificație îndrăzneță între clasic și modern, cu strofe de mărimi variabile, majoritar catrene dar și terține ori discursuri lirice continue. Structura bazată pe elemente redundante, repetitive și simetrii poetice cu efecte dramatice precum în poezia *Lipsă* (Lipsă aur... Lipsă nisip... Lipsă tu... Lipsă eu). Se apelează la tehnica adresării directe, confesiunea articulându-se într-un dialog permanent marcat de verbele de mișcare: alergi, treci, te porți, mă minți, mă amăgești, prin întrebări retorice „De ce mă minți, frunză?” (*O frunză*).

Dacă ar trebui să alegem doar câteva poeme pentru un eventual recital poetic reprezentativ pentru poetul Cătălin Dumitrescu, ne-ar fi greu, dar, cu îngăduința cititorilor am recomanda titlurile *Spade*, *Medieval*, *Eva*, *Vise innoptate*, *Trecere*, *Șah*, *Titanii*. Am oferi astfel, în sinteză, o viziune panoramică asupra talentului acestui autor încă puțin cunoscut în rândul publicului larg, facilitând prezența creațiilor Domniei Sale în paginile mai multor reviste de cultură care promovează valori literare autentice.

Lectură plăcută, dragi iubitori de poezie!

Cătălin DUMITRESCU**Asfalt**

Pe asfalt nisipul scârțâie
 Sub tălpile noastre, strident
 Ca o iarnă-n trecut,
 Îți jur pe un inel
 Nu voi turna nici un metru
 De asfalt în clepsidră,
 Pe munți de tăceri vom urca
 Până la ziuă!

Toamnă

Din întâmplare toamna asta
 Mi-e dragă și o alint!

Parcă ne-a scris cineva
 Destinul, cu litere de argint
 Și ne-a negat cu lanțuri
 De eternitate!

Numele tău de pe inima mea
 Nu îl va șterge nimeni.

Vâslașul

A plouat cu stele într-o zi
 Din epopeica paradă a străzii,
 Cioburi și lacrimi.

Nu vor rămâne îndeajuns amintiri
 În corida noastră de iluzii,
 Imagini și patimi.

Vâsla pe apă a încetat să bată,
 Pe scenă artistul e mut,
 Cântecul în surdină ascunde,
 Cuvinte și karme.

În colibă se naște un prunc
 Raza de soare a zilei următoare,
 Pe frunze ușor îngălbenite
 Speranțe și toamne!

Trepte

Tropăit de iarnă-n beznă,
 Vânt năpraznic peste gânduri
 Tulburand și asimetric!

Pașii mei coboară-n trepte,
 Șerpuite printre rânduri
 Brazii umbră, eu bezmetic!

Foișorul tău un licăr,
 La vreo patruzeci de metri
 Gardul tău închis ermetic!

N-am să plec nu-ți fie teamă,
 Întuneric, de pomană
 Îmi transformi sărutu-n tic!

Gemene

M-am rătăcit,
 În iluzia singurătății
 La braț cu două nopți gemene,
 Ieri visul semăna
 Cu o carte a lui Borges,
 Tot eu într-un alt timp
 Într-un alt loc!

Zarvă

De ceva vreme,
 Îți port de grijă
 În zarva insomniilor!

Mi-e dor să te văd visând,
 Ești așa frumoasă
 Ca un zâmbet!

Aș vrea să fiu demiurgul
 Viselor tale până la capăt,
 La capătul pernei și al lumii!

Război

Coboară primăvara de pe cărări
 În desiș de lumânări,
 Ultimii fulgi sunt sângerii
 Și vântul ăsta nou
 Miroase a praf de pușcă!

În miez de noapte peste Nistru,
 Scânteie cerul și pământul
 Arde la Harcov!

Dragonul ăsta cu șenile
 Scoate flăcări,
 Pe străzi ca pe-ntinsele stepe,
 Iar fumul se vede până la Londra!

Pe clipa mea

Te-aș lua de mână și te-aș urca
 Pe clipa mea de visare,
 Sprijin îți vor fi brațele mele,
 Iar umărul, locul unde
 Să îți adormi gândurile!

Azi mâinile tale miroso
 A flori de cireș,
 Ești primăvara mea!

Final

Adepti ai marelui spectacol
 În lume să se vadă înzecit,
 Din toate ce au avut în mâini
 Au mai rămas la căpătâi cu mai nimic!

Sunt imperfect, vă spun,
 Nu am întotdeauna ultimul cuvânt,
 Din toate vorbele ce le cunosc
 Aleg într-un final tăcerea!

(continuare în pag. 16)

Fumuri

Te-ai întrupat din fumuri de țigară,
Și-aveai ochii aceia goi
Ca un strigo!

Făptura ta difuză și amară,
Se-ascunde acum
De noapte ca un scrum!

Deasupra porții a răsărit o lună,
Înghite noaptea
Ca un coș de fum!

Metamorfoză, liniște și humă,
Te-aliniți la pieptul meu
Așa cum faci mereu!

Vizita

Mă amăgești cu daruri fără sens
În liniștea perturbată de cuvinte,
De mine zile-ntregi și nopți
Cu greu îți mai aduci aminte.

Mă vizitezi o dată la un an
Atunci și încuietoria cred că minte,
Știi pe de rost vorbe de alint
Și sunetul din balamale mă va vinde!

Lipsă

Vulpile și-au făcut
Vizuiți în pământ,
Lipsă aur.

Vântul sugerează
Amintiri acide,
Lipsă nisip.

Blufez cu noaptea
Liniște și vise,
Lipsă tu.

Depărtările cresc
În viziunile tale,
Lipsă eu.

Medieval

Umilul paj nu servește vin
În pahare de carton
Îi sunt zadarnice,
Trandafirul de la rever
E încă viu
Iar cupele lui în arome darnice!

Un chip de stăpână
A inimii lui îl urmează
Ochii și sângele albastru,
Glasul de cristal alintă
Iar el își pierde
Și gândul nebun dar și pasul!

Zăbavă

Ai zăbovit prea mult
În itinerarii fără sentiment,
Cari în desagă timp
Pierdut și mucegăit!

Parfum de vânt
Porți în pânzele hainelor tale,
Te grăbești ca un gând
Spus sus și tare!

Anii trecuți

Într-o zi liniștea
A reapărut în viața mea,
Erai tu,
Cu zâmbetul tău ce îl știu
De când aveam vreo paisprezece ani.

Mă urmărești ca o noapte
Cu vise ce străbat ani,
Încă o dată tu,
Cu mâna ta ce alintă
Și oglinda a douăzeci de ani!

În brațele tale am știut
Ce e gândul și am plecat,
Iar tu,
M-ai ținut pe pământ
Ca un râu de peste patruzeci de ani!

Fără ascultare

Lumea grăbită a ultimilor ani,
Nici stele și nici vise
Nu mai are!

Am vrut s-ajungem oameni mari,
Dar valul ăsta nou
Nu știe de-ascultare!

La trecători alintul n-are căutare,
Iar dragostea e doar
O altă sărbătoare!

Râul-timp spumegă până în zare,
Pași fără număr
Gânduri la picioare!

Reguli, ziduri și gânduri

Viața e alcătuită
Din lucruri simple,
Noi suntem cei care complicăm!

Când oamenii intervin
În habitatul tău,
Începi să impui reguli!

Atunci când înveți
Ce înseamnă străin,
Ridici ziduri!

Dacă rămâi singur,
Regulile și zidurile
Sunt gânduri și nisip!

(din volumul "Trepțe de nisip", apărut la editura Boem@
în luna august, 2023)

Marin RADA

ALB

Niciun adevăr
nu mai încape
în cutia poștală,
totul e alb
ca o revărsare de ziduri
ce cad,
mi-e dor de tăcerea
palmelor tale,
mi-e dor de parfumul
cu rășină de brad...

Îmi trebuie în piept
o nouă durere,
o rană mai mare
decât uitarea cea grea,
o lacrimă crește
cât un munte de sare
o pasăre vine în zori
și o bea...

Despre cântecul ei
imi vorbești în poeme,
despre zbor n-ai rostit
niciun vis,
o să vină cineva
într-o vreme
să-și astâmpere setea
cum ai promis...

Niciun adevăr
nu mai încape
în cutia poștală,
totul e alb
ca o revărsare de ziduri
ce cad,
mi-e dor de tăcerea
palmelor tale,
mi-e dor de parfumul
cu rășină de brad...

MUGURI

Tu ai un fel
de a ține brațele
pe lângă trup,
cum numai frunzele
își leagănă inimile
până le rup...

Tu ai un fel
de a-ți ridica ochii
de la pământ
cum numai florile
își ridică petalele-n vânt...

Tu ai un fel
de a întoarce
universul pe dos,
cum crengile
își întorc primăvara
în muguri, duios...

Tu ai un fel
de a prinde fluturii
cu zâmbetul blând,
eu am un fel
de a-ți ține tâmpla
fierbinte,
pe umărul stâng...

Noi nu avem
nicio lacrimă,
numai mugurii plâng...

FLOARE GALBENĂ

Aș vrea
să nu mai plec,
cireșul a înflorit
ca o inimă,
iarba tremură
când o atingi,
ca un trup,
stelele au răsărit
printre flori
pe un munte
și îmi cer sufletul
cu-mprumut...

Vine la fereastră
o pasăre blândă,
cu mireasma văzduhului
prinsă în zbor,
are-n privire
culorile câmpului,
și își ține aripile
ca un condor...

Înserarea trece
dincolo de cuvinte,
prin umbrele nopții
cerul respiră ușor,
aș vrea să mai stau
cum stă floarea galbenă
pe un munte,
aș vrea să tot urc...
dar cobor...

CINE SUNT EU?

Suntem, fiecare
propriile noastre cuvinte,
poate că ascundem
câte o tăcere
în gând,
tot ce nu știm
despre lume
a înflorit pe morminte,
cerul,
prin stropii de rouă,
a curs pe pământ...

(continuare în pag. 18)

Cine sunt eu
ca să pot înțelege
umbra păsării
în văzduh așteptând?
Îmi ridic ochii
spre cer,
nicio lege
nu-mi oprește lacrima
pe care o plâng...

Suntem, fiecare
propriile noastre cuvinte,
poate că ascundem
câte o tăcere
în gând,
tot ce nu știm
despre lume
a înflorit pe morminte,
cerul,
prin stropii de rouă
a curs pe pământ...

ÎNTÂLNIREA

Am fost de curând
până la marginea nopții,
mi-am văzut sufletul
deasupra trupului
și m-am întors,
când mă aflam acolo,
departe, toate lucrurile
neînsemnate,
mi se păreau de folos,
Îmi amintesc
că promisem încuviințare
să merg mai departe, să zbor,
am închis ochii
și i-am deschis într-o carte,
toate erau ca mai înainte,
la locul lor,

Am căutat în jurul meu
o fântână,
am cerut să bea apă
unui străin,
m-a privit cu ochi blânzi
ca două milenii
și mi-a dat apa vie
să o închin,

Atunci am vrut
să-i port crucea,
avea o cruce mare
de lemn noduros
mi-a făcut semn
că și a mea lăstărește
și am pornit
să străbatem viața
pe jos....

O SINGURĂ ZI

Fluturii trăiesc
o singură zi,
unii vor să cucerească

Într-o singură clipă câmpia,
alții zboară din floare în floare
căutând în parfumul exotic,
copilăria...

Seara nu mai e nimeni
să le tulbure somnul,
ochii lor au încetat
să mai vadă,
florile și-au întins
peste lujeri tristețea,
fluturii vor fi în curând,
primii fulgi de zăpadă,

Se caută acum inovații,
alte valuri de fluturi
au murit în vocale,
cineva numără
din zece în zece
și ne întinde otrava
să o bem din pocale...

Fluturii trăiesc
numai o singură zi :
am putea să aflăm
de ce tremură florile
în fața furtunii,
am putea să învățăm,
într-o zi să murim,
am putea să învățăm
să fim fluturi
pentru florile lumii ...

IZBĂVIRE DE ANĂ

Ană,
de ce ochii tăi
sunt mai mari
decât marea
și de ce se pornesc
dinspre ei malurile
de nu știi
din câte adâncuri
se adună
adierea lor lină ?...

Necuprinsul
mă apropie
și mă biciue
cu părți neegale
de nevinovăție
și vină ...

Risipeste-mă
și adună-mă peste ape,
femeie,
Ană cu ochii mari
de lumină !...

Înlăuntru
și în afară ,
nu sunt decât ,
umbra vinovatului
fără de vină ...

Ghiță NAZARE

O CARTE A VIEȚII ȘI A MORȚII*

Eleonora Stamate, olteanca (își detersă drumul, îl puseră, îl duseră) de Tecuci, cunoscută și apreciată poetă, debutează în proză cu romanul *Reverberații cotidiene*, apărut anul trecut la Editura OLIMPIAS. De fapt, Eleonora Stamate se prezintă publicului iubitor de cultură/de literatură într-o triplă ipostază: poetă și, de acum, și prozatoare, editoare-fondatoarea revistei *Tecuciul literar-artistic*, redactorul-șef al acesteia de peste 15 ani, revistă care se apropie de numărul 70 și un entuziast animator al vieții culturale tecucene și nu numai, recunoscută inițiatoră de manifestări culturale în plan local.

Romanul Eleonorei Stamate este, deopotrivă, o carte a vieții și a morții, a optimismului și a deznădejdei, a bucuriei și a tragicului. Autoarea sintetizează în câteva rânduri întreaga filosofie a existenței umane, adresându-se lectorilor săi: *Dragul meu cititor, călătorește, râzi, plângi de bucurie, plimbă-te, ascultă muzică, umpleți sufletul de bucurie! Să mori nu este mare lucru, groaznic este să nu trăiești! Visează, creează, iubește ca și cum ai trăi veșnic! Nu cât trăiești, ci viața din anii tăi contează! Viața este o luptă...pe viață și pe moarte! Din păcate, ne tulburăm viața, cu grija morții. Nu știm să trăim, căci trăim fără să știm a trăi, și suntem morți fără să murim...În fiecare zi alergăm, căci însăși viața este o alergare către moarte. (p.84).* Poate că la aceste îndemnuri...filosofice, autoarea ar mai fi putut adăuga îndemnul esențial al vieții, *Asigură-ți existența!*

Primul roman al Eleonorei Stamate poartă girul altor doi reputați scriitori, prieteni și colaboratori ai autoarei: băcăuanul Petre Isachi și vasluianul Petruș Andrei. „Confruntarea fără speranță, lupta donquijotescă, aparent inutilă, cu destinul orb și imprevizibil e sensul existențial al lumii personajelor create de poeta Eleonora Stamate” (p.10), spune Petre Isachi despre proza „Reverberații cotidiene”, în vreme ce Petruș Andrei este impresionat de traiectoriile existenței umane surprinse în textul romanului: „**Durerea**, pricinuită de pierderile omenești, **Singurătatea** alergătorului de cursă lungă și a artistului, **Tristețea**, **Amintirea** celor dragi, **Speranța** dar și **Iubirea**, în cele din urmă, și **Viața** care merge înainte”. (p.94).

Eleonora Stamate face un elogiu destinului, care știe să le aranjeze pe toate în viață, de la cădere (decădere) la înălțare (zbor). Dedică această carte „părinților și socrilor”, fiind, probabil, o legătură între aceștia și personajele volumului, integrând chiar referințe autobiografice, cartea nefiind într-un tot ficțiune. Descrierea unui moment dramatic din viața de familie a unuia dintre personaje, Fredy, este semnificativ: „-Vai de capul meu, am rămas și fără tată. Câteva zile în urmă, mama și băiatul meu au suferit un accident de mașină, acum sunt la morgă. Tată, tătuțul meu, m-ai părăsit și tu!

Eleonora Stamate

Reverberații
Cotidiene

roman

Editura OLIMPIAS

Probabil că mama îl așteaptă să vină să fie și el cu ei în familie...tristă familie; eu cu familie, eu fără familie, singur și nefericit, trei sicrie...ce înmormântare, câtă tristețe, ce tragedie! Parcă am fost blestemat, bunicii nu i-am cunoscut, eram micuț când ei au plecat la cer, iar acum, în loc să fim împreună, cu toții fericiți, soarta ne-a luat totul, ne-a luat bucuria de a trăi”. (p.18). În oglindă, o entuziasmantă scenă de dragoste, o expresie elocventă a ceea ce este, de fapt, viața, ne-o oferă același personaj: „-Ești fermecătoare... știi... știi... aș vrea să te am... Și cu gesturi precipitate începu s-o dezbrace, să o simtă mai aproape de trupul său. Miroși a iasomie și levănțică, ador mirosurile astea. Mîinile lui Fredy începură să-i cuprindă trupul Elianei - cele două personaje direcționale ale romanului -, ar fi vrut s-o lipească pentru totdeauna de al lui... O mână mai agitată îi cuprinse spatele, trecu pe după gâtul ei și șoaptele amândurora se împletiră cu atâta patimă...sărutări rebele îi aduse în pragul arderii.” (p.32).

Bucuria și durerea se împletesc dulce-amar nu doar între paginile romanului, ci chiar între cei doi, Fredy și Eliane, cititorul fiind martorul tăcut al unei drame dincolo de puterea omenească de înțelegere: Eliane îi dă lui Fredy „O veste tare, voi fi mamă”, în vreme ce Fredy i se adresează „Iubita mea mămică, vom avea un copil, copilul nostru”. Momentul fericit se suprapune însă peste momentul dramatic sau invers, nici nu mai are importanță, în care lui Fredy i se aduce la cunoștință „rezultatul de la ecografie, că are leucemie și că trebuie să facă chimioterapie”. Sfârșitul tragic este implacabil, Fredy se sfârșește în somn, „se stinsese ca o lumânare, încet și trist!”, urmând să fie transportat din Yemen, unde era într-o misiune medi-

(continuare în pag. 21)

De vorbă cu Ariel

Timur Chiș

Editura Liric Graph

Raul BABI

Oare poeziile sunt calea dragostei?

"De vorba cu Ariel" este un volum de poezie (+câteva povestiri) scris de domnul conf. univ. dr. ing. Chiș Timur-Vasile.

Apărută la **Editura Liric Graph**, în **Colectia Grai Românesc**, cartea abordează mai multe teme, majoritatea transpuse cu ajutorul textului liric.

Variind de la subiecte precum "Pelerin pe drumurile vieții", până la povestiri despre vecinii din satul natal, autorul ne poartă, prin mijlocirea eului liric în întreaga lume "printre copacii bătuți de ploile Galiciei" și chiar pe vârful Țibleș, aflat în proximitatea locului unde s-a născut.

Cu o lejeritate aparte, poetul conturează cel mai frumos sentiment din Lume - dragostea, cuprinzându-l în cuvinte și asemuindu-l, nu de puține ori, cu arta scrierii stihurilor.

În ultima parte a volumului ne sunt relatate amintirile despre evreii din satul Săliștea de Sus (Maramureș). Urmărim stabilirea primului mozaic și înflorirea acestei comunități în jurul comerțului. Mai apoi, tristețele evenimente din primăvara anului 1944 sunt descrise, urmate cu vitejie de un sfat extrem de important: "Să nu uităm să fim umani!"

Tot în cele din urma pagini, ne este descrisă o frumoasă poveste de dragoste copilărească între tatăl

autorului (Simion Chiș, mai apoi director adjunct și învățător al Școlii Generale din Săliștea de Sus) și Pesi, o frumoasă evreică de 16 ani, a cărei familie venită din Ga-liția (Galici, Ucraina - Polonia) comercializa fuste, cămăși și baticuri viu colorate.

Deși interzisă (din prisma faptului că Pesi trebuia să se mărite cu fiul lui Wolf), iubirea dintre cei doi duce la o ceremonie de căsătorie (pur fictivă), însă în umbra căreia cei doi îndrăgostiți își atribuie două stele care strălucesc până în ziua de azi.

Din nefericire, sfârșitul lui Pesi avea să vină odată cu deportările din 1943, lăsând în urmă un gol în sufletul lui Simi, așa cum îl alinta ea pe tatăl poetului.

O carte din trecut pentru viitor.

Raluca ROGOVEANU

Lirica morții pierdute printre ruinele vieții

Profesorul de științe tehnice și inginerie petrochimică, Timur Chiș, își deschide sufletul în noua carte de poezie, **Zăpadă în suflete**, publicată de Editura Liric graph -023.

Autorul, prezintă în prima parte, o selecție de poezii care sunt adevărate exerciții de reflecție și auto-reflecție, în geografii închise în crisalida emoțiilor.

Goreme, Cappadocia, Istanbul induc starea de contemplație și creează o anumită trăire lirică, atât a autorului cât și a cititorului.

Este de renume jocul Dervișilor din Cappadocia, dar intrarea în absolut a poetului alături de morții familiei domniei sale și a corpurilor în rotire a călugărilor turci, demonstrează abilitatea acestuia de a induce cititorului lumi paralele și pline de trăiri liturgice.

Iubirea rămâne singura stare care contracarează anxietatea legată de ideea morții. Tocmai de aceea este căutată ca o esență, mai degrabă decât materialitate, ca o nostalgie, mai degrabă decât ca element al prezentului.

O iubire pierdută printre praful Cappadociei, este căutată în permanență printre faldurile timpului și a spațiului real.

De asemeni căutarea este mai prezentă în lumea satului decât al orașului, al solitudinii mai degrabă decât al colectivităților sau în spațiul virtual, al internetului, decât a realității zilnice.

O introspecție a vieții cailor liberi din deltă, arată dorința autorului de a fi solitar în lumea reală, un lider care mai și obosește de atâta luptă cu șacalii

(urmăre din pag. 21)

din viața de zi cu zi (o analogie foarte reușită între cimitirele neexistente ale cailor și renașterea tinerilor la viață).

Săliștea de Sus, locul copilăriei, este descris ca un pridvor al intrărilor în rai și ca un loc al plimbărilor cu cânele familiei sale (care se numește, cum astfel decât Lăbuș).

Partea a II-a a lucrării descrie lumea profesorului Balea Ștefan, cunoscut dascăl al Liceului Pedagogic din Sighetul Marmăției.

Este de remarcat scriitura densă și foarte descriptivă a ultimilor ani din viața preotului pensionat, care după o lungă pregătire a cadrelor didactice din Maramureș, a căutat prezența Sfintei Maria în lumea reală.

Chiar dacă fiecare mamă încheie etapa de alăptare a copiilor cu o lacrimă de despărțire dintre sufletul ei și gânguritul fătului, parte din corpul sfințit de Dumnezeu, asocierea laptelui de mamă cu prezența Sfintei Maria, este de netăgăduit o unică și originală descriere a spiritului creștin.

Aștept cu nerăbdare noile compoziții ale profesorului Timur Chiș, care ne prezintă o stare poetică complexă, cuprinsă între lirica iubirilor târzii și precizia calculelor tehnice ale materiilor audiate de studenții domniei sale.

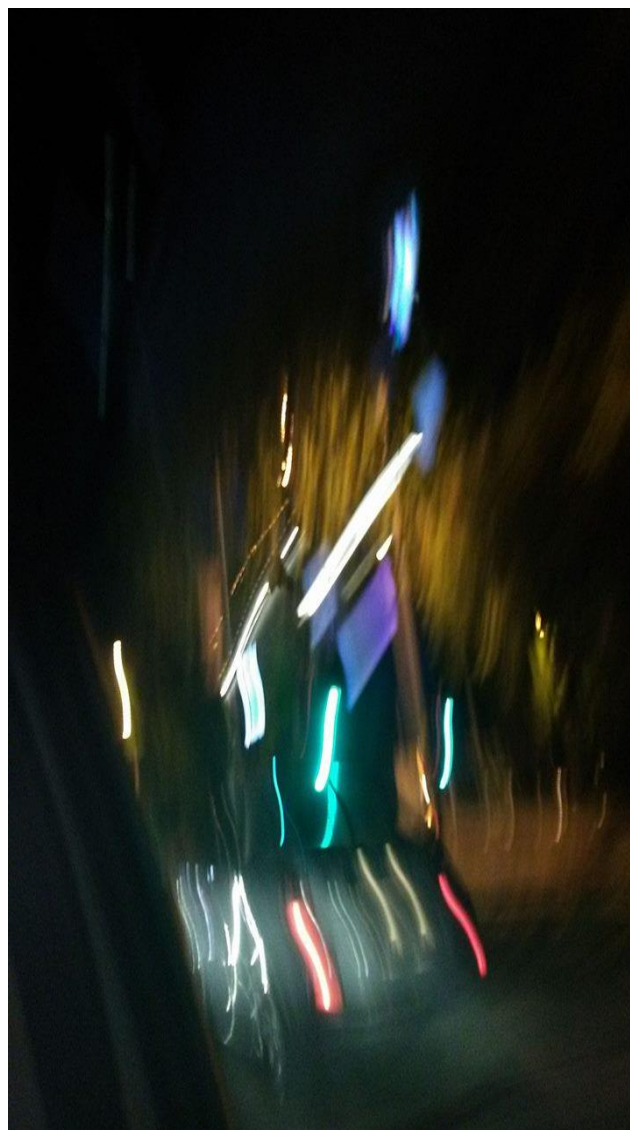

cală umanitară, în Canada sa natală. Eliane se întorcea în orașul nașterii sale, la Lausanne. După numai o lună, Eliane avea să nască „copilul lor”, un copil de trei kilograme și jumătate, care „semăna uimitor cu Fredy”. „Un ochi al Elianei zâmbea și se bucura, celălalt lăcrima, bunul ei Fredy a luat cu el o lume, o iubire, un destin”. (p.84). Viața și moartea se succed.

Eleonora Stamate este optimistă, își încheie ro-manul cu îndemnul către cititor: „Visează, speră! Visătorii nu mor niciodată! Noi vom trăi, moare doar timpul. Viața ne dă nume, moartea ni-l ia!”

Evident, alături de felicitările adresate autoarei, se merită cuvinte de laudă realizatorului copertei, editorului și Editurii *Olimpias*.

**Eleonora Stamate, Reverberații cotidiene,
Editura OLIMPIAS, Galați, 2022*

Maria ANASTASIU

Cireșul

Să iei, te rog, la versul meu aminte
când se dezbracă-n pripă de petale
și tu, venind la umbra lor, călare,
ca pe-un cireș mă scuturi de cuvinte.

Când se-arunca tăcut, din val la vale,
sonetul meu din flori de pe morminte,
tu te-ai făcut sonetului părinte
și copt culesu-mi-l-ai de la poale.

Dar, iată, anii trec ca-n poame floarea
și ca izvorul răsturnat în mare,
iar tu, tovarăș de pe-acum cu foamea,
tot mai ades te-abați pe-aci în cale

și-n loc să îmi culegi tu mie poama,
îți scuturi toată floarea la picioare.

Adânc

Mă uit și azi la cerul sfâșiat
ca o manta cu falduri lungi, verzui,
de soare atârnată ca de-un cui
de care marea iar s-a spânzurat.

De câte ori cu tine-am înnotat
în apa cu reflexe amăruie,
de-atâtea ori spre cer am vrut să sui
și tot de-atâtea ori ne-am înecat.

Iar azi, cu guri atât de însetate
c-am vrea și cerul să-l golim de ape,
pornit-am iar spre țărmul nimănuie,

când doar amurgul palid ne desparte
de-acel adânc mai negru ca o noapte
în care marea numai apă nu-i.

Altoire

Și-ți spun că nu-mi mai ajunge să te sărut doar pe
dinafară.

Când sunt lângă tine muza dă drumul la robinet
până mă inundă,
(iată-mă și o chiuvetă care dă pe afară),

mă uit în jur și mă îngrozesc
că toată marea asta de cuvinte
curge în delir pe lângă mine
– și uit, pierd atât de multe din ele –
ai grijă cum calci prin sufletul meu
să nu te uzi la picioare!

Ce bine era să fi rămas eu la distanță,
să nu se facă atâta risipă,
debitul ăsta fierbinte mă aduce la sapă de lemn,
iar o să-mi vină imensă
factura la apă.

Te caut în pământ și-n crăpăturile somnului,
îți sap visul la rădăcină
(cu aceeași sapă de care vorbeam adineauri),
mă cocoț pe toracele tău,
mă încălzesc ca o viperă la sân
și tu dormi,
dormi mai departe,
ce știi tu că pe pieptul tău adormit se coace
marea-mi operă literară?

Vezi tu, în somnul tău greu, cum ți-am scos o coastă,
o coastă curbă ca un iatagan,
și-acum mă chinui să-ți plinesc
locul cu carne?

O coastă ușoară, lungă și albă ca o pană –
de-aici înainte numai cu ea am să-mi scrijelesc
cuvintele.

O, câte lucruri minunate nu s-ar putea face din
coasta ta,
din fiecare coastă câte o nouă lume,
și totuși eu o folosesc doar pentru cuvinte:
uite, am să-ți spun când te trezești,
asta eram eu dacă noi doi am fi fost
primii oameni!

Vezi aburul primordial cum se ridică deasupra
chiuvetei?

Mi-am spălat mâinile în apa clocotită
și le-am șters cu părul tău mare, negru,
ți-am săpat pământul din trup și l-am udat
cu toate acele izvoare,
ți-am scos o coastă și acum,
ca să plinesc locul cu carne,
nu am altă carne să-ți dăruiesc decât carnea mea.

Tu stai acolo și dormi,
dormi liniștit,
până când mă voi zidi în tine ca Ana în mănăstire,
până când mă voi așeza eu în locul coastei tale
și am să mă întorc de unde am venit
ca să te sărut
pe dinăuntru.

Sasha IVANOV

TURNIRUL

„Din primul bang al aventurii noastre
cu apă, foc și aer și pământ,
hrănim speranțe și pornim îndată
prima suflare-a morilor de vânt!”

Ion Zimbru

Serghei Datcov stătea deja de șase luni în Derbent. Nu progresase prea mult în cercetările sale. Încă din prima săptămână îndosariase toate însemnările despre oraș și despre cetatea Naryn-Kala. Urma apoi să le dea forma finală, în conformitate cu dorința și obiectivele angajatorului. N-avea ce să mai descopere. Toate fuseseră dezvelite și studiate cu mult înaintea nașterii sale. Zăbovise jumătate de an pentru a convinge guvernul de la Moscova asupra temeiniciei analizelor făcute și pentru a da rezultatelor o valoare mai mare. S-ar fi vorbit în sferele înalte despre problema vechimii orașului caspic, iar ministrul cultelor putea afirma cu toată convingerea că au fost făcute cercetări, zi de zi, timp de aproape un an, conduse de însuși Dr. Serghei Datcov, marele arheolog rus. Care, în ciuda vârstei sale, era considerat unul dintre cei mai de seamă specialiști din branșă.

Locuitorii Derbentului îl priveau cu amuzament și neîncredere. Mai văzuseră ruși. Erau și dâșii, teoretic, dar nu se considerau ruși adevărați; ei se recomandau în principal cu etnia din care făceau parte. Pentru ei, rușii autentici însemnau cei trimiși de la Moscova să rezolve anumite probleme administrative sau unii vecini de-ai lor veniți mai demult cu însărcinări diverse și uitați acolo.

Deci cunoscuseră ruși de toate felurile: funcționari, polițiști, securiști, militari. Ruși care puteau să bea un litru de vodcă fără să respire, care intrau cu mașina în rândurile de flori ale primăriei, ruși care pescuiau cu grenada sau cu firul undiței legat de măciucă și râdeau ca descrierea de durere când mușca pește. Văzuseră ruși care-și spărgeau halbele de bere în cap, ruși ce rupeau hainele de pe vreo fătucă, iar pe urmă se încăierau și adormeau în propria vomă fără să-i mai facă ceva; întâlniseră ruși ce săreau de pe casă cu o sticlă de votcă în fund, își rupeau picioarele și se distrau ca la cea mai tare petrecere în timp ce erau transportați la spital. Întâlniseră toate felurile de ruși, dar arheologii ruși nu văzuseră vreodată. Nici nu credeau că există. Erau convinși că-i o glumă. Îl priveau cu suspiciune pe Serghei.

Din acest motiv el nu a reușit să-și facă prieteni, deși locuise în Derbent jumătate de an. La început, localnicii fuseseră interesați de persoana sa. Așteptau să-l vadă coborând beat, de-a berbeleacul, dealul cetății. Țineau pariuri. El, cu carnețelul, cumișel și conștiincios însemna diverse chestii... Plictisitor! Nu i-au mai dat atenție. Serghei s-a bucurat pentru că nu dorea socializare cu localnicii. Era mulțumit să fie lăsat în pace, să poată lucra. Nu la ce-i dăduse guvernul, se muncea conștiincios la un proiect al său personal: o carte despre pietre.

La sfârșit de săptămână călătorea în Azerbaidjan. Ziua și-o dedica unei pasiuni mai vechi: petroglifele din Gobustan. Seara o petrecea la Baku. Îl încânta orașul. Și Derbentul îi plăcea, dar capitala statului vecin îl

fascinase de-a dreptul. Se plimba ore întregi. Își punea ordine în gânduri. La întoarcere, scrisul părea mult mai ușor. Se și îmbăta puțin. Pe plajă, la o bombă ori la vreun bar select din centru. Își permitea, fiindcă era plătit de guvern. Comanda și consuma singur-singurel, doar el la masă, șampanie, somon și caviar. Femei tinere îi zâmbeau. Nu din interes, doamnele din Baku nu erau așa. Îi aruncau ochete pentru că le plăcea de el. Serghei se prezenta ca unul dintre cele mai reușite exemplare de rus: blond, înalt, cu ochii albaștri, elegant, seducător...

Nu se plictisea la finalurile de săptămână, dar parcă nici nu se simțea împlinit. Se complăcea, îi era bine, însă parcă fără rost.

Până când a cunoscut-o pe ea. Pe Aula, funcționară la o instituție din Baku. Nu era frumoasă îndeajuns, dar elegantă, grațioasă și distinsă peste măsură. Arăta ca o prințesă dintr-un regat Asiatic venită în vizită la Europa. Față mare, rotundă, pomeți stâncoși, ochi căprui, galeși, rotunzi și cruciși, voluptoasă unde era nevoie și slabă în rest, se îmbrăca stilat ca o pariziancă dinaintea de globalizare. Îi străluceau ochii când zâmbea și două șanțuri îi brăzdau fața pe sub pomeți, de la urechi până de-o parte și de alta a bărbiei. Avea un chip atât de luminos și senin încât orice bărbat ar fi jurat cu viața că nu se putea ascunde vreun rău sau urmă de viclenie în umbra lui. Era genul acela de femeie, cum puține sunt, care te putea face s-o iubești fără gelozie.

Când își slăbește dragostea bărbatului strânsoarea, câteodată, femeia deșteaptă știe să-i aplice o infuzie de gelozie și să-l aducă pe calea cea dreaptă; ea nu avea nevoie să facă așa ceva, la ea era de ajuns un surâs, iar bărbatul stătea din nou captiv la picioarele sale. L-a cucerit pe deplin, îl subjuga practic pe Serghei Datcov. L-a cărat după ea de-a lungul și de-a latul mării Caspice. Trecea des lacul să-și vadă familia în Aktau. Mergeau împreună, numai după dorința ei, la Astrahan, la Derbent. Sau se duceau să plutească pe mica băltoacă sărată, cea mai sărată din lume. Se învățase și îi plăcea la nebunie, încă de când fusese copilă și o însoțeau părinții. Nu-i era ușor lui Serghei, să plece din Rusia în Azerbaidjan, iar de acolo, în funcție de cum avea cheful frumoasa asiatică, să treacă în Kazahstan sau în Turkmenistan. Dar le făcea pe toate cu plăcere, că așa erau rușii: pe cât de viteji și bravi în luptă, pe atât de umili în dragoste. O femeie frumoasă putea face orice din ei. Norocul lui Serghei că dăduse peste una cinstită care nu era interesată să profite în vreun fel de bunătatea lui, voia doar să-l iubească sincer.

De dragul ei se afla în acea zi la cetate. Aula ceruse să-i arate ce lucrează el. A dus-o de mână pe scări, din Derbent până sus. Unii urcau cu mașinile, dar Serghei dorise a-i prezenta totul, pe îndelete, și orașul, și marea. I-a povestit întâmplări de pe drumul mătăsii, istoria fortificațiilor și a locurilor, de la începuturi. Timpul a trecut repede; nici nu și-au dat seama când ajunseseră sus. Iar Serghei n-a realizat că ce-i povestea el fetei contrazicea rapoartele întocmite, tot de el, pentru Kremlin.

Cetatea stătea așezată ca o coroană pe creștetul

(continuare în pag. 24)

dealului. La baza versantului, pe loc drept, se împrăștiase orașul, chiar până în buza mării. Înainte, întreaga așezare fusese adăpostită între ziduri fortificate. În vremurile noastre însă, orașul se dezvoltase, iar din zidurile ce coborau spre apă nu rămăsese mare lucru. Doar cetatea de pe colină își păstrase neștirbită autoritatea.

Veghea ferm la urbea ce se extinsese haotic, și privită de jos dădea impresia că dintre întăriturile sale izvorăsc înspre cer munții. Era înconjurată de munți înalți, de zecedouăzeci de ori cât zidurile sale. Trebuia să fi fost tare frustrant pentru asediatorii ce pândiseră de-a lungul timpului. Să urce până la vârf culmile semețe acoperite cu pădure joasă, să privească în interiorul cetății, să vadă totul, dar să nu poată atinge nimic. Să cuprindă vizual întinderea dintre ziduri și să trebuiască a se mulțumi cu atât. Naryn-Kala parcă se așeza în palma războinicului ca o pradă ușoară, și totuși imposibil de vânat. Interiorul zidurilor ce încă rămăseseră ferme era destul de generos și ar fi putut găzdui un oraș întreg. Cele trei-patru clădiri supraviețuitoare adăposteau birouri ale administrației și un mic muzeu înființat de curând. Câțiva muzeografi și ghizi locali asigurau mentenanța. Tot ei păstrau porțile cetății deschise pentru turiști, aproape întreg anul.

Veneau turiști din Azerbaidjan, din Dagestan și împrejurimi, din restul Rusiei, chiar de departe, din Franța sau Germania, pensionari în special. Toți fiind întâmpinați cu multă căldură și indicații șoptite. Frumusețea cetății, a locului, calmul întreținut de ghizi, creau atmosfera frumoasă pe care Serghei dorea să o arate iubitei sale asiatice.

Pătrunseră pe poarta vestică din brațul drept al zidului care odată năzuise spre mare. Ea a rămas să facă poze pe esplanada unde se țineau diverse festivități și de unde se deschidea uimitor scena orașului viu, scăldat în marele lac sărat. Serghei a intrat în clădirea muzeului să afle cine era de tură. Ca niciodată, în parcare cetății se aflau trei autocare ce aduseseră turiști. Vremea se păstra frumoasă și pe lângă bătrânii coborâți din autocare ce vorbeau engleză și germană, își făcuseră apariția mulți vizitatori din zonele limitrofe, ajunși la Derbent cu mașinile personale. Atmosfera părea numai bună spre a o încânta pe Aula și pentru a o convinge să poposească mai des la Derbent. Iar fi venit și lui Serghei mai ușor. Îl istoviseră drumurile departe.

Stătea de vorbă cu o doamnă ce indica răbdătoare fiecăruia sensul corect de vizitare al muzeului și apoi al cetății.

Focurile de armă au început să se audă când Serghei urcase la primul etaj al muzeului. Știa ce sunt acelea. Făcuse armata. Multă armată și nenumărate concentrări. Pe timp de pace într-adevăr, dar trăsese destul cu pușca. Serviciul militar era o datorie sfântă pentru locuitorii Volgogradului, orașul unde se născuse și crescuse el.

Aula rămăsesese afară. Era acolo. Serghei traversă în fugă spațial expozițional și coborî treptele câte trei odată. A dat să iasă pe ușa metalică, acoperită cu lemn masiv, ce folosea ca acces în complexul muzeal și în interiorul cetății. Nu reuși. Gloanțe începuseră să ricoșeze din scheletul metalic al ușii. Cu prezență de spirit și curaj, a închis și ferecat poarta, lăsând atacatorii în afara zidurilor principale ale cetății. De dincolo se auzeau voci îngrozite și focuri de armă. A trântit un dulap în dreptul ușii și a urcat grăbit din nou la etaj. Prin fereastra îngustă putea să vadă

tot ce se petrecea în curtea exterioară. Leșuri ale unor oameni împușcați zăceau pe esplanadă. Restul fuseseră strânși în grădinița, delimitată cu un mic garduț, dintre zidul principal al cetății și cel care pornea spre mare. Atacatori cu mitraliere și cagule îi amenințau pe turiștii ținuți ostateci. Împușcau fără milă pe câte unul nesupus ori care urla prea tare. Erau patru în jurul grădinii. Al cincilea trăgea cu pușca înspre ușa de acces în muzeu și cetatea propriuzisă. Trei plecaseră roată să intre printr-o spărtură a zidului și să iasă în interiorul fortificației. Nu le picase bine faptul că Serghei blocase poarta. Le dăduse peste cap toate planurile.

Arheologul nu știa ce să facă. Se auzeau sirene, dar erau încă prea departe, și oricum nu puteau fi de mare ajutor atâta timp cât teroriștii aveau așa mulți ostateci. Printre care și Aula, iubirea lui cea mare, singura lui mare iubire. Motivul, perfect întemeiat, pentru extraordinarele sale acțiuni ulterioare. Ea Aula fusese motorul, resortul acestei întâmplări neobișnuite. Să revenim!...

Atacatorii și-au dat seama că sunt priviți și au început să țintească geamul. Serghei s-a retras. A coborât iar la parter. În interiorul muzeului erau captivi câteva zeci de turiști paralizați de groază.

Armata și poliția rusă se puseseră în mișcare. Poliția ajunsese deja. Erau dincolo de poarta principală. Armata întârzia, venea tocmai de la Mahacikala. Trimisese două elicoptere. Mai mult pentru observarea situației. În lipsa unui plan elaborat și aprobat de un general, nu puteau încă să intervină. Nimeni nu era dispus să-și asume eventualele pierderi suplimentare de vieți omenești.

Agresorii mascați, posesori de mitraliere, începuseră să strige către cei din interiorul muzeului, amenințând că vor începe să execute ostateci dacă nu se deschidea ușa. Trăgeau în aer și urlau să iasă toată lumea afară. Spuneau că oricum vor ajunge înăuntru și va fi mai rău.

S-a creat busculadă. Familii fuseseră despărțite. Soți și copii rămași afară voiau să deschidă poarta pentru a merge la ceilalți, neînțelegând că oricum erau toți în pericol de moarte; și cei de o parte și cei din cealaltă. Măcar cu ușa închisă îi țineau pe atacatori ocupați. Serghei s-a luptat cu unii dintre turiști, dintre aceia disperați și îngroziți. A blocat inclusiv intrarea dinspre interiorul cetății, pe unde urmau să sosească cei trei care ocoliseră zidurile.

Situația rămăsesese tensionată, dar stabilă până când s-au auzit elicopterele. Atunci atacatorii și-au pierdut răbdarea. Au început să execute pe unii dintre captivi. Strigau că dacă nu iese toată lumea imediat, nu mai rămâne nimeni în viață dintre cei din curte. Serghei nu mai avea ce să facă. Oricum ușile, cel puțin cea de la interior, ar fi cedat în scurt timp. Țipă de la geam că se vor preda și că nu e nevoie să mai omoare pe nimeni. A spus că va dura puțin până mută dulapurile din ușă.

Mascații s-au mai relaxat. Începuseră să-i aranjeze pe cei din grădiniță. Le-au ordonat să se așeze jos, cu capetele în pământ, iar ei s-au lăsat pe vine printre ei. Le era frică de eventuali lunetiști.

Se auzeau lemne frânte după ușa muzeului. De

(continuare în pag. 25)

dincolo, din parcare, vuia portavocea poliției. Durase un pic cam prea mult mutarea dulapurilor ce baricadau ușa aceea.

În sfârșit s-a deschis. Mai bine zis s-a întredeschis încet. Un zângănit metalic captase atenția tuturor, inclusiv a ostatecilor. În ușă a apărut o armură. Un om îmbrăcat în armură medievală, de turnir, cu o secure din aceea lungă cu vârf de suliță în mână. Avea coif, platoșă și pieptar întocmai cum se purtau la turniruri sau la asaltul cavaleriei pe vremuri. Nu făceau parte din tradiția cetății Naryn-Kala. Dar existau mai multe, la loc de cinste în vitrine, probabil confiscate de ruși de pe undeva de prin Europa Centrală. În interiorul echipamentului metalic, asumându-și cu bărbăție riscul de moarte, nu era altul decât Serghei. Care știa ce însemna terorismul. Știa că puțini aflau scăparea după o asemenea întâlnire. Gândise el, după mintea lui, că era singura modalitate prin care să o întâlnească din nou, în acea lume, pe Aula, iubirea vieții sale.

Știa că rușii nu negociau și, chiar dacă ar fi fost iertat de băieții răi, puțin probabil, căci un intelectual rus, ca el, constituia o țintă clară, ar fi murit mai mult ca sigur în cursul operațiunilor de salvare. Iar dincolo de toate argumentele, stătea mândria lui. Se născuse în orașul care purtase cea mai mare bătălie din lume. Și o câștigase el, poporul lui. Nu putea să nu simtă încredere și fală. Chiar dacă ar fi fost un simplu mujic din capătul Siberiei, tot nu s-ar fi lăsat ucis ca un laș. Era rus. Simbolul heraldic ar fi fost de ajuns. Rușii fug în direcția din care se aude răpăitul mitralierei și nu invers ca alții, își spunea el.

Ieșirea lui, îmbrăcat în armură și cu securea în mână, pe acea ușă a condus la dilema atacatorilor. Nu puteau, era o judecată de bun simț că nu puteau să-i ceară să se oprească amenințând că execută ostatecii. Când ai o mitralieră încărcată în mână nu șantajezi pe unul ce te atacă folosind o secure. Tragi și-l împuști, era evident. Așa au procedat și mascații. Au lansat rafale înspre el. Gloanțe ricoșau din armura veche, dar nu numai spre exterior, pătrunseseră câteva și înăuntru. Serghei s-a adăpostit după un bloc masiv de piatră decorativă. Era șocat. Încă nu simțea durerea, dar sângele începuse a țâșni prin mai multe locuri. Nu mai putea face nimic. Orice parte din armură ieșea în afara cazematei improvizate era ochită și perforată fără milă. Și totuși, nu își pierduse speranța, deși sângea abundent și nu știa sigur de unde. Făcea într-una semne amenințătoare și apoi rugătoare înspre poarta de unde ieșise el însuși. Urmate apoi de gesturi deznădăjduite. Parcă întreba și tot el răspundea: „De ce sunteți așa? Cum puteți fi așa de lași? Nu vă e rușine?... Meritați să muriți! Veți muri ca niște fricoși! Cum să vă ajut? Eu am făcut tot ce se putea. Acum ajutați-mă voi! Nu putem învinge decât împreună! Haaaaaii! A strigat tare: Haaaa!

Și timid... strigând, apoi urlând nebunește... Au început să iasă pe ușa muzeului unul câte unul, îmbrăcați în armuri sau în zale, germani și englezi bătrâni, avari și alți băștinași din Derbant, azeri și ruși veniți în excursie.

Unii erau loviți, cădeau și urlau îngrozitor, dar nu puteau fi împușcați toți. Nici nu s-a reușit, fiindcă armurile medievale rezistau încă bine. S-a ridicat și Serghei, deși era rănit. Îmbărbătat de cei pe care el însuși i-a învățat ce să facă, și au făcut întocmai, chiar dacă întârziată de spaimă; s-a ridicat și, fără să-și dea seama, cu forța pe care nu știa c-o are, s-a trezit chiar în fruntea lor, conducând acea gașcă de nebuni în armuri... Teroriștii trăgeau fără

oprire, încărcător după încărcător, și târziu și-au dat seama că din atacatori deveniseră atacați. Prea târziu. Un glonț nimerise coiful lui Serghei. Asta nu l-a oprit. Cu capul gol și cu părul răvășit, cu ochii injectați și fața îmbujorată, cu armura sângerândă s-a avântat înspre dușmanii săi.

Învârtea neconținut deasupra capului și în lateral arma veche, iar centrifuga parcă îl propulsă cu și mai mare viteză înainte. A ajuns repede în interiorul grădiniței. Pășea printre oamenii ghemuiți și speriați fixând neîntrerupt cu privirea țintele sale. L-a pălit pătimaș pe cel mai apropiat dintre atacatori cu bărdița în cap și i-a desfăcut cagula în două felii egale. Apoi l-a împuns pe următorul cu vârful suliței și l-a ridicat în sus până când sulița s-a frânt. Restul au căzut în sarcina celorlalți curajoși în armuri. În câteva secunde toți atacatorii au fost răpuși.

N-aveau centuri explosive autodeclanșatoare.

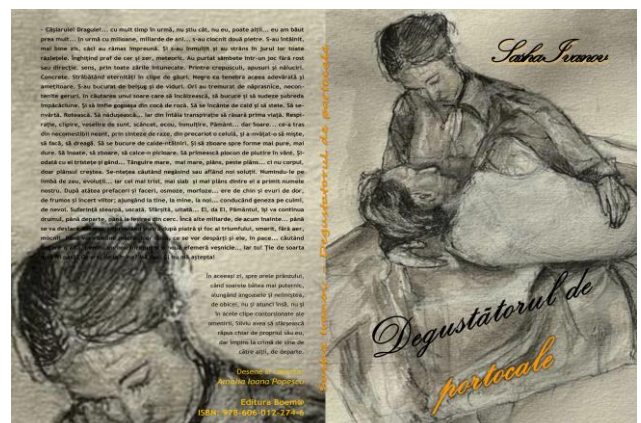
Erau niște teroriști cumsecade, corecți în felul lor, motivați de propriile drame, care luptau și ei cum se pricepeau și nu țineau neapărat să moară, dar o făcuseră.

Când ceilalți trei teroriști, ce ocoliseră zidurile, au bătut la ușa din spate a muzeului, ostatecii aveau deja arme de foc, săbii și sulițe. I-au luat prin surprindere și i-au terminat repede... Totul a fost filmat din multe unghiuri. De cei captivi ce doriseră să-și înregistreze pentru posteritate ultimele secunde din viață și de soldații din elicoptere care strângeau informații utile pentru superiorii lor. Dintre cei în armuri doar chipul lui Serghei s-a văzut clar. El rămăsese fără coif în timpul atacului. Arăta ca un conducător de oști ce nu mai ținea cont de nimic, decât să-și conducă armata la victorie.

Imaginile cu el făcuseră rapid înconjurul lumii. Devenise un erou planetar peste noapte. Toți eroii antici la un loc nu păreau atât de semeți ca frumosul rus când o săruta printre lacrimi pe iubita sa, aproape leșinată de fericire și de emoție.

L-a iubit și mai mult. Nu numai ea. Multe femei de pe Pământ făcuseră o pasiune pentru el. Câștigase respectul multora. Mai ales a celor din Derbant. Un conducător avar i-o oferise de soție pe fiica sa de numai 15 ani. Iar asta nu era puțin lucru.

(Din volumul "Degustătorul de portocale" în curs de apariție la editura Boem@)

Timur CHIȘ

Între expresionismul lui Aron Cotruș, viziunile lui Ion Barbu și baladescul lui Radu Stanca la poezii maramureșeni

Existența unei lirici populare, țărănești, este confirmată prin viu grai, încă din vremuri de mult apuse, datorită compunerii strigăturilor (urările) spuse la nunți și botezuri (botejuni).

Dar o sistematizare a acestora, urmată de o clasificare a creațiilor populare în poezii, balade și povestiri, este rezultatul introducerii religiei greco-catolice în bisericile locale, când preoții au adaptat obiceiurile catolice în lumea ortodoxă.

Astfel apare în peisajul literar local, privesnele și cântările morților (compuse de către diecii bisericilor care au rolul de a descrie în versuri – verșuri - viața celui care este petrecut pe ultimul drum).

Totodată în această perioadă (după anul 1600) se dezvoltă și teatrul popular.

Tache Papahagi este primul filolog român ce descrie foarte bine, în teza lui de doctorat, Graiul și folclorul Maramureșului (1925), piesa de teatru Viflaimul (o piesă ce descrie Nașterea domnului nostru Isus Cristos, cu umor și religiozitate și pe înțelesul tuturor).

Ulterior și Béla Viktor János Bartók, în vizitele sale pe meleagurile maramureșene, avea să culeagă peste 200 de cântări și poezii populare, imprimându-le pe discuri de alamă.

Dar poezia, ca și prezență descriptivă a maramureșenilor în lumea literară, a apărut după 1963 când poetul Ion Luga debutează în revista Luceafărul.

Primul autor din Maramureșul Istoric, care avea o viziune filozofică complexă asupra vieții, Ion Luga publică la Editura pentru literatură în anul 1968 volumul de versuri **Tăceri neprimite**, care de astfel descrie viața ca și o reală plăcere și bucurie, precum și o sorbire a trecutelor iubiri de domnițe și horincă,

Urmare a problemelor survenite în urma unui protest spontan alături de alți poeți (prima grevă a foamei în lumea literară din Europa de Est), autorul își schimbă etosul poetic, trecând de la viața descriptivă normată, la o sobrietate excesivă a discursului poetic, urmat de o cântare asemănătoare lui Aron Cotruș (descrie viața Maramureșului în cuvinte dure, lipsite de șlefuirea atât de prezentă în poezia patriotică din acea vreme).

Cărțile publicate **Almar**, 1970; **Tara fîntînilor**, 1971; **Irosirea zăpezilor**, 1974; **Cămașa Patriei**, 1975; **Din Marmația**, 1977; **Binecuvîntata, civilizație**, 1980; **leșire din vis**, 1982; **Fîntîni pentru bronzul eroilor**, 1983; **Casa poemelor**, 1984; **Povara umbrei**, 1987, induc în mintea cititorului o seriozitate excesivă a vieții față de o parodie a libertăților existențiale.

*“Sânt cel mai frumos bărbat din nord
latin la vorba, turbure în sânge;
cânt și păduri boreale hăuie
sufletul meu printre stâncile țării”
(Bărbatul din nord).*

Poezia lui Ion Luga descrie satul, ca un loc împresurat de păduri și viață pe acoperișuri cerești.

De asemenea își poartă pașii pe ulițele copilăriei, printre prispelile caselor, unde duhul se odihnește în cioplitura porților (Numele meu).

Un poet și o poezie dedicată erosului sătesc, a fost și o bază de pornire pentru generații de tineri scriitori maramureșeni.

Ion Bogdan (Dumitru Luga) face parte din poezii generației 70-80, fiind un fin cercetător a vieții Maramureșenilor de peste Tisa.

El este cel ce a creat primul cenaclu literar al copiilor din Săliștea de Sus și a fost redactorul primei reviste literare a unei școli din Maramureș și anume revista Semnal (primul număr apărând în anul 1969).

Numărul al doilea al acestei reviste a apărut în 1970, în condiții topografice excelente, iar în anul 1973 a apărut al treilea număr.

Atât Dan Rebreanu cât și Constantin Lazăr descriau revista Semnal ca fiind o culegere de poezie și folclor bine scrisă și cu o atenție sporită pentru un cuvânt bine scris.

Debutul literar al poetului Ion Bogdan (Dumitru Luga) s-a produs în anul 1965, în revista Familia (Oradea), nr. 12, dec. 1965.

A publicat volumele de versuri **Cerb alb** (Editura Albatros, 1976), **Mileniu provizoriu: poeme** (Editura Cybela, 1996), **Spațiu posibil** (Editura Dacia, 2002), **Maramureș, țară veche: antologie de folclor de pe Cursul Superior al Tisei (1672-1908)** (Editura Cybela, 2008), **Valea pământului** (Editura Dacia XXI, 2010), **micAlmEntE: epigrame, șarje amicale și alte catrene** (Editura Cybela, 2011).

În anul 1980 tipărește **Calendarul Maramureșului** editat de Asociația Folcloriștilor și Etnografilor, Măiastra - Asociația Tinerilor Artiști, lucrarea fiind foarte bine primită de lumea literară din București.

Poezia lui Ion Bogdan (Dumitru Luga), face parte din topicalul liricii locale maramureșene, fiind creată într-o sintaxă poetică modernă și mai ales descriind trăiri marcate de trecerea prin viață a familiei sale și a odihnei în minunatele grădini maramureșene, pline de fructele vieții.

Este un urmaș a lui Ion Barbu trecând poezia și prin etosul poetic al lui Lucian Blaga. De altfel Ion Bogdan (Dumitru Luga) rămâne un real poet al urbelor sătești, transformate în orașe după 1969.

*„e câmpul pregătindu-se pentru
îndelungatul somn al iernii
ce va să vină
ce va să vină
cum va închide totul
cu albe ziduri orizontale
orizontale și fără scăpare
ca într-o irepetabilă viață
va să se nască visul*

(continuare în pag. 30)

Petre RĂU

DUMNEZEU ÎN POEZIA LUI LUCIAN BLAGA

(Partea a II-a)

Motto:

„Oprește, Doamne, clipa cu care mășori eternitatea!”
Lucian Blaga

Similar, în interpretarea spirituală, haosul poate fi socotit ca lipsa prezenței divinității în viața oamenilor, adică lipsa credinței, a dragostei, a bucuriei, a păcii, a răbdării, a bunătății ș.a.

Lucian Blaga susține că ortodoxia este o religie care a fost asimilată de spiritualitatea românească, originea ei fiind grecească și bizantină, dar nu răspunde la întrebarea dacă face sau nu ortodoxia parte din spiritualitatea românească. Se apreciază că nu i-ar fi convenit nici să dea un răspuns afirmativ, caz în care ar putea fi considerată neromânească filosofia sa antiortodoxă, dar niciun răspuns negativ, pentru că aceasta ar însemna că poporul român nu are nicio religie, ceea ce nu stă în acord cu realitatea și cu teza sa despre imposibilitatea existenței vreunui popor fără religie.

Prin 1942 s-a disputat o vie controversă, de fapt o polemică ideologică, între marele teolog părintele Stăniloie și poetul Lucian Blaga, în care primul îi reproșea celui de-al doilea demersul de a fi dat noțiunii de dogmă „o accepție cu totul neortodoxă, incluzând în sfera ei orice formulare antinomică” [12].

În această dispută s-a ajuns ca Pr. Stăniloie să califice filosofia lui Lucian Blaga ca fiind anticreștină, considerând că întreaga concepție a acestuia nu e altceva decât o formă de agnosticism, diferit de cel clasic prin accentul pe care-l pune pe mister și pe necunoașterea creatoare. Pentru Blaga însă toate religiile au aceeași valoare în filosofia sa, acestea doar îl descurajează pe om în încercarea de a-l cunoaște pe Dumnezeu.

Din poezia lui Lucian Blaga putem înțelege, desigur, faptul că religiozitatea poetului nu este una conceptuală sau dogmatică. Am putea accepta, inclusiv bazându-ne și pe repere din perspectiva filosofică, faptul că poetul se raportează la divinitate atât cât ar putea fi înțeleasă relația dintre țărănul român și Dumnezeu. De pildă, Blaga considera că versurile populare: „Doamne, Doamne, mulți zic Doamne! / Dumnezeu pare că doarme / Cu capul pe-o mânăstire / Și de nimeni n-are știre” ar reflecta un adevăr, și conchide, mirat dar neîndoelnic: „cum ia acest cântec de tânguire în răspăr toată doctrina pretins revelată a Bisericii!” [04]. Să recunoaștem că, chiar dacă Blaga nu a fost un țărăn, el a agreat modul în care țărănul român și-a înțeles relația cu Dumnezeu.

În „Umbra lui Dumnezeu” (din ciclul postum „Corăbii

cu cenușă”, poem publicat și în revista Astra, în decembrie 1967) discursul liric are ca temă chiar umbra divină care ne însoțește peste tot. Începând cu primul vers suntem avertizați că umbra înseamnă tot ceea ce putem vedea din divinitate. Și asta în pofida faptului că, din punct de vedere fizic, umbra însăși nu reprezintă decât o dublură a ceva. Suntem asigurați însă că Dumnezeu este cu noi peste tot și el va fi mereu lângă noi, atât la bine, cât și la rău, și ne va veghea permanent: „Umbra lui Dumnezeu e tot ce vezi, / ce-n spațiu se desparte și s-adună, / pământ e ea, și prund și undă, / un drum cu călătorul dimpreună, / fântână-adăpostind o lună. // Umbra lui Dumnezeu e mai vârtoasă în lumină, / mai grea ca alte umbre. Și nu-ți scapă. // Și poți s-o strângi sub chip de holdă și grădină. // Și poți s-o bei în chip de apă”.

„Umbrele seamănă, ce-i drept, cu întunericul, dar sunt fiicele luminii” ne spune Blaga într-un aforism del său. Poemul ne lasă impresia că trăim într-o lume amețitoare a unui joc de lumini și umbre. Umbra este imaginea divină omniprezentă, un efect de lumină benefic omului: „poți s-o strângi sub chip de holdă și grădină. / Și poți s-o bei în chip de apă”.

Lucian Blaga a scris și câțiva psalmi, ceea ce i-a determinat pe unii să considere că asta ar fi o dovadă a preocupărilor sale religioase. În psalmii săi putem detecta în primul rând starea ontologică a dialogului cu Dumnezeu. Bunăoară, în poemul „Psalm” (din ciclul postum „Cântecul focului”), încă din prima strofă întâlnim ideea ființării în Dumnezeu: „lubind - ne-ncredințăm că suntem. Când / iubim, / oricât de-adâncă noapte-ar fi, / suntem în zi, / suntem în tine, Elohim. [...] // Umblăm prin marea săptămână / gând cu gând și mână-n mână. // Și cum am vrea să te slăvim / Pentru iubirea ce ne-o-ngădui, Elohim! / Dar numai rană a tăcerii / e cuvântul ce-l rostim”.

Poetul este vrăjit de farmecul misterului, intuieste frumusețile acestuia, dar așteaptă ca Dumnezeu să co-boare pe pământ pentru a intra în dialog cu el. Comuniunea cu Dumnezeu se realizează dincolo de cuvânt, prin iubire. Între Dumnezeu și om există ceva comun, care face posibilă o apropiere. În fapt, omul este chip al lui Dumnezeu și ca atare el e o ființă spirituală, orientată în chip ontologic spre Dumnezeu. Iubirea este starea firească de a fi în Dumnezeu.

„Psalmul 151” (din ciclul postum „Corăbii de cenușă”), este unul al prezenței prin absență. Prima parte are la bază ideea căutării lui Dumnezeu, invocându-se și posibilitatea îndepărtării de sacru: „Ai fost cândva, prin primăveri, prin ierni, / prin toamne. / Ai semințiilor și-al regelui David erai. / Ai fost cândva, dar unde ești acum? / Te-ntreb, căci s-ar putea să fii trecutul, Doamne”.

Absența divinului e marcată prin intermediul unei interogații retorice, care augmentează dramatismul: „Unde-ai căzut din lume rupt (...) / tu care-ai fost cândva și-al meu, prin toate?”, iar finalul se bazează pe un paradox: prezența prin absență a sacralului: „În golul ce-l lăsași căzând, ceva mă doare. / Aducere-aminte tu, puternică și mare. / Nu te mai văd, dar te mai simt în noapte. / Te simt duminica și toată săptămâna / cum ciungul simte o durere-n mâna / pe care n-o mai are”.

(continuare în pag. 28)

În poemul „Psalm” (din volumul „În marea trecere”, 1924) eul liric se joacă de-a apropierea și depărtarea de Dumnezeu: „O durere totdeauna mi-a fost singurătatea / ta ascunsă / Dumnezeule, dar ce era să fac? / Când eram copil mă jucam cu tine / și-n închipuire te desfăceam / cum desfaci o jucărie. / Apoi, sălbăticia mi-a crescut, / cântările mi-au pierit, / și fără să-mi fi fost vreodată aproape / te-am pierdut pentru totdeauna / în țărână, în foc, în văzduh și pe ape”.

Poezia sintetizează condiția omului modern cuprins de un sentiment de singurătate și disperare, fiind departe de autoritatea divină. Acesta îi reproșează divinității absența din viața individului: „O durere totdeauna mi-a fost singurătatea ta ascunsă”. Sentimentul de deșertăciune este amplificat: „și fără să-mi fi fost vreodată aproape / te-am pierdut pentru totdeauna / în țărână, în foc, în văzduh și pe ape”.

Versurile acestea sugerează omniprezența creatorului în lume, cele patru elemente primordiale înglobându-l. Cu toate acestea, omul modern îl percepe pe creator ca fiind pierdut, ascuns, tăcerea acestuia fiind cina din-tâi.

În „Doamne, îngăduința Ta” (din ciclul postum „Corăbii cu cenușă”) întâlnim din nou un echilibru inofensiv și providențial, rezultat dintr-un fel de mărturisire de credință: „Îngăduința Ta nu are nume / când de-ale mele griji și fapte-mi văd. / S-ameninți cu avan, ceresc, prăpăd, . nu e-n ființa Ta un gând anume. / Nu osândești că umbletul mi-e strâmb / (de ce-ai spori cu această notă drama?) / de vreme ce la Tine nu iau seama / mai mult decât la floarea de pe câmp. / Oglinda nu Te vede - și la rândul-mi / nici eu. Te faci simțit așa-ntr-o doară. / Când micile isprăvuri măsurându-mi / eu la cântar încerc pe-ascuns să-nșel, / o piatră pe tipsia prea ușoară / Tu lași să-ți cadă tainic din inel”

Chiar dacă uneori Lucian Blaga încearcă să-l apropie pe Dumnezeu de lume într-atât de mult încât lucrurile să sugereze nerostul credinței, la fel de adevărat este și faptul că o îndepărtare a lui Dumnezeu față de lume, nu înseamnă deloc că se atinge limita impietății.

În poemul „Linia” (din același ciclu postum), Lucian Blaga folosește prilejul de a-l contrazice din nou pe Dumnezeu în privința liniei vieții, pe care nu și-o descoperă acolo unde ar fi trebuit să fie, ci chiar în palma divinității: „Nu-n palma mea, / ci-n mâna ta / e scrisă, Doamne, / linia vieții mele”.

Lucian Blaga preia elementele din mitologia biblică pentru a sugera declinul veacului. Acest lucru se vede deslușit în poezia „Paradis în destrămăre” (din volumul „Lauda somnului”, 1929), un poem care poartă un titlu propriu, înfățișând un peisaj edenic devastat, în care îngerii urmează să putrezească „sub glie / țărâna va seca poveștile / din trupul trist”: „Portarul înaripat mai ține întins / un cotor de spadă fără de flăcări. / Nu se luptă cu nimeni, / dar se simte învins. / Pretudindenii pe pajști și pe ogor / serafimi cu păr nins / însetează după adevăr, / dar apele din fântâni / refuză gălețile lor. / Arând fără îndemn / cu pluguri de lemn, / arhanghelii se plâng / de greutatea aripelor. / Trece printre sori vecini / porumbelul sfântului duh, / cu pliscul stinge cele din urmă lumini. / Noaptea îngerii goi / zgribulind se culcă în fân: / vai mie, vai ție, / păianjeni mulți au umplut apa vie, / odată vor putrezi și îngerii sub glie, / țărâna va seca poveștile

din trupul trist”.

Cum spuneam, sunt folosite din plin entități din lumea mitică: „serafimii cu părul nins”, „arhanghelii”, „porumbelul sfântului duh”, „îngerii goi” ș.a. într-un tablou care sugerează dezastrul. Toate acestea compun o imagine dezolantă și fără speranță a unui univers paradisiac aflat în plină destrămăre. Aceste personaje și materii sacre sunt asimilate cu cele pământești într-o perspectivă ortodoxistă asupra relației dintre lume și divinitate. Așadar, un univers abandonat, prezentat prin prisma destrămării, o lume în care nici comunicarea nu mai poate juca vreun rol pentru a împiedica dezastrul. Vedem în acest paradis mai degrabă un iad, practic se sting „cele din urmă lumini”, păienjenii umplu „apa vie” și îngerii putrezesc „sub glie”, de nicăieri nu se (între)vede vre-o lumină divină.

Sunt multe poeziile în care Lucian Blaga ne poartă liric prin spații creștine ale propriului său eu. De pildă, în „Bunăvestire” poetul așteaptă nașterea lui Iisus, în „Taina inițiatului” suntem în plină repercușiune a apocalipsei, în „Somn” moartea este percepută ca o stare ce-și pune amprenta pe toate lucrurile din jur, în „Fum căzut” apare „cerul de jos”, un infern launtric printr-o perspectivă inversată...

Întregul ciclu din 1929 intitulat „Lauda somnului” este dedicat pentru a slăvi moartea. Aici referințele la Hristos se înmulțesc, apare un univers subteran ce poate fi interpretat ca un iad, avem de-a face cu o lume a apocalipsei în așteptarea totuși a ceasului (re)învierii.

În „Tristețe metafizică”, de exemplu, eul liric pune la îndoială secvențe mitice și consideră neîndestulătoare întruparea lui Iisus, și asta doar pentru că omul ar trebui să facă și el un minim efort pentru dezlegarea sa de păcate și curățire interioară: „mi-am ridicat în vânturi rănilor / și-am așteptat: oh, nicio minune nu / se-implinește. / Nu se-implinește, nu se-implinește! / Și totuși cu cuvinte simple ca ale noastre / s-au făcut lumea, stihile, ziua și focul. / Cu picioare ca ale noastre / Iisus a umblat peste ape”.

Într-un studiu mai vechi de-al meu intitulat „Misteriosul șapte”¹ în care am încercat să strâng laolaltă întreaga mistică a numărului 7 (și vă asigur că e una foarte bogată!), aveam să constat (iar asta m-a determinat să trec încă o dată prin aproape toată opera blagiană), că Lucian Blaga a îndrăgit în mod special acest număr și l-a folosit des în opera sa. Acest număr a fost practic un fel de superstiție a poetului-filosof, pentru că-l întâlnim des în poezia sa, dar și în unele din dramele sale (de pil-dă, în piesa „Meșterul Manole”). În tradiția culturală a popoarelor, numărul șapte reprezintă simbolul perfecțiunii: lumea a fost creată în 7 zile, 7 este numărul continentelor, dar și numărul zilelor săptămânii, 7 este un număr simbolic pentru Satana, care încearcă să concureze cu Divinitatea, 7 constituie expresia cuvântului perfect și a omului deplin realizat, 7 cuprinde umanul în perpe-tuă mișcare și realizează totodată sfârșitul ciclic al unei perioade temporale, anunțând un nou început, 7 minuni ale lumii antice, cele 7 sacramente ale bisericii pentru a șterge păcatul

(continuare în pag. 29)

originar etc.

La Blaga, de pildă, în poemul „Am înțeles păcatul ce apasă peste casa mea” (din volumul „În marea trecere”, 1924), se vorbește despre „lumea celor șapte zile”, adică despre cele șapte veacuri ale lumii: „Am înțeles păcatul ce apasă peste casa mea / ca un mușchi strămoșesc. / O, de ce am tălmăcit vremea și zodiile / altfel decât baba ce-și topește cânepa în balță? / De ce am dorit alt zâmbet decât al pietrarului / ce scapără scânteii în margine de drum? / De ce am râvnit altă menire / în lumea celor șapte zile / decât clopotarul ce petrece morții la cer? / Dă-mi mâna ta, trecătorule și tu care mergi, / și tu care vii. / Toate turmele pământului au aureole sfinte / peste capetele lor. [...] // Sunt tremur de fericire: / ziua întregă deasupra mea / puterile păsărești au arătat în triumphiuri / spre ținte luminoase”.

De fapt, poemul anticipează întoarcerea către spiritualitatea rurală, prin care poetul a căutat o izbăvire în volumele „La cumpăna apelor” (1933) și „La curțile dorului” (1938).

Să ne reamintim că tema reîntoarcerii la sat este reluată sublim în cunoscutul poem „Sufletul satului”: „Copilo, pune-ți mâinile pe genunchii mei. / Eu cred că veșnicia s-a născut la sat. / Aici orice gând e mai încet, / și inima-ți zvâcnește mai rar, / ca și cum nu ți-ar bate în piept, / ci adânc în pământ undeva. / Aici se vindecă setea de mântuire / și dacă ți-ai sângerat picioarele / te așezi pe un podmol de lut...”.

Perpetuarea obsesiei cu numărul 7 o mai întâlnim și în „Liniște între lucruri bătrâne” („în seara cu cei șapte sori negri”), „Cetire din palmă” („Pe șaptezeci și șapte de uliți”), „Peisaj transcendent” („cele șapte cuvinte / de pe cruce”), „Drumul sfântului” („Fâlfâie peste șapte ho-tare / sălbaticul cer”) și în multe alte poezii.

În mod cert, în privința religiozității poetului-filosof Lucian Blaga nu pot fi trase concluzii definitive. Cât de credincios a fost numai el și Dumnezeu pot ști.

Cert este că, în privința credinței sale religioase, poezia pe care a creat-o și ne-a încredințat-o este una provocatoare, care reușește să ne scoată din zona de confort, pentru că la puțini alți poeți de talie apropiată întâlnim astfel de dileme.

„Religiozitatea mea e un element de dozaj al tuturor manifestărilor mele. S-a răspândit în mine ca drojdia în aluat. Probabil și în păcatele mele - a căror conștiință n-o prea am” (corespondență Vasile Băncilă - Lucian Blaga, p. 274).

Așadar, religiozitatea poetului îmbracă o formă particulară, ea refuzând dogmele pe care le suspicionează că ar îngredi cunoașterea. Blaga s-a pronunțat permanent pentru o libertate a spiritului. Dacă ar trebui să recunoască vreo latură a religiei sale, el ar trebui mai întâi să fie convins că a înțeles definitiv fenomenul religios.

Poezia de început a lui Lucian Blaga ne apare ca fiind un pic mai aproape de religie, decât cea din ultima parte a creației sale lirice. În primele volume de poezie, mai ales în „Poemele luminii” (1919), se poate vorbi de existența unui filon mistic, marcat de un oarecare optimism și o vigoare tinerească. O bună parte a metaforelor sale (lumină, întuneric, tăcere, somn, nemișcare ș.a.) trimite spre o trăire mistică.

Într-o concluzie pozitivistă, am putea spune că toc-

mai prin strădania sa de a nega creștinismul Blaga deschide calea spre recunoașterea adevărului credinței creștine.

Deși avea din familie o zestre genetică primitivă chiar de la tatăl său care era preot, deși el însuși a urmat cursurile facultății de teologie, totuși lecturile sale filosofice au fost cele care l-au direcționat în final către latura cunoașterii, filosofia sa fiind și cea care s-a impus ca dominantă a creației.

Dar poate că ar trebui totuși să luăm de bună și spusa poetului că, așa cum și-a notat într-o carte autobiografică, de fapt tatăl său a fost un preot „areligios”, spre deosebire de mama, care - precizează tot el - „suferea de o religiozitate cu adiacențe folclorice și superstițioase”.

Prin filosofie Blaga s-a distanțat tot mai mult de religie, ba chiar a intrat în conflict cu unii dintre cei mai de seamă teologi.

Amintesc aici că marele gânditor creștin Pr. Dumitru Stăniloae, a avut gentilețea să-l „ierie”, dar și să recunoască, chiar dacă foarte târziu (după 1989), că a greșit acuzând scrierile lui: „...m-am angajat - cu regret - într-o polemică cu el... Reflectând ulterior asupra sistemului său, am realizat că îngloba idei creștine, în afara termenilor împrumutați din creștinism” (interviu realizat de Victor Botez, *Încoronare misionar, în Roumains filo-sofii, universels Repere*, Redactarea de publicații în străinătate, România, 1999. p.208-209).

Poetul are multe întrebări la care caută răspunsuri, întrebări existențiale precum „Unde ești, Elohin?”, sau insatisfacții pentru tăcerea perpetuă a divinității și multe altele.

Lucian Blaga mărturisește despre opera sa poetică: „Sensuri ascunse, ce ar putea să fie formulate în chip abstract, nu se găsesc în poezia mea, decât ca alunecări, pe cari însumi le condamnez. Toate sensurile țin de domeniul unei sensibilități metafizice, ce coboară în adânc și vine din adânc, ele n-au confiniu cu înțelegerea filosofică discursivă.... în poezia mea sunt frecvente și moti-vele mitice, chiar teologice. Dar de aceste elemente uez în chipul cel mai liber, ca mijloace de expresie poetică. Motivele nu sunt tratate «dogmatic». Le folosec în sens totdeauna creator, liber; le modific și le amplific după necesități. Născocesc motive mitice la fiecare pas, fiindcă fără de-o gândire mitică nu ia ființă, din păcate sau din fericire, nicio poezie” [04].

În concluzie, poezia creștină a lui Lucian Blaga se caracterizează printr-un lung șir de antiteze între Dumnezeu și Diavol, Rai și Iad, Bine și Rău, Lumină și Întuneric, uneori chiar și între Dumnezeu atotputernic și Omul cu puteri limitate, dar și alăturându-le, ba găsindu-le uneori origini și afinități comune.

Închei acest studiu cu o definiție celebră de-a lui Lucian Blaga, pe care o întâlnim în piesa „Zamolxe”: „Despre Dumnezeu nu poți vorbi decât așa: / îl intrupezi în floare și-l ridici în palme, / îl prefaci în gând și-l tănuiești în suflet, / îl asemeni cu-n izvor și-l lași să-ți curgă lin / peste picioare, / îl prefaci în soare și-l aduni cu ochii, / îl închipui om și-l rogi să vie-n sat, / unde-l așteaptă toate visurile omenesți. / Arunci

(continuare în pag. 30)

grăunțele între brazde și zici: / Din ele crește Dumnezeu".

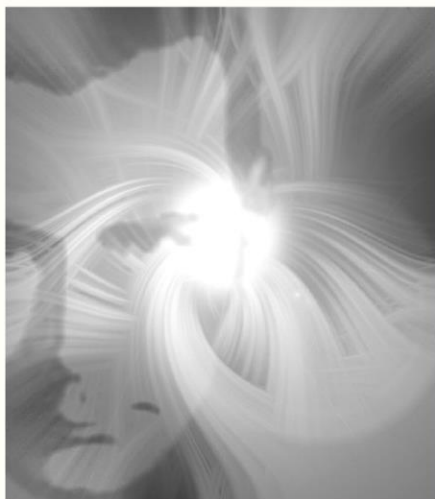
¹ Publicat în volumul de eseuri: Petre Rău - *Autograf*, Editura Vinea, București, 2008.

BIBLIOGRAFIE

- [01] Vasile Băncilă, *Blaga, Lucian, Corespondență*, Editura M.L.R., Editura Istros, Muzeul Brăilei, 2001
- [02] Lucian Blaga, *Poezii*, Ediție îngrijită de G. Ivașcu, Editura pentru Literatură, București, 1967
- [03] Lucian Blaga, *Opera poetică*, Cuvânt înainte de Eugen Simion, Prefață de George Pană, Ediție îngrijită de George Gană și Dorli Blaga, Ed. Humanitas, 1995
- [04] Lucian Blaga, *Luntrea lui Caron*, București, Editura Humanitas, 2013.
- [05] Vasile Fanache, *Chipuri tăcute ale veșniciei în lirica lui Blaga*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2003
- [06] Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2008
- [07] Maria-Daniela Pănăzan, *Poezia religioasă românească - Eseu monografic*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2006
- [08] Petre Rău, *Eu și Dumnezeu - microeseuri biografice*, Editura InfoRapArt, 2018
- [09] Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, București: Editura Institutului Biblic și de Misiune B.O.R. 1978
- [10] Eugen Todoran, *Lucian Blaga, mitul poetic* volumul 1 (1981), vol.2 (1983), Ed. Facla Timișoara
- [11] Mihai D. Vasile, *Religia ca stil în concepția lui Lucian Blaga*, www.revistadesociologie.ro, nr.5-6-2005
- [12] *Caietele Lucian Blaga, Anul 2008*, Sibiu, Publicație editată de către Facultatea de Litere și Arte, Departamentul de Studii Române și Centrul de Studii Lingvistice, Literare și Culturale (CSLLC)
- [13] Lucian Blaga, *Poezii*, Ed. Eminescu, București, 1988
- [14] George Cană, *Opera literară a lui Lucian Blaga*, prefață la Poezii, vol. 1, București, Editura Albatros, 1980
- [15] Ov. S. Crohmălniceanu, *Lucian Blaga*, București, Editura pentru Literatură, 1963
- [16] Mihail Nasta, Sorin Alexandrescu, *Introducere în poezia modernă în Poetică și stilistică. Orientări moderne*, București, Editura Univers, 1972.

(din volumul **Petre Rău - Lucian Blaga. Poezia luminii (eseuri)**, Editura Boem@, 2023)

Petre RĂU

Lucian Blaga
Poezia luminii

din lunga
lunga noapte a nefirii
va să se nască visul
în lume
în lumea noastră albă” (noiembrie spre alb).

Ultimul poet analizat în acest studiu este autorul unor cărți de poezie de excepție și un creator de destine literare și promotor al activității literar-științifice săliștene și anume Simion Iuga.

În volumele de versuri **Pe sfârșite vara** (Editura Cybe-la, 2001) și **Crepuscul de Iza** (Editura Risoprint, Cluj Napoca, 2008) se observă o lirică tipică baladismului lui Radu Stanca:

“Nu mă mai căuta, cititorule,
e pe sfârșite vara și
ce știi tu, orășeanule,
e vremea de a cosi.”

De asemenea, activitatea de îndrumare a vieții culturale din Săliștea de Sus, este trecută de autor ca o dezvoltare a spiritului poetic tipic Mioriței (dezvoltarea vieții în așteptarea întâlnirii cu eternitatea și nu cu moartea cea rece și mult hulită în atmosfera bisericească moroșenească):

“Aici m-au crescut zilele
și ploaia m-a făcut bărbat.
Aici mâinile cioplite-n brad,
picioarele în chiuitul arcușului
și nimeni nu mi-a furat ochiul sânelui.
Aici fereastră la marginea lumii,
cuțit în mijlocul strigăturii
până-n gândul albastru al trecerii
prin hăulitul nordic al Mioriței”.

Poezia maramureșeană își așteaptă viitorii poeți, pentru a aduce în continuare susurul apelor Izei, verdeața grădinilor pline de fructele iubirii și lumea dansurilor pline de dragoste pentru dezvoltarea familiilor și a satului în ecra-nele rețelelor de socializare și a cuvântului scris în paginile unor antologii și cărți.

Ioan Romeo ROȘIIANU

Scrisoare despre atunci când îmi este dor de tine și de mama mea Maria

lubito, în apropierea bisericii joase-n care-mi înnod rugăciunile șoptite pe ața subțirea de-acum a vieții aerul miroase a smirnă și tămâie, soarele a blid și asfaltul crăpat a nisip scos din râul poluat a alge miroase ca atunci când îți încurcai urmele pe malul oceanului la care n-am ajuns niciodată atunci i-am spus soarelui unde ne va găsi dimineața după ce ne-am ascuns în brațele iubirii din vis am legat amintiri ca mama colțul bastei în care-și ținea banii

așa a fost, lubito și un dor imens mi s-a făcut de mama de ochii ei albaștri de părul cărunt căzut pe umerii obosiți de atâta muncă și viață mi s-a făcut.

(Mai știi că după ce am văzut că nu m-ai știut prețui am plecat și tu ai învățat din senin ce e ăla regretul iubirii?)

Așa a fost, lubito și după ce am plecat singurul meu noroc a venit din faptul că sufletul meu a știut mereu să se vindece singur

atunci te-am rugat să fii atentă când mă rănești că poate Dumnezeu mă iubește

atunci ți-am spus că singurul din lume care se gândește la mine mereu sunt eu că mama nu mai există nimeni nu se mai uită limpezindu-se-n ochii mei pe stradă oamenii-mi oclesc umbra cu care-am greșit asfințitului când n-am mai venit la întâlnirea cu tine minciuna este sfârșitul încrederii spunea mama și sfârșitul încrederii este sfârșitul iubirii

nu amăgești oamenii pe care-i iubești, lubito abia azi este acel azi adevărat și bun de trăit abia azi eu sunt acum cu adevărat aici.

(Mai știi când ți-am spus că imposibilul poate fi împărțit în mai multe posibilități?)

Așa a fost, lubito și m-am jucat cu păsările dar tot nu mi-au crescut aripi

mi-am dat ceasul înapoi ca să ne întâlnim iară pentru că mama m-a învățat iertarea cândva

tu ai mers înainte spre nicăieri și niciunde eu am stat în loc să se contopească umbra cu mine

a crescut între noi depărtarea deși eu am așteptat liniștit infinitul și zarea

mi-am pus mereu dorințe când stelele cădeau

dar știu că niciodată vreo stea nu își va pune dorințe când am să cad și eu lângă mama.

(Mai știi când ți-am spus că doar mort o să fiu treaz pentru că lumea asta nu mă mai merită așa?)

Azi noapte, lubito cineva a intrat iarăși în viața mea și mi-a furat amintirile

cineva mai cărunt s-a trezit azi dimineață în locul meu

cel de ieri nu mai avea loc printre tablouri și cărți poate mai bun decât ieri și mai rău decât mâine voi fi în crucea vieții mele mereu m-am temut să nu-i pierd pe cei ce-i iubesc dar mă întreb pentru mine cine se mai teme astăzi.

Scrisoare despre dorul adânc și mama mea Maria

lubito, de-a lungul vieții mele am nemurit zâmbete în mulți ochi triști am lăsat multe cuvinte în inima celor din jur dar au fost și cuvinte care-au nemurit în sufletul meu amintiri

cu toate astea cea mai frumoasă privire blândă era tot a mamei

ochii ei erau albaștri ca cerul la care n-am să ajung niciodată cu mâna trupului

părul negru cândva s-a făcut cărunt dintr-o dată dar zâmbetul mamei înflorea la fel

un întreg spațiu dintre noi e plin acum cu amintiri nemuritoare

atunci tu m-ai rugat să-ți fac un parfum care miroase-a iubire, lubita mea

fiind un băiat mai sărac decât vântul pribeag printre frunze

ți-am dăruit doar ultima mea poezie de ziua ta și-ai rupt-o.

(Mai știi când te-am rugat să nu accepți viața pe care ți-o propun oamenii din jur?)

Așa a fost, lubito și în crucea zilei timpul meu nu are maluri

viața mea nu are niciun port în care să ancoreze măcar o noapte fericirea de-a fi

nimeni nu mă așteaptă pe țărmul depărtării mele de lumea cu franjuri de moarte la colțuri

tot ce fac astăzi abia mâine va crește-n lutul simțirii vremelnice

nu mai pot face nimic ca să schimb ziua de ieri și faptele mele zicerile mele

mâine aș vrea să fie altfel dar nu mai depinde de mine să mă trezesc dimineața.

(Mai știi că ți-am luat trupul în brațe pentru ca sufletul tău să simtă că a ajuns acasă?)

Am trăit vremuri sălbatice ți-am spus, lubito și numai ochii mamei ascundeau liniștea

femei băutură și vise deșarte chiștoace de viață și resturi de vânt am risipit în trecerea mea inutilă clipei

învelișuri de umbră și iluzii de gând am dat la mezat pentru respirații mărunte

numai mâinile mamei îmi ștergeau de praf durerile multe și jalea

de atunci nu mă mai deschid în fața oricui pentru că nu toți au inima mea

nu toți știu cât de grea e umbra iarna când nu se mai poate întinde pe asfaltul crăpat.

(Mai știi că te-am așteptat mereu deși știam că n-o să te mai întorci niciodată?)

Timpul e mai important ca banii pentru că dacă îl dai și-l risipești

(continuare în pag. 32)

nu îl mai poți nici cere și nici lua înapoi în crucea vieții-n
 amiază spre noapte
 albul e tăcerea tuturor culorilor ți-am spus și la nunta
 care n-a mai avut loc m-ai îmbrăcat numai în negru
 negrul e vorbirea întregii tăceri mi-ai spus atunci
 pe marginea gropii se termină viața și începe cu adevărat
 tristețea singurătății noastre.

Scrisoare despre Dumnezeu și mama mea frumoasă

lubito, astăzi am stat la rând să mă închin la icoană în
 biserica joasă
 era Sfântă Mărie Mare și toți păcătoșii se îngrămădeau
 să-și coafeze memoria
 erau atâtea flori încât nu mai simțeam smirna și nici
 tămâia lubito n-o mai simțeam
 era arăta minciună în jur încât nici adevărul din predica
 preotului chel nu s-a mai văzut
 atâtea minciună era, lubito, atâtea necredință era
 femeile lumii aveau decolteul prea larg și fusta prea
 scurtă
 voiam să mă rog să mă însingurez în liniștea mea și-n
 cuvânt să-mi petrec regăsirea de-a fi
 nu puteam, lubito, atâtea dezmăț agresau privirile mele
 cernite atâtea silă se făcea
 ieșeam șoptit pe poante ca balerinele în opera pierdută a
 lui Ceaicovski din casa tatălui meu
 sfinții de pe pereți și bolta joasă îmi făceau șoptit cu
 mâna să nu-i vadă orbii din biserică
 a vedea vedere ziceau și nimeni nu știa că e una să vezi
 cu ochii trupului alta cu ochii minții
 și cu totul alta cu ochii sufletului vezi lumea când ești
 egal cu tine însuși la ceas de seară cu popă de negru.

(Mai știi când ți-am spus că m-am rugat să mă-
 nțeleptească Dumnezeu exact atunci când El nu mai știa
 unde stau?)

Așa a fost, lubito, atunci când pe valuri mari de tristețe și
 umbră sufletul meu făcea surf de unul singur
 era ilegală fericirea mai ceva ca-n perioada Inchiziției
 lumea vorbea în șoaptă
 mă voi dormi, lubito, mă voi dormi îți ziceam și nu aveai
 martori la declarația de dragoste făcută
 te certam că-mi umbli prin gânduri pășindu-mi apăsător
 prin sufletul stingher
 nu vedeai, lubito, cum în ochii tăi limpezi sufletul meu
 rănit de atâtea anotimpuri
 eram deja bătrân la trup tânăr la suflet eram și abia copil
 în priviri.

(Mai știi că atunci când te-ai trezit ți-am spus că ochii tăi
 ascund în priviri un alt minunat rai în flăcări?)

Așa a fost, lubito, atunci când era ziua mamei și îmi era
 atâtea dor de sufletul ei
 mi-ar fi prins bine zâmbetul ei mâna ei caldă de-mi
 mângâia sufletul mi-ar fi crescut aripi
 până la cer așa fi zburat, lubito, până dincolo de el m-aș fi
 dus de unul singur
 printre norii răzleți sufletul meu și-ar fi irosit cuvintele
 șoaptele ar fi crescut mai mari ca lumina
 în ceasul pătat de amintiri secundarul făcea revoluție
 degeaba
 minutarul știa mersul istoriei clipei pe de rost

numai noi, lubito, stăteam la rând de unii singuri
 fumam chiștoace și retrăiam amintiri uitate
 în parcul gol se dădea deșteptarea la liniști și nimnei
 nu era martor la renașterea speranței
 Dumnezeu zâmbea șoptit și nimeni nu știa câte
 kilograme are umbra soarelui iarna.

(Mai știi când ți-am spus că Morții nu îi trebuie copii
 pentru că noi ne sacrificăm degeaba?)

Așa a fost, lubito, și peste toată inima mea rănită
 lacrimile mamei și ale lui Dumnezeu
 m-au făcut să mai zic o dată sărut mâna luminii și
 lumii
 era atâtea întuneric de nu se vedea speranța, lubito, și
 mă dureau imaginile desprinse din stampe
 era greu întunericul și abia crescută speranța
 și nimeni nu știa că în crucea nopții rugăciunea
 venea de la sine.

Scrisoare despre mama mea frumoasă

IUBITO, așa fi vrut să-mi cunoști mama ca să știi că
 aluatul e bun și viața prea scurtă
 așa fi vrut să vezi bruneta cu ochi albastri încărunțind
 cum am văzut eu și cum am simțit scurgerea lumii
 și cum m-am mâniat pe Dumnezeu și cum m-am
 certat cu El pentru mama
 și cum am pierdut așa fi vrut să vezi, lubito, și cum mi-
 am plâns singur de milă pentru că-ntr-o lume
 creștină, lubito, pe nimeni nu interesează de nimeni
 preoții au vile mașini și burți nejustificat de mari într-o
 lume săracă iar Isus de-ar veni ar face infarct la
 intrarea-n catedrala-n care EL e doar pretext de-
 mbogățire și spălat bani.

(Să știi că atunci când mă podidesc greutățile mi-e
 dor de umărul firav al mamei pe care-mi odihneam
 neliniștea viețuirii!)

Din tinda bisericuței Dumnezeu îmi făcea cu mâna și
 tu nu vedeai
 prieteni buni și amici laolaltă adunau lumea-ntr-un
 pumnal de cuvinte -
 nu vreau să știi, nu vreau să știi conveniențele
 sociale, lubito! -
 cândva la aceeași bisericuță bătrâni și gârbovi la
 clubul din parc o să-ți spun că-n duminica aia riscam
 să te pun înaintea lui Dumnezeu
 vom juca table și șah vom retrăi amintiri separate
 pentru că cele comune sunt puține din cauza ta.

(La bisericuța din colt când s-a citit Evanghelia a
 trecut o pasăre nouă prin inima mea!)

Cred că niciodată nu vei afla că fericirea vine din
 lucrurile marunte și că Dumnezeu se ascunde-n cei
 flamânzi și goi!
 Cred că niciodată n-o să știi că sufletul nu e de dat la
 mezat și nici viața la schimb!
 Cred că niciodată n-o să știi că, dacă noaptea lasă
 locul zilei ea stă mereu la pândă să-și reia locul!
 Și mai cred că tu nu crezi că ai văzut OMUL!
 Și mai știi că, dacă ți-ai fi oglindit măcar odată
 sufletul în ochii mamei ai fi fost mai frumoasă decât
 ești!

Gabriel MARIN**PE CUVÂNT DE URSITOARE!**

Familiei mele, cu toată dragostea și recunoștința mea.

poezioară în minuscule

diafană boare
impresii de soare
trăiri ușoare
dulce licoare
vorbe de valoare
verbe inspiratoare
gânduri în vâltoare
multă candoare
rimă visătoare
pomi în floare

claritate

când am venit
nu te-am văzut...
erai ascuns după un eon

când am revenit
te-am zărit prin vis...
erai ascuns după o clipă

când am plecat
am simțit că ești aici...
dintotdeauna

certitudine

știi cu siguranță că sunt
știi cu siguranță că ești
știi că iubim

știi fără speranță că da
știi fără speranță - așa...
știi că trăim

știi aproape sigur că noi
știi aproape sigur că doi
știi că plutim

știi și cred că tu și eu
știi și cred că noi mereu
nu știi... tu știi?

știi cu siguranță că râzi

definiție

cuvântul? putere măreață
cuvântul? aripi fremătânde de viață
cuvântul? șoapte în noapte
cuvântul? concepte-nțelepte, coapte
cuvântul? strigăt de glorie
cuvântul? cântec de victorie
cuvântul? sensul discursului
cuvântul? mátricea Universului
cuvântul? cunoaștere deplină
cuvântul? esență divină
cuvântul? Cântarea Cântărilor
cuvântul? mirarea mirărilor
cuvântul? ființare eternă

cuvântul? dulcea limbă maternă
cuvântul? oglindire de sine
cuvântul? exprimare în rime
cuvântul? liniștea dorurilor
cuvântul? strălucirea stelelor

poveste

va fi odată
ca niciodată
că de nu va fi
nu se va mai povesti

o lume viitoare, mare
așezată, înfloritoare
cu multe ființe bizare
dar iubitoare, de onoare

cu oameni mândri și drepti
nespus de-nțelepți
încrezători, îndrăzneți
binevoitori și atenți
călători prin galaxii
drumeți pe planete vii

Parmenide și noi

cine ești tu
cine sunt eu
cine suntem noi
tu ești eu
eu sunt tu
noi suntem 1

cine este ea
cine este el
cine sunt ei
ei sunteți voi
voi sunteți noi
noi suntem vechi

cine sunt ele
ele sunt iele
ele sunt zâne

noi suntem ele
noi suntem voi
noi suntem noi

așa am fost
așa suntem
așa vom fi
dincolo de 1
dincolo de infinit

rugăciune

ai ținut Lumina în mâinile tale
ai ținut totul în mâinile tale
ai ținut perfecțiunea în mâinile tale
ai ținut veșnicia în mâinile tale
ai ținut sori și luni în mâinile tale
ai ținut lumea în mâinile tale
ai ținut gândul în mâinile tale
ai ținut cuvântul în mâinile tale

(continuare în pag. 35)

Nicu BREZOIANU

Jurnalul unui om obișnuit

(partea a III-a)

15 ianuarie

Ziua de naștere a lui Eminescu. Puține manifestări interesante despre Luceafăr. Un oarecare, la o emisiune TV, parodia *Somnoroase Păsărele* recurgând la aluzii sexuale. Nu supără numai incultura, ci și reaua credință. Batjocorindu-l pe Eminescu, batjocorim poporul român!

Bietul Eminescu! După ce comuniștii i-au interzis *Doina*, susurată de la Nistru până la Tisa, după ce alți păreologi l-au etichetat ca naționalist și antisemit, acum pseudopurii media își bat joc de Biblia românilor, adică de opera eminesciană.

Cine am fi fost noi românii, fără Eminescu? *Nimeni în drum* cum s-ar spune la firul ierbii, am fi silabisit mecanic doar crâmpoșele din lirica europeană: Petrarca, Hugo, Petofi, Byron, Pușkin, Holderlin, Lamartine, Heine. Cu Eminescu am plonjat țanțoși în cultura mondială. Avem și noi *Poetul nostru național*, glasul care a știut să ne cânte în versuri înțelepciunea, durerea, zbuciumul, dorul, tristețea, gingășia, revolta, omenia, curajul, ura, iubirea, melancolia, *setea de absolut!*

Eram la Porto în 2006 la o întâlnire a unui Proiect Erasmus. O întreb pe o franțuzoaică, profesoară de literatură universală, dacă a auzit de Eminescu. S-a uitat mirată la mine și mi-a răspuns peste umăr: *je ne sais pas, ca y est!* Precipitat am încercat să-i sădesc într-un colț al encefalului nevoia de Eminescu. Nepăsarea ei mă tensionase. Mă crispasem, și privirea-mi sfredelea necruțător chipul incolor al celei care prin atitudinea ei încerca să mă umilească. I-am smuls atunci din mână o icoană pe care i-o făcusem cadou și am scris apasat pe chipul sfințit, *Eminescu!* M-a privit mirată, iar eu i-am zâmbit și am șuierat printre dinți: *Eminescu*, să nu uiți, este sufletul Românilor, Poetul lor național!

Luceafărul ni s-a dăruit, dar noi în nimicnicia noastră nu am știut să-l facem cunoscut. Nu l-am recitat și nu l-am suspinat în lumea largă, nu l-am respectat. Cel mai bine l-a definit Petre Țuțea, acest Sancho Panza din Câmpulungul mușcelean: *Eminescu, despre care Iorga spune că-i expresia integrală a națiunii române, iar Blaga că reprezintă „ideea platonicească de român”, e românul absolut. L-am definit eu: sumă lirică de voievozi.*

Nu îl poți contrazice pe Țuțea, spusele sale au valoare axiomatică!

Relevantă a fost după revoluție descoperirea de către tineri a lui Petre Țuțea. Un bătrân încă robust, jovial, care surprindea prin inteligență, cultură, moralitate, umor și modul viu de a comunica. Era ultimul *mohican* al intelectualității formate în perioada interbelică. Filozofase alături de Nae Ionescu, Emil Cioran, Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Nichifor Crainic și atâția alții, astăzi prea puțin menționați. Era acum, în ciuda sărăciei materiale și a decrepitudinii biologice, quintesența elitei românești. Îngurgitase 13 ani de pușcărie fiindcă *făcuse speculă cu idei* (după cum sarcastic, îi plăcea să spună), ca un adevărat român ce se respectase și nu mănâncase rahat comunist la comandă. Avea un umor debordant și vorba unui țăran, coleg de celulă, care fusese întrebat de gardieni dacă înțelegea ceva din toată filozofia pe care o perora Țuțea, și răspunsese extaziat: *nu înțeleg nimic, dar e o grozăvie!* Și într-adevăr, era o grozăvie să îl ascuți pe acest Om, care ne învăța ce este libertatea, democrația, ce este viața cu adevărat.

Citindu-l pe Țuțea, care spunea că la *Cioran e ciudată nu neliniștea de a fi om, ci neliniștea de a fi român*, am reușit să mă înțeleg. Nu mă chinuie foamea de absolut și nu caut adevărul universal, dar îmi iubesc neamul și aș dori ca acest popor român să fie în percepția europenilor mult mai mult decât este imaginea despre Balcani, sintetizată de inegalabilul Țuțea în sintagma, *curul Europei!*

20 ianuarie

A fost investit al 44-lea Președinte american, Barack Hussein Obama. Primul președinte de culoare (afroamerican) de la Casa Albă, un democrat cu origini paterne în Kenya, studii juridice la Harvard, fost senator de Illinois și un coeficient de încredere de 80% în rândul populației în timpul campaniei electorale. Succesul său a fost imens deoarece a reconciliat etniile, a distrus bariera culorii epidermei, a injectat optimism în sufletul unui popor angoasat de probleme de natură economică.

O festivitate de proporții a marcat evenimentul, o sărbătoare a bucuriei și a speranței la care au participat aproape două milioane de oameni. S-a plâns la greu; descătușare și ejectare a stresului acumulat de americani în ultimul mandat al fostului președinte, George W. Bush. O manifestare sinceră, un mod de solidarizare cu cel investit. Succesul lui Obama este visul de succes al fiecărui american, dornic de reușită.

Televiziunile au titrat: *Președintele schimbării!*

M-au surprins plăcut calitatea și acuratețea lingvistică a discursului rostit. Se exprimă fluent, captează cu ușurință atenția publicului, vorbele au substanță. Speranțele sunt mari, nu numai pentru americani, în ciuda faptului că sunt voci care îl caracterizează ca fiind o personalitate fără fundament. Revin la discurs, a omagiat trecutul americanilor dar a subliniat: *suntem un popor tânăr și trebuie să renunțăm la copilării.* A valorizat cuvintele cheie din Preambulul

(continuare în pag. 35)

constituției americane, o constituție păstrată cu sfințenie de 250 de ani, a menționat criza dar a atras atenția că *fiecare cetățean va trebui să se implice prin muncă* pentru a învinge, a insistat pe caracterul multiethnic, multireligios și multicultural specific națiunii americane și pe ideea unității acestui conglomerat pentru a fi în continuare o națiune puternică și respectată în lume. Și-a definit atitudinea față de Irak și Afganistan: *aceste popoare nu vor fi abandonate ci vor fi susținute pentru reintegrarea în rândul țărilor libere.*

A fost un discurs care a sensibilizat sufletul americanului de rând (o infuzie de optimism și naționalism echilibrat), un discurs care a avut stil și eleganță. Atacurile la adresa administrației președintelui războinic Bush, au fost insesizabile, nu au fost citate nume ale unor personalități trecute sau prezente, a fost evidențiat astfel principalul personaj al evenimentului, *poporul american*. Jurământul a fost depus pe aceeași biblie pe care a avut-o în mână și Abraham Lincoln, în urmă cu peste 200 de ani!

De apreciat că cetățenii prezenți la festivitate, cu origini diferite (chinezi, japonezi, indieni, cubanezi, italieni, irlandezi, mexicani, etc.) fluturau cu mândrie drapelul american (maghiarii din România, care ostentativ arborează pe sub nasul autorităților drapelul Ungariei cu orice ocazie insignifiantă, au avut de învâțat). O explicație: nu sunt xenofob, nu am nimic cu maghiarii, le apreciez muzica, literatura, seriozitatea în afaceri dar nu le înțeleg iredentismul demodat; de fapt *Eu*, un oltean din nordul Vâlciei, școlit la Craiova și București, m-am sedentarizat în Făgărașul lui Negru Vodă unindu-mi destinele cu odrasla unei unguroaice, fără niciun fel de resentiment etnic.

Glasul inimii a avut ultimul cuvânt!

G. W. Bush s-a îmbarcat într-un elicopter Air Force One luând cu el la ranch-ul din Texas renumele de cel mai slab președinte american. Yankeii nu l-au iubit. Pentru ei a fost Președintele sub care a izbucnit o criză economică fără precedent, Președintele care a mințit că Irakul produce arme biologice pentru a motiva conflictul din Orientul Mijlociu, călăul a mii de soldați americani și europeni, morți în Irak și Afganistan, Președintele care nu a reușit să stopeze terorismul internațional și să-l reducă la tăcere pe Bin Laden, Președintele țintă a unor pantofi aruncați cu dispreț de către un ziarist irakian la o conferință de presă.

Pentru români, George W. Bush a fost însă speranța, a fost cel care ne-a susținut prezența în NATO, a fost cowboy-ul care a materializat visul unui popor de oieri comunizat din păcate prea ușor, obsedat de butada *vin americanii!*

Americanii au venit, au admirat curcubeul la București, iar noi am rămas cu martirii ciumei roșii și vechile metehne balcanice!

Obama este Omul momentului, este Președintele erei internetului (majoritatea fondurilor pentru campanie au fost strânse din mediul on-line, de aceea a circulat butada: *Kenedy este primul democrat ajuns președinte pe banii săi, Obama este primul democrat ajuns președinte pe banii cetățenilor*).

Este Omul reconcilierii!

Entuziasm extraordinar. Ce va fi însă cu adevărat, vom vedea! Ce sperăm noi românii de la Biroul Oval? Măcar același succes în relațiile bilaterale pe care l-am avut în timpul administrațiilor Clinton (președintele saxofonist, protagonist al thrillerului Monica Levinschi) și George W. Busch.

O zi deosebită pentru americani, o zi așteptată pe tot Mapamondul; un pas mic pentru populația de culoare din SUA, un pas mare pentru democrație!

(urmare din pag. 33)

în mâinile tale mă ții pe mine
în sufletul meu te țin pe tine
mulțumesc

stropi de veșnicie

ploaie de luni și stele
în cerurile mele
eterne
ploaie de sori și comete
în universurile mele
concrete
ploaie de planete și culoare
în inima mea
iubitoare
ploaie de lumină divină
în ființa mea
deplină
ploaie de iubire infinită
în sufletul meu
care-ntruna palpită

vis în vis

visez în vis
c-adorm pe-un nor
visez în vis
că zbor pe-o stea
visez în vis
că beau nectar
visez în vis
că respir lunar
visez în vis
că trăiesc solar
visez în vis
c-amețesc în eter
acolo foarte sus
visez în vis
că nu te-ai dus
visez în vis
că ești aici
ca-n orice vis

Lucia PĂTRAȘCU

DIN LUTUL LUNCII, de VALERIU ION GĂGIULESCU

Volumul epic „*Din lutul luncii*”, semnat de scriitorul Valeriu Ion Găgiulescu, publicat la Editura SITECH, Craiova, 2016, cuprinde un număr de zece titluri de proză scurtă, două dintre ele (Umbre și Cel ce nu râde) având fiecare câte trei subtitluri. În total, paisprezece momente epice, populate fiecare cu personaje interesante, reprezentând oameni în situații neașteptate, cu reacții la fel de neașteptate, la prima vedere, prinse concret în vârful acului descriptiv al condeiului scriitoriceasc, obișnuit să surprindă, adesea epigramatic, esența trăsăturilor reprezentative.

Palmareșul scriitoricesc al acestui condeier neobosit și mereu atent la cele ce se întâmplă în jurul său este bogat în volume publicate și în varietatea de genuri literare. Ar fi suficient să punctăm titlurile lor (... ca *floarea câmpului*, 2006; *Amurg*, 2008; *Potcovarul lui Pegas*, 2008; *De-a râsu-plânsu*, 2015; *Ultimul cioban*, 2016; *Din lutul luncii*, 2016; *Gânduri în derivă*, 2018; *Jurnalul unui student la FF*, 2019, *VIG pe NET*, 2020, *Turnu Măgurele pas cu pas* (în coautorat), 2021, *Versuri pulsatorii cu punctuația la cititor*, 2021; *101 găgiulisme*, 2023....) și cititorul se va convinge că numele lui Valeriu Ion Găgiulescu, ca prozator, poet, eseist, epigramist se aliniază onorabil și constructiv în rândul scriitorilor, al „lucrătorilor în cultură” cum sunt numiți astăzi acești oameni talentați și generoși, care merită mai mult decât atât.

Dacă cititorul ar face o împărțire proprie a titlurilor din carte, aceasta ar arăta astfel: *Întâmplări* (Lenuța, Polonezu); *Umbre* (Doamna Cristescu, Mia, Mitică Praporgescu); *O clipă prea repede*; *Cel ce nu râde* (Du-te la oștire, Pentru țară mori, Și-ți va fi mormântul încoronat cu flori); *Zori de viață* (Nina, Elvira, Olga), *Gânduri* (Gânduri în derivă despre Troia, Gânduri despre ape, Gânduri oarecare, Gânduri despre pudoare, Gânduri despre proverbe). Toate acestea pot constitui osatura unui roman în care cititorul este condus treptat pe un traseu aproape genealogic, pe linie masculină. Mircea Dunăreanu, fiul lui Mihai Dunăreanu, fiul lui Florea... Și, astfel, cititorul pătrunde în timp într-un fel de saga a unei familii, a cărei viață brodată în lutul luncii dunărene, a creionat, odată cu trecerea timpului o poveste, ce nu se pierde, ce continuă și în zilele noastre, când este povestită de succesori.

Mai rămâne un titlu *Lumânarea*, neîncadrat în această epopee de familie. Este despre un medic vindecător, care a salvat un bolnav în ultima clipă: „*Se poate spune că am reușit să-l sting lumânarea aceluia om. Fusese, prea din vreme, aprinsă!...*” (pag. 64). Frumos și onorant!

Volumul „*Din lutul luncii*” are aparența unei etalări de proză scurtă, cu diferite întâmplări și personaje, în locuri și timpuri diferite, amestecate într-un amalgam. Este metoda prin care scriitorul a vrut să dea o culoare speci-

ală scrierilor sale și un ritm alert, în care dialogurile taie visarea cititorului prins în descrierile cu care Valeriu Ion Găgiulescu împodobește paginile cărții. De fapt, textele se constituie într-un fel de *restitutio*, în care personajele, reale și autentificate prin zestrea biografică, aduc imagini vechi de peste o sută de ani, începând cu participarea la primul război mondial și se întâlnesc astăzi cu urmașii lor prin condeiul acestui scriitor.

Este vorba despre o carte matură. Chiar și atunci când personajele sunt copii (vezi, Lenuța!), abordarea sentimentelor, analiza trăirilor este făcută cu seriozitate: „*Uite, rosti Lenuța, ce dacă ne-a certat tata? Sigur că el ne iubește și are grijă de noi. Ce să mai zic de mama?... Mama ne iubește și mai tare. Doar că nu ne prea spune asta. Săraca mama, ea se scoală prima, ea se culcă ultima. Ea are grijă de noi. Dar când oi fi eu mare, eu n-o să am grijă de ea? Sigur că o să am.*” (pag. 13).

În ciuda aparenței de dezordine a întâmplărilor, cititorul va întâlni o carte interesant întocmită, după cum amintirile scriitorului au chemat diferite momente, la care autorul a fost participant direct, observând cu atenție oamenii și personalitatea fiecăruia, dar, mai ales, ascultând cu luare aminte toate mărturiile despre istoriile personale ale fiecărui erou din carte, putând astfel forma personaje puternice, stabile și de neuit. Nici femeile nu sunt palid conturate. Fie că este vorba Ioana, soția lui Mihai, cea care ascunde grâul în saltea, pentru a nu fi luat la cotă, fie că este vorba de Elvira, soția lui Mircea, cea care gășind cercelul amantei în perna din propriul dormitor, tace, nu face scandal, îl transformă într-un medalion, îl poartă cu nonșalanță pentru a fi văzut de toți cei implicați, apoi îl vinde și banii îi dăruiește bisericii, pentru ajutorarea celor săraci. Este înțelepciunea femeilor hotărâte să fie

(continuare în pag. 37)

(urmare din pag. 36)

alături de bărbății lor.

Volumul „*Din lutul luncii*”, semnat de scriitorul **Vale-riu Ion Găgiulescu**, este o poveste de viață, duioasă și onorantă, prin rememorarea rădăcinilor, prin ofranda de închinăciune, pe care autorul o dăruiește prin aceste povestiri interesante.

ION CREANGĂ - MAGICIAN AL CUVÂNTULUI

Volumul „*Ion Creangă - magician al cuvântului*” semnat de scriitorul **Dorin N. Uritescu** este publicat la *Editura Academiei Oamenilor de Știință din România*, București, 2023.

Cine este Ion Creangă? Pentru cine chiar nu știe, ne ajută [Wikipedia](#) și explică: Ion Creangă a fost un scriitor, dascăl și diacon român. Figură principală a literaturii române din secolul al XIX-lea, este cunoscut pentru autobiografia *Amintiri din copilărie*, precum și pentru nuvelele și povestirile sale. Născut la 1 martie 1837, [Humulești](#). Decedat la 31 decembrie 1889, Iași. De fapt, Ion Creangă este unul dintre clasicii literaturii române, care a intrat în istoria literaturii române, recunoscut datorită scrierilor sale în proză, amintiri, basme, povești și povestiri, literatură anecdotică, diferite articole (polemice uneori) pe teme sociale, de religie sau de literatură. Pentru noi toți este Nică al lui Ștefan al Petrei, din Humulești, un copil iscoditor, dornic să înțeleagă tot și să facă așa cum va fi mai bine, este cel care ne-a condus în lumea mirifică a amintirilor din copilăria sa și care nu putea să nu arate în scrierile sale de mai târziu această zestre frumos agonisită.

Cine a citit scrierile lui Ion Creangă? Dar cine nu le-a citit? Toată lumea care a iubit glasul sfătos al scrierilor sale despre lucruri neașteptate și nemaipomenite. Cum? Repede, repede, pe nerăsuflăte, deoarece sunt pline de neprevăzut și tare lesne de lecturat. Când? În copilărie, când năzdrăvăniile lui Nică și întâmplările legate de acestea țineau aproape mintea zburdalnică și interesul celor mici. Dar și la vârste bine coapte, atunci când nepoții așteptau aceleași bucurii literare. Însă, dintre atâția cititori, oare câți au avut curiozitatea să deslușească de ce scriitorul a scris așa și nu altfel? Au servit prăjitura cuvântului scris, i-au apreciat aspectul și savoarea, fără a căuta să afle rețeta și procesul de fabricație din gândul maestrului. Nu toată lumea citește scrierile lui Ion Creangă cu priceperea și intenția de a amănunți procedeele artistice, pe care acesta le-a folosit pentru a așeza desfășurarea întâmplărilor armonios și curgător, ca Ozana copilăriei sale, *cea limpede ca cristalul*.

Cu acestea toate se ocupă oameni interesați de analiza cuvântului scris. De data aceasta, în volumul de față, scriitorul **Dorin N. Uritescu**. Toată lumea știe cine este Dorin N. Uritescu. Filolog român, profesor doctor, istoric, licențiat al Facultății de Limba și Literatura Română a Universității București și al Facultății de Istorie-Filozofie al Universității „Alexandru I. Cuza” din Iași, academician, membru onorific al Asociației Oamenilor de Știință din România, scriitor, membru USR, membru de

Dorin N. Uritescu

ION CREANGĂ MAGICIAN AL CUVÂNTULUI

Editura Academiei Oamenilor de Știință din România
2023

onoare al UZPR, cercetător, autor a zeci de lucrări de specialitate de importanță specială (ortografie, frazeologie și lexic, stilistică...), cărți de referință critică și de teoria literaturii, monografiile asupra limbii române, un analist de mare finețe în domeniul inovațiilor lexicale, cu volume de versuri, de proză, apreciat în prefețe și articole referențiale de către specialiști în domeniu, posesor al multor premii și medalii, distincții binemeritate.

Referindu-ne la alte analize făcute cu subtilitate asupra unor autori cunoscuți și unele dintre scrierile lor (vom aminti doar câteva: Mihai Eminescu pentru poezia „*Floare albastră*”; Tudor Arghezi pentru poezia „*De ce-aș fi trist*”; George Bacovia pentru poezia „*Plumb*”; Vasile Voiculescu pentru poezia „*În grădina Ghetsemani*”) vom înțelege preocuparea asiduă a acestui mare lingvist, care a studiat cu pasiune limba română, introducând *concepte noi* din perspectivă ortografică (*pleonasmul ortografic, contradicția în adaos, pedantismul, hipercorectitudinea, contaminarea, analogia improprie...*, ca să enunțăm numai câteva), vom găsi logică legătura cu mărturisirea strecurată în scrierile sale: „... **mi-am dat seama de puterea cuvintelor, a formațiilor, atât lexicale, cât și semantico-stilistice**” și, iată, explicația pentru atenția cu care s-a apropiat de limba română și dinamica acesteia. Este primul teoretician al figurilor de stil: arhaismul ortografic, echivocul ortografic. Este primul cercetător în domeniu care abordează temele noi: importanța epistemologică a ortografiei, valoarea ei stilistică. Analist al invențiilor lexicale.

Acest nou volum dorește să limpezească câteva lucruri importante referitoare la creația literară a marelui povestitor Ion Creangă și să explice de ce lingvistul consideră că aceste scrieri sunt mai mult decât rezultatul unor inspirații populare (chiar dacă tematica

(continuare în pag. 38)

este majoritar legată de lumea satului!), așa cum au fost catalogate îndeobște de alți analiști. Cu minuțiozitate, interesat și interesant, Dorin N. Uritescu pășește în paginile câtorva dintre creațiile marelui scriitor și așază în acest volum considerații pertinente, bine susținute de explicațiile necesare, considerații ce vor fi folositoare tuturor celor care sunt interesați de ele.

Volumul acesta este împărțit în două părți. Prima parte, intitulată „**Critica literară față de opera prozatorului**”, prezintă comentarii pertinente asupra unor opinii critice semnate de mari critici literari. Între aceștia: Tudor Vianu, George Călinescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Vladimir Streinu, Valeriu Cristea, Gheorghe Mitrache și coautorii manualului de LITERATURA ROMÂNĂ, clasa a X-a, 1997, Nicolae I. Nicolae, Emil Leahu și Constantin Partenie.

În partea a doua, intitulată „**Arta cuvântului în opera prozatorului**”, lingvistul Dorin N. Uritescu face cercetare analitică pe text asupra a unsprezece titluri din opera scriitorului, pretabile la o analiză amănunțită, indiferent de genul epic abordat (amintire, povestire, basm). Aceste titluri sunt: *Amintiri din copilărie*, *Moș Nichifor Coțcariul*, *Povestea unui om leneș*, *Soacra cu trei nurori*, *Capra cu trei iezi*, *Punguța cu doi bani*, *Povestea lui Harap Alb*, *Fata babei și fata moșneagului*, *Ivan Turbincă*.

Autorul acestui volum are convingerea că valoarea unei opere literare se naște din estetica rezultată dintr-un „**profund instinct al limbii în care s-a exprimat** (autorul) **și dintr-un ascuțit simț al armoniei formelor verbale...**” (de care s-a folosit povestitorul). Pentru a evidenția coordonata estetică a operei literare, din textele intrate în atenția autorului sunt analizate procedeele figurative (metaforele, epitele, verbele devenite epitețe figurative, comparațiile, aliterațiile, sinonimiile, arta portretului fizic și moral, accentele repetitive și chiar repetiția, împletirea armonioasă a ficțiunii cu realitatea, ...), pentru a reliefa specificul acestor scrieri. De cele mai multe ori, personajele fabuloase și comportamentul lor, limbajul folosit de acestea, episoadele fantastice ale basmelor sale se desfășoară ca și în lumea reală, după „**tradiția și experiența zbuciumată, dar plină de învățăminte a poporului roman.**”

Prin cercetările sale asupra creației literare a lui Ion Creangă, analistul Dorin N. Uritescu dorește să impună ca justă ideea genialității prozatorului. De aceea are în atenție atât forma de folosire a cuvântului „**adică, mânuirea, cu un profund și original simț artistic, a cuvântului românesc – cel literar și cel divers colorat regional, într-o sinteză a limbii, de o frumusețe și o armonie inegalabile**”, cât și „**stilul rafinat**” ce precizează expresivitatea estetică a scrierilor sale. Accentuând stilul folosit de prozator și împletirea cu vechi formule lexicale din limbajul românesc, autorul acestui studiu așază opera prozatorului pe locul important dobândit prin „**valoarea estetică a creației literare cu care Ion Creangă a înzestrat patrimoniul spiritualității literare**”. Nimic din ceea ce a așezat prozatorul pe paginile buchisite la lumina opaițului nu este doar o copie a unor întâmplări, a unor personaje cu anumite comportamente, cu diferite forme de exprimare verbală. Așa cum precizează autorul acestui volum, opera lui Ion Creangă este „**mărturia incontestabilă a unei trainice elaborări, cu evidente și revelatoare semne ale unei scriituri**

meticulos supravegheate”, folosind formule lingvistice bine alese, pentru a realiza o scriere plină de plasticitate, culoare și pitoresc de o „**originalitate excepțională**”.

Arta cuvântului, cea care-l impune pe prozatorul Ion Creangă ca pe un scriitor genial are caracteristici definitorii, între care cercetătorul enumeră: debitul fluent al povestirilor (...) cu un lexic, „**pe cât de colorat, pe atât de original**”; interceptarea întâmplărilor în caracteristica lor esențială, prin observații proprii asupra psihologiei personajelor și a veridicității faptelor descrise împreună cu folosirea expresiilor specifice și a interjecțiilor convingătoare și, desigur, adăugarea unor mijloace stilistice plastice și sugestive.

Ne explică autorul acestui volum că la prozatorul Ion Creangă povestirile se țes pe împletirea ce se alimentează pe cele două surse inepuizabile, care sunt reprezentate de elemente din realitatea lumii observată de autor și de imaginile unei viziuni suprarealiste, fabuloase, rezultând astfel „**măiestria îmbinării epice a celor două filoane**”, deoarece întotdeauna „**caracterul realului se împletește cât se poate de strâns cu cel fabulos**”, de unde se naște armonia textului.

Este o adevărată delectare recitirea operei marelui prozator Ion Creangă, după lecturarea acestor cercetări făcute de ochiul format al lingvistului Dorin N. Uritescu, învățat să descopere, acolo unde oricare alt cititor obișnuit nici n-ar observa, măiestrii de creație literară, ce îl motivează să-l declare pe prozatorul Ion Creangă, un adevărat „**magician al cuvântului.**”

Având în vedere cele spuse de profesor filolog Ana Vasile: „*DI. Uritescu, este în mod clar un enciclopedist al Literaturii, Lingvisticii, Cercetării științifice și Învățământului (...)* Această lucrare - *Ion Creangă - magician al cuvântului - este originală prin geniul creativității, adică învoirea cu un simț artistic original al cuvântului românesc*”, recomandăm cu mare căldură lecturarea acestui volum special, intitulat „**Ion Creangă – magician al cuvântului**”, ce sub iscălitura profesorului doctor, academician Dorin N. Uritescu, lingvist de marcă, a devenit un reper important pentru o altfel de înțelegere, superioară, a scrierilor marelui prozator și o carte de învățătură pentru cei care doresc să aprofundeze un astfel de studiu.

Este posibil ca acest volum să nască unele controverse între oamenii de specialitate, dar, cu siguranță, se vor găsi mulți interesați de a continua, întărind ceea ce autorul său spune cu multă siguranță: „**Alte cercetări în domeniu vor izbuti, desigur, să descopere noi frumuseți expresive, în creația artistică a lui Ion Creangă. Nu am nici o îndoială că viitorii analiști vor da la iveală noi carate din tezaurul creativității sale artistice. Am convingerea că studiile viitoare vor consacra formula împrumutată titlului lucrării: Ion Creangă - magician al cuvântului.**”

Ioana Cristina CODREANU**Bucurie**

E de-ajuns să mă trezesc de dimineață,
În casa bunicilor,
Și toate problemele dispar;
Nu rămâne decât bucuria retrăirii
Începutului meu de viață.

Prin fereastră privesc cum se leagănă
Strugurii, în bătaia vântului,
Mângâiați de soarele timid al dimineții
Și de undeva, de pe magazia bunicului,
Se aud cocoșii cântând

Aerul rece aduce cu el
Miros de fum de la frunzele arse
Iar eu, ca o prințesă alintată
Mă cuibăresc mai bine sub plapumă,
Așteptând cafeaua bunicii.

Grădina bunicii mele

Nu știu cum arată Raiul
Dar, dacă el există,
Aș vrea să fie ca grădina
Bunicii mele.

Nimic nu se compară
Cu grădina bunicii mele
Când o scaldă soarele
După ploaie.

Totul cântă
Copacii în bătaia vântului,
Păsările pe crengi, iar seara,
Greierii.

Cuminte, lângă leagăn,
Se coace zmeura;
Pe gard se ridică, grațioasă,
Bună-dimineața.

Tot felul de flori cresc
În grădina bunicii mele,
Amestecate într-un joc nebun,
De culori.

Pisica se întinde leneșă
Pe muzica de acordeon a vecinului
Și parcă timpul, în locul acesta,
Se oprește.

De pe gard,
Mănușița Maicii Domnului,
Răspândește parfum.
E așa de bine aici, în grădina bunicii mele!

Dragoste până la moarte

La mâna dreaptă
Bunicul avea trei degete
Și jumătate;
Restul le pierduse
În război,
Împreună cu timpanele.
În viață a avut
Două mari iubiri:
Bunica și Armata;

A fost pus s-aleagă
Între ele, căci bunica
Se născuse în America.
A suferit mult,
Dar nu s-a plâns
Și a luat-o, curajos,
De la capăt
Ca simplu funcționar
La C.A.P.
De bunica
Se îndrăgostise
La prima vedere
La o nuntă din oraș
Și a iubit-o
Până la moarte...
S-a îmbolnăvit
Într-o toamnă
Galbenă ca și chipul lui
Și plină de crizanteme;
Știa că va muri
Și privea spre cer.
Am ieșit cu toții în grădină
Pentru ultimele poze
Ultimele amintiri
Ultima oară.
Iar ultimele lui cuvinte au fost:
"S-aveți grijă de bunica!"

Curtea cu flori

De când mă știu
Curtea bunicii a fost plină de flori;
Trecătorii se opreau fascinați
Iar unii, mai îndrăzneți
Intrau și cereau
Câte un pui de floare.
Tufe de trandafiri,
Hortensii și margarete
Dalbe, flux și mușcate
Cresc de o parte și de alta a cărării
Și toată grădina e presarată
Cu leandri în ghivece mari
De porțelan
În mijloc, sub liliac
Bunicul a așezat o masă
Și o băncuță
Pe care acum se odihnește
BUNICA, cea care a dat
Farmec și personalitate acestui loc
Și care a ajuns
Să se identifice cu el.

Evadarea bunicului

Grădina din spatele casei
Era, odată, pentru legume;
Pe vremea când trăia bunicul,
Totul era atent îngrijit.
În straturile săpate de cu primăvară,
Creșteau roșii mari și gustoase,
Iar sub vișin,
Se coceau căpșunile.
Castraveții își întindeau ca niște tentacule
Vârfurile pe sârmă, iar vis-a-vis,

(continuare în pag. 40)

Locuiau morcovul, pătrunjelul și mărarul.
 Păzit de un nuc bătrân, de mai bine de o sută de ani
 Locul acesta era evadarea bunicului.
 Acum, buruienile cresc peste tot,
 Înalte pâna la genunchi;
 Doar pomii mai amintesc
 De ceea ce a fost odată
 Căci mărul și gutuiul sunt plini de fructe,
 Iar nucul cel bătrân, de mai bine de o sută de ani,
 Se încăpățânează încă,
 Să-și mai verse roadele,
 Peste toată grădina.

Retorica

Astăzi bunica m-a întrebat,
 Abia târându-și picioarele oboșite:
 - Oare de ce îmbătrânesc oamenii?
 Am privit-o și n-am știut ce să-i răspund...

Timp crud

Cu fiecare dată când vin la bunica,
 O găsesc tot mai aplecată
 Și, odată cu ea,
 Îmbătrânește și casa.
 Pereții s-au crăpat,
 Iar ușa nu se mai închide bine;
 Prisma se surpă și tencuiala cade
 Și apa de ploaie se prelinge înăuntru,
 Pe fotografia bunicului.

Ultima privire

Astăzi, casa bunicilor
 A fost scoasă la vânzare...
 Și ceva greu mă apasă
 De parcă mi-ar fi murit
 Cineva drag.
 Să-mi pară rău, să plâng
 Sau să m-obișnuiesc
 Cu gândul dispariției
 Acestui univers
 Al copilăriei?
 Probabil, peste ani,
 Nu vom mai recunoaște locul;
 Alți oameni, cu alte vieți,
 Alte amintiri și alte vise
 Vor veni aici
 Iar noi, ca niște străini,
 Vom arunca din poartă,
 O ultimă privire,
 De rămas-bun.

Nostalgie

M-am visat din nou
 În casa bunicilor.
 Am revăzut camerele mari,
 Cu tavan înalt,
 Cu lustre, de care rămăseseră agățate
 Globuri de la un Crăciun petrecut demult...
 Și ușa masivă din fier, cu geam
 Și cu grilaj rar, prin care noi, nepoții
 Ne contorsionam până reușeam să ieșim afară

Atunci când bunica, plecată la cumpărături,
 Ne înclua în casă.
 Simt vântul ce foșnea copacii
 Și parfumul caiselor desprinse din ei
 Și strivite în cădere pe prispă.
 Revăd cireșul, bucuria noastră de mai
 Și vișinul din care mama
 Culegea fructe pentru tartă.
 Mai era și fluxul bunicii
 Din care rupeam florile mov
 Și, una câte una,
 Le întindeam pe ață în salbe,
 Purtate la gît și la mâini.
 Și iat-o și pe bunica
 Ce vine din piață
 Întotdeauna cu ceva bun pentru noi.
 Iar bunicul stă cuminte în bucătărie
 Așteptând masa,
 Glumind, ca de obicei
 Că va sancționa motanul obraznic
 Cu o halbă de bere,
 Și că în anul 2000
 Își va lua elicopter
 Și se va recăsători.

Frescă

După ce au trecut peste ei
 Războiul, frica și foamea
 Bunicii noștri au continuat să trăiască MUNCIND
 Convinși că doar așa
 „Vor da viață anilor
 Și ani vieții”;
 Apărând în fața copiilor
 Și a nepoților
 Ca un sprijin, ca un confident
 Ce nu are valoare decât dacă le poate fi de folos.
 De cele mai multe ori,
 Nu așteptau nimic în schimb
 Se bucurau doar
 Când ne priveau crescând
 Și ne iertau atunci când uitam
 Să-i mai întrebăm și pe ei ce îi doare.
 Pe umerii aplecați apăsa
 Întreaga lor existență chinuită
 Iar bolile îi incolțeau nemiloase
 Zbârcind chipurile
 Și îndoind oasele.
 Mii de bunici anonimi
 Au plecat dintre cei vii
 Fără să le ridice cineva vreo statuie
 Să le dea o medalie
 Și, uneori, chiar fără un „mulțumesc”
 Pentru munca lor,
 Dar, mai ales, pentru atenția și dragostea
 Cu care ne-au îngrijit...
 Doar într-un colț de amintire
 Ne mai rămâne imaginea lor
 Stând în prag, îmbrăcați cu hainele vechi,
 Purtate de ani de zile
 Făcându-ne, cu drag, din mână.

(din volumul „Poezia amintirii”, editura Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2010)

Radu BOTIȘ

Regăsirea prin iubire

Volumul „Regăsiri”, autor Ana-Cristina Popescu, apărut la Editura InfoRapArt, Galați, 2022, a adunat în paginile lui poeme de dragoste de o neasemuită frumusețe și valoare literar-artistică. Fiind un volum *In Memoriam*, versurile surprind trăirile eului liric în absența persoanei iubite. Aș putea spune că tocmai această depărtare fizică a persoanei iubite aprinde focul creator „M-am întors să plâng cu versu-odată / Tot ce-a plecat spre câmpuri de verdeață, / M-am întors spre tine poezie, / Să-mi plâng dragostea, de Cerul Sfânt chemată.”

Unele poezii din volum sunt innuri de preamărire a persoanei iubite „M-ai ajutat să mă înalț / Și m-ai urcat pe un pedestal / Eram în toate doamna ta / Și muza ce te inspira. [...] M-ai ajutat să urc pe munți, / Să ating norii cei pufoși [...] Te bucurai când eu zâmbeam / Când soarele îl atingeam [...] M-ai ajutat și-ți mulțumesc, / Să merg prin lume, să zâmbesc. [...] Acum ești înger sus în cer, / Mă ocrotești și mă veghezi, / Să nu renunț la ce iubesc, / Să urc spre stele, să zâmbesc.”

Animat de dorința de a simți persoana iubită aproape, eul liric încearcă să comunice cu ea prin elementele cadrului natural, atât terestre, ca de exemplu frunzele, cât și cosmice, luna „Te-aud în vântul ce frunza o valsează, / Te-aud în luna ce-mi veghează somnul [...] Te-ud cum taci și mă iubești în taină”. În poezia „Tainic îmi vorbești” toate elementele cadrului natural au câte un mesaj de la persoana iubită „Și toate-mi vorbesc / Îmi vorbește ploaia [...] Îmi vorbește floarea / În vânt lin cicoarea [...] Mă cheamă albinda, / În câmp plin cu floare, / S-aud vânt și soare, / Să îți aud iar glasul, / Însoțindu-mi pasul.”

Imaginile auditive ce aduc murmurul iubirii de pretutindeni par a se pierde toate în poezia „E atâta tăcere fără tine”, dar lacrima este cea care le readuce la viață, e cea care dă glas celui ce a muțit „E atâta tăcere fără tine, / Încât am început să aud / Plânsul firului de iarbă, / Atunci când zgârie pământul / Și strigă după lumină [...] E atâta tăcere în toate / Și-atâta glas ce ar dori să cânte, / Dar lacrima plecării printre îngeri / A închis ploaia din cerul inimii / Și e atâta liniște.”

Versurile poeziei „Ai lăsat” arată urmele adânci ce le lasă iubirea prin locurile pe unde trece, mai ales în sufletele ce le atinge „Ai lăsat în mine / atâta tu, cât pentru infinite vieți; / Ai lăsat în mine / atâta oglindă, / că m-am metamorfozat în noi, [...]”, iar versurile „Ai lăsat în mine / atâta stâncă, / că mii de vieți le visezi împreună cu tine” par să te împingă cu gândul spre concepția mistică a reîncarnării spulberată parcă de ideea eternității din finalul poeziei „Ai lăsat / o urmă de tu prin mine / pentru eternitate.”

„Șah la rege” pornește de la jocul de șah „Dar regele și regina / eram noi”, însă regina va rămâne singură să ducă lupta până la final după ce regele „a coborât în lutul potrivit și rece”.

Poezia „Până dincolo de mormânt” trimite cititorul cu gândul la „Povestea Porcului” a scriitorului Ion Creangă, la un loc departe de această lume unde iubirea își are sălașul petru eternitate, un loc al speranței, al reînălțării „Poate ai simțit cândva acea ardere a ființei, / Atunci când iubirea și-a găsit casa / În adâncul ființei tale, / Ea și-a

Ana-Cristina Popescu

Regăsiri

Editura InfoRapArt

întins mâna, / Iar tu ai strâns-o cu putere, / Ai lăsat puntea de aur să curgă, / De la bordeiul tău / Până la palatul unde-și are cuibul / Pasărea Iubirii / Și-atunci au venit / Păsările fermecate / De la Mănăstirea de Tămâie / Și-ai început să-ți cânti imnul tău, / Să te transformi” .

Chiar dacă persoana iubită a plecat pe un drum fără întoarcere, ea a rămas pentru eul liric un izvor edenic „O primăvară caldă în a vieții – mi grădină.”

Poeziile din volumul „Regăsiri” au menirea să încălzească sufletul oricărui cititor și să-l determine să se coboare în sine spre căutarea la rândul lui a adevăratei primăveri care nu este altceva decât dragostea, să se regăsească pe sine prin iubire, așa cum autoarea Ana-Cristina Popescu s-a regăsit pe sine prin iubirea ce a trecut dincolo de prag.

Pr. Maxim MORARIU

**Pr. Constantin Necula, Pr. Francisc Doboș,
Împăcarea cu tine însuți. Conversații consemnate
de Alexandru Panait
Editura Bookzone, București, 2002**

De ce ar cere cineva unor oameni precum părintele Constantin Necula și părintele Francisc Doboș să realizeze un volum bi-interviu, în care să răspundă unor întrebări de-a dreptul provocatoare? De ce ar accepta cei doi să devină parte a unui astfel de demers? Răspunsul poate fi descoperit parțial în scrisoarea cu care cel din urmă acompaniază demersul editorial. Una în cadrul căreia arată cât de importantă este mărturia pentru societatea zilelor noastre. Există, însă, multe alte motive. Pot fi descoperite într-un singur fel: prin citirea cărții.

Invitați să vorbească despre teme precum educație, bogăție, relația părinte-copil, depresie ori iertare, cei doi depășesc cadrul arid, adesea întâlnit în discursul teologic contemporan, marcat de un limbaj ai cărui termeni specializați nu mai rezonază decât cu un număr destul de mic de cititori, cei specializați și spun lucrurile simplu și pe înțeles. Nu pierd, însă, nimic din profunzimea unui discurs teologic genuin. Poate tocmai de aceea, atunci când adăstez asupra celor prezentate aici, gândul mă duce înspre autori precum Sfânta Tereza de Avilla, ori Sfântul Ioan de Kronstadt.

Lipsit de speculații teologice și gândit a fi o lucrare care se citește dintr-o răsuflare, volumul propune astfel răspunsuri la întrebări privitoare la frământări contemporane. Solicitat să ofere un răspuns cu privire la educație, părintele Necula nu cade în capcana scolasticismului (în ciuda faptului că e un admirator al unor gânditori catolici care au dezvoltat afinități în acest sens), ci așterne pe întinsul foii gânduri izvorâte din dubla experiență de părinte, respectiv sufletesc și de tată:

„Nu cred că există un top de sfaturi educaționale. Cred că există o educație care se acordă integral, holistic, cum ne place astăzi să ne exprimăm. Sunt atașat de pedagogia oferită de Mântuitorul Hristos și pentru că este una realistă. Nu propune planuri, ci ne cere angajament, sacrificiu, muncă serioasă. Nu există creștin soft, de aceea cred că nu există nici educație pe sloganuri și softuri”. (p. 39-40).

La finalul întregului discurs, teologul sibian va oferi și o soluție, în stilul caracteristic. Una care nu poate decât să fie utilă, pragmatică și să meargă la suflet: „există zece trepte pentru educarea copiilor: iubiți-i, iubiți-i... De zece ori, iubiți-i!” (p. 42).

La rândul lui, părintele Doboș dă dovadă de un rafinament aparte în analize. Și de o capacitate rar întâlnită de a realiza analize de profunzime care sunt totuși ușor de lecturat și accesibile publicului larg. În cadrul dialogului dedicat relației dintre copii și părinți și sinuozităților care vin adesea să o marcheze, dânsul insistă asupra importanței principiului enunțat anterior de către părintele Necula, căreia îi adaugă un concept auxiliar, acela de memorie:

„Moda aceasta de a căuta în trecut explicațiile pentru neîmplinirea, frustrarea și nefericirea actuală nu mă ajută să cresc. Fiecare dintre noi poate să facă sportul acesta,

să dea vina pe familia și pe trecutul său. Și să aibă și dreptate. Dar dreptatea fără iubire, fără memorie îngăduitoare, ucide. Ucide relația cu trecutul, cu familia, mă ucide pe mine astăzi. Noi, creștinii, nu facem altceva decât o memorie. Sfânta Liturghie nu este decât o memorie. A unei morți. Care nu a rămas moarte, ci care a devenit înviere”. (p. 43).

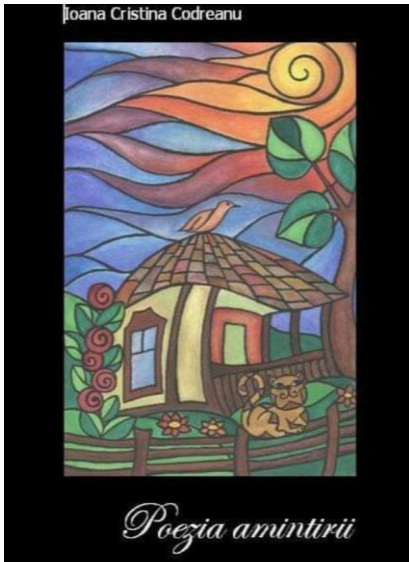
Recursul la aspectele de perenitate care definesc teologia se face, în cadrul volumului avut în vedere, într-o manieră diferită de cea cu care am fost obișnuiți. Nu diferă abordarea, nici conținutul. Cei doi autori nu propovăduiesc o altă Evanghelie. Dimpotrivă, citesc și descoperă, prin ochii unui copil curios, perenitățile celei vechi. Reușesc, însă, să o înfățișeze într-un suflu proaspăt, într-o haină accesibilă. Cu accente bine puse. Nu se sfiesc să spună lucruri care ar putea deranja, iar atunci când consideră că întrebarea ar trebui formulată altfel, vin să arate de ce ar solicita o reconfigurare a perspectivei. Iată un astfel de exemplu, oferit de către părintele Constantin:

„De ce tindem să-L căutăm le Dumnezeu în momente de cumpănă? Unii da, alții ba. În ultima vreme am constatat că aceia care-L au pe Dumnezeu de sprijin Îl au tot timpul, nu doar în momente grele. E acolo ceva de înțeles și pentru că am folosit cuvântul *cumpănă*, care te duce imediat la ideea de fântână cu cumpănă – chiar nu cred că nu mai avem multe poze de făcut cu astfel de fântâni - , înțelegem poate mai bine că, pentru a ajunge la adâncul de răcoare al unai astfel de fântâni, avem nevoie de cumpănă, ea coboară brațul pe care se află găleata însetată de apă pentru a se împlini în luciul apei”. (p. 162).

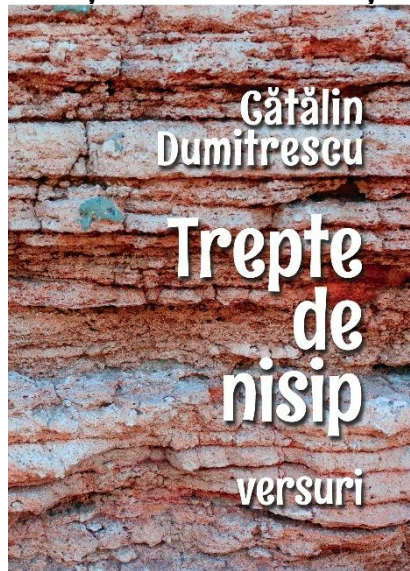
Scrisă cu condei măiestrit și răspunzând unor întrebări actuale, lucrarea intitulată: *Împăcarea cu tine însuți*, care cuprinde dialogurile părinților Constantin Necula și Francisc Doboș cu Alexandru Panait se înscrie nu doar în linia frumoaselor mărturii cu privire la nevoia de iubire și dialog în spațiul contemporan, ci și în lista textelor care merită citite spre a descoperi un altfel de limbaj al teologiei. Unul marcat pe alocuri de expresii colocviale, lipsit de tonul oficial al celui care se exprimă de la înălțimea catedrei, dar nu și de profunzime și mesaj. Căci din suflul celor spuse aici transpare litera i mesajul evanghelic.

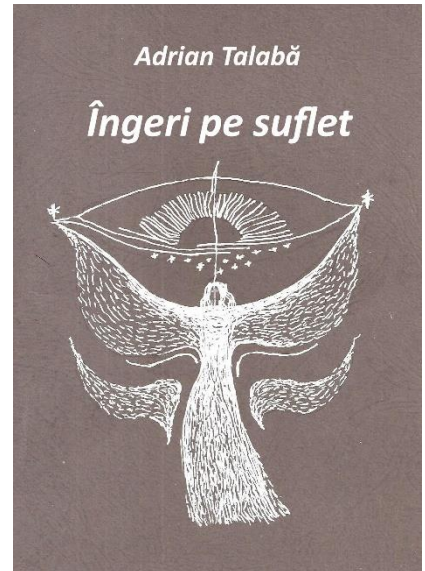
CĂRȚI SOSITE LA REDACȚIE

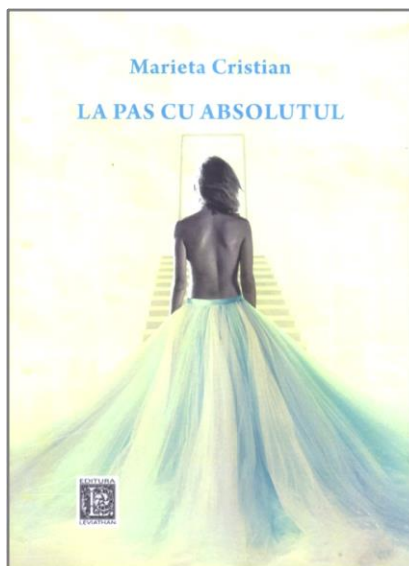
Ioana Cristina Codreanu – Poezia amintirii
Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2010

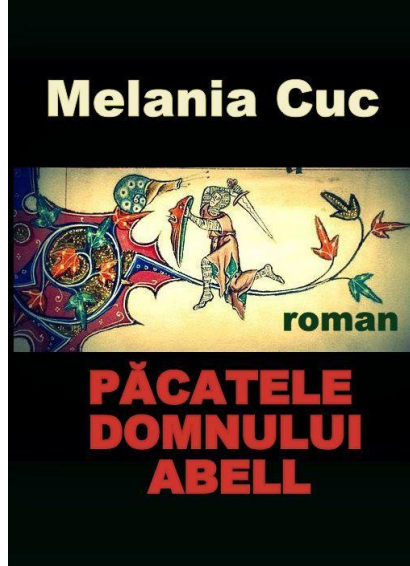
Cătălin Dumitrescu – Trepte de nisip
Editura Boem@, 2023

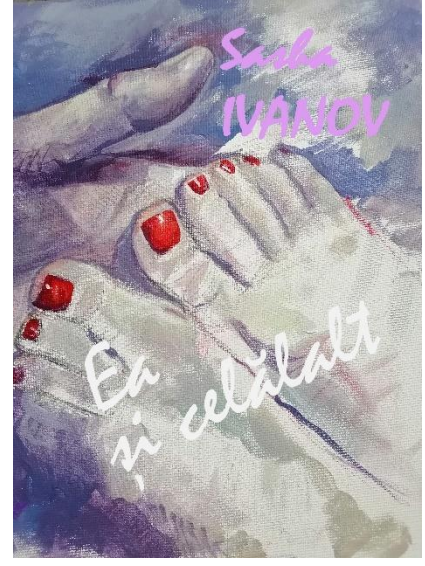
Adrian Talabă – Îngeri pe suflet
Editura Boem@, 2023

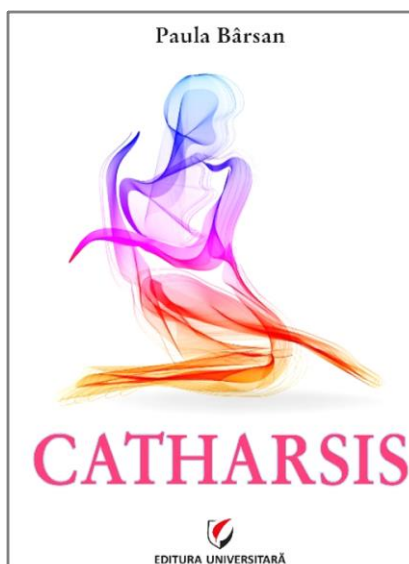
Marieta Cristian – La pas cu absolutul
Editura Leviathan, 2023

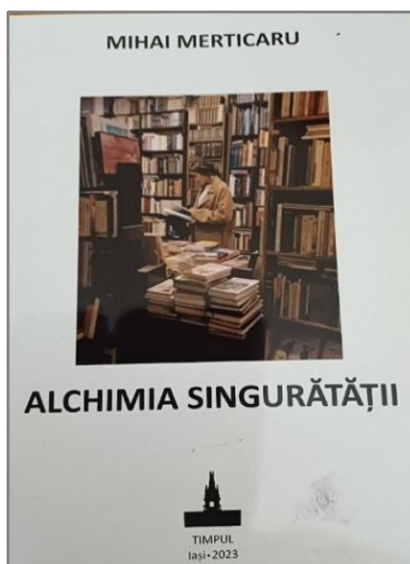
Melania Cuc – Păcatele domnului Abell
Editura Vatra Veche, 2023

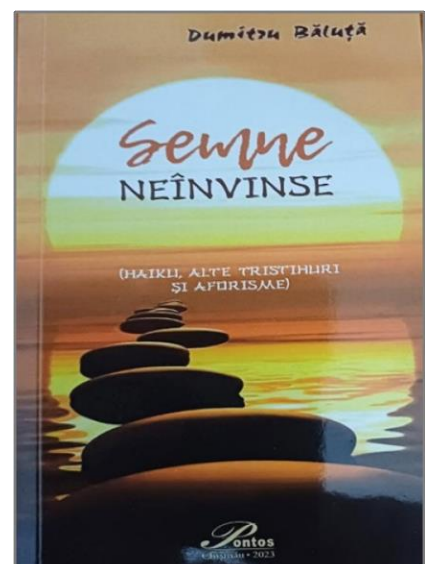
Sasha Ivanov – Ea și celălalt
Editura Boem@, 2023

Paula Bârsan – Catharsis
Editura Universitară, 2023

Mihai Merticaru – Alchimia singurătății
Editura Timpul, 2023

Dumitru Băluță – Semne neînvinse
Editura Pontos, Chișinău, 2023

